

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "Харківський
авіаційний інститут"*

Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

МАТЕРІАЛИ

I Регіональної науково-практичної конференції

**"АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
ОЧИМА НАУКОВОЇ МОЛОДІ"**

Тези доповідей

Харків
2011

Матеріали I Регіональної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми прикладної лінгвістики».

Харків. 11-13 травня 2011 р.: Тези доповідей. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т", 2011. – 137 с.

Подано матеріали секційних доповідей I Регіональної науково-практичної конференції "Актуальні проблеми прикладної лінгвістики", у яких розглядаються основні напрямки досліджень та отримані результати в царині прикладної лінгвістики: актуальні проблеми перекладу та термінознавства як прикладних лінгвістичних дисциплін, теорії методики викладання іноземної мови, сучасної комп'ютерної лінгвістики; сучасні напрямки розвитку лексикографії; питання оптимізації спілкування у системі "людина – машина"; зв'язок прикладної лінгвістики з функціонуванням держави.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

проф. Копилов В.О. – декан гуманітарного факультету Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ";

доц. Рижкова В.В. – зав. каф. прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ";

ас. Пизіна Є. В. – викладач кафедри прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ".

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

І Регіональної науково-практичної конференції "Актуальні проблеми прикладної лінгвістики очима наукової молоді"

Голова:

Кривцов Володимир Станіславович – д-р техн. наук, проф., ректор Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Гайдачук Олександр Віталійович – проректор з наукової роботи Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ", доктор техн. наук, професор

Павленко Віталій Миколайович – проректор з науково-педагогічної роботи Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ", кандидат техн. наук, доцент

Нечипорук Микола Васильович – проректор з науково-педагогічної роботи та адміністративно-фінансової діяльності Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ", кандидат техн. наук, професор

Копилов Володимир Олександрович – декан гуманітарного факультету Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ", доктор філософ. наук, професор

Усов Іван Ігнатович – зав. каф. іноземної мови Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ", кандидат психол. наук, професор

Кравчук Ігор Степанович – зав. каф. загального мовознавства і прикладної лінгвістики Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, канд. філол. наук, професор

Шаронова Наталія Валеріївна – зав. каф. інтелектуальних комп'ютерних систем Національного технічного університету "ХПІ", доктор техн. наук, професор

Каніщева Ольга Валеріївна – ст. викладач кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем Національного технічного університету "ХПІ", кандидат техн. наук

Рижкова Вікторія Василівна – зав. каф. прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ", канд. філол. наук, доцент (заступник голови орг. комітету)

Пізіна Євгенія Володимирівна – асистент кафедри прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ" (учений секретар)

Переклад як прикладна лінгвістична дисципліна

Цибульник З.С.

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

Науковий керівник – старший викладач Анютіна Г.А.

АНГЛІЙСЬКИЙ АРТИКЛЬ В ПРОЦЕСІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ТЕКСТОТВОРЕННЯ

Робота присвячена питанню комунікативної функції англійського артиклю та ролі артиклів для текстотворення. Це питання має дискусійний характер і є актуальним для сучасної лінгвістики. Об'єктом дослідження виступають англійські висловлення з артиклями та статус артиклів у мові.

У нашому дослідженні було визначено, що артиклі є основним засобом вираження комунікативної функції в мові. Було визначено, що до числа найбільш уживаних термінів, використовуваних для описання англійських артиклів, відносяться "референція", "індивідуалізація", "класифікація". Використання логічної термінології прирівнює артиклі до знаків штучно створеної логічної мови і не дозволяє адекватно описати їх мовний зміст.

Протягом дослідження було детально розглянуто питання значення артикля для лексичної семантики та його ролі у прийменниково-іменникових групах. На прикладах було визначено, що артиклі повідомляють додаткову інформацію про виділювані ними одиниці мови, а також сприяють формуванню значеннєвих зв'язків між словами в мовленні. Крім того, було визначено і проілюстровано прикладами, що завдяки артиклю ми можемо сприймати іменник і як ім'я одиниці нечіткої безлічі, і як ім'я одиниці чіткої безлічі.

Таким чином, виконуючи комунікативну функцію, артикль є показником індивідуалізованого або типізованого контексту. Відсутність артикля – показник контексту відверненого характеру. Вивчення відносин характеристикації між комунікативними елементами в англійських висловах дозволяє зробити висновок, що артиклі є важливим засобом організації комунікативної перспективи вислову. Аналіз співвідношення синтагматичної структури і комунікативної перспективи висловлень із

артиклями показує, що синтагматична структура вислову і його комунікативна перспектива — це взаємозалежні, але не тотожні явища англійської мови. Як основні мовні засоби артиклі визначають не тільки синтагматичну організацію англійських висловлень, але й відносини характеристичні у висловленнях, і тим самим задають їхню комунікативну перспективу.

Наше дослідження дало змогу отримати загальне уявлення про комунікативну функцію англійських артиклів та може бути використане молодими науковцями або перекладачами.

Вагіна Е.С.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Науковий керівник – старший викладач Галунова Н.М.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ РОЗМОВНОЇ ЛЕКСИКИ

Сучасна світова література у своєму прагненні до натуралізму у повній мірі інкорпорує розмовну (знижену) лексику – від просторіччя до табуованої лексики. І хоча ставлення до неї є неоднозначним, ця лексика складає достатньо вагому й абсолютно невід'ємну частину художнього лексикону. Вивчення іноземної мови неможливе без знання розмовно-забарвленої лексики. Знайомство із нею сприяє розумінню повсякденної мови і культури країни, є необхідним для усвідомлення підтексту, розкриває асоціативний план висловів – тобто забезпечує реалізацію усього того, без чого не може обійтися кваліфікований перекладач, який прагне максимально наблизити читача не тільки до автора, але й до культурних і стилістичних особливостей тексту оригіналу.

Актуальність нашої роботи обумовлена необхідністю вивчити стилістичні можливості розмовної лексики в художній літературі з огляду на особливості її перекладу, оскільки понижений шар лексики є особливо складним для перекладання, зокрема, коли йдеться про ігрову функцію.

Метою роботи є визначення особливостей різновидів розмовної лексики (сленгізмів, жаргонізмів, діалектизмів та просторіччя), способів їх передання російською мовою, розв'язання труднощів, які виникають підчас перекладу розмовної лексики.

Проблема перекладу англійського просторіччя російською мовою займає особливе місце серед питань наукової дисципліни "Теорія перекладу", проте є недостатньо розробленою та залишає відкритими певні питання. Зазначимо, що раніше просторіччя залишалися невідтвореними в художньому тексті. Проте, останнім часом цьому аспектові перекладу надається велике значення, що стало джерелом певним зрушень у цьому напрямку.

Розмовна лексика багатогранна: вона представлена жаргонами, діалектною лексикою, лайкою і табу, а також зниженими (але близькими до нейтральних) лексичними одиницями, характерними для неекспресивної або слабо експресивної усної

комунікації.

Функціонування розмовної лексики має безпосереднє відношення до таких актуальних областей гуманітарного знання, як культурна антропологія, міжкультурна комунікація, лінгвокультурологія. Забезпечуючи широку сферу комунікації та неоднорідна за своїм складом, розмовна лексика завжди була каменем спотикання для дослідників як в плані дефініції і класифікації, так і в плані якнайповнішого лексикографічного відображення.

У сучасному мовознавстві прийнято виділяти три основні лексико-стилістичні розряди: книжна лексика (наукова, офіційно-ділова, газетно-публіцистична, поетична), стилістично нейтральна (міжстильова) лексика і розмовна (власне розмовна і просторічна) лексика. Але якщо наукова термінологія більшою частиною унікальна і не має паралелей із загальнонавчаним словником, то розмовна лексика має в ньому свої паралелі, які, однак, не зводяться лише до дублювання літературної лексики.

Сучасна англійська мова прагне до демократизації, інакше кажучи, до зниження літературної норми, що знаходить своє віддзеркалення в усіх сферах суспільного життя і безпосередньо в художній літературі. Можна із впевненістю сказати, що найскладнішим і тому мало вивченим в контексті теорії перекладу пластом лексики англійської мови є стилістичний пласт зниженої лексики, що пояснюється як неоднорідністю і багатогранністю самого зниженого регістра, так і відсутністю традиції літературного перекладу зниженої лексики в російській перекладацькій практиці.

Кононенко А.А.

Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина

Научный руководитель – преп. Каратаев Б.А.

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА СЛЕНГОВЫХ ВЫРАЖЕНИЙ

В современных условиях проблемы перевода идиоматических выражений выходят на качественно новый уровень, поскольку развитие технологий, и, как следствие, виртуального общения, значительно ускоряют процесс образования и ассимиляции сленга в английском языке. Словообразование – законодатель в мире языковых тенденций, а благодаря высокой динамике появления новых слов эта отрасль является открытой для новых и новых исследований.

Многие считают, что изучение идиом совершенно ненужным занятием, поскольку классический английский подобных выражений не содержит, а потом тщетно пытаются понять, о чем же поведал нам с экранов телевизора американский президент в сегодняшнем выпуске новостей. Другие, наоборот, в состоянии понять, о чем мечтают афроамериканцы в гетто, не обращая внимания на пока ещё строгий деловой английский.

За последние полвека английский язык претерпел колоссальные изменения, которые давно стали нормой в англоязычных странах, но успешно игнорируются

нашими устаревшими учебниками. Перевод идиом и сленга – проблема, с которой сталкивается каждый переводчик и которая с каждым годом становится все более актуальной.

В наши дни благодаря развитию средств массовой информации и популяризации Интернет-общения, тенденция к изменению языковых норм куда более велика, о чем свидетельствует небольшое исследование, проведенное нами в глобальной сети.

Усов М.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – асистент Льченко М.Л.

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ ФІЛЬМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ РОСІЙСЬКОЮ

Назва фільму відіграє важливу роль у розумінні фільму взагалі та інформації, що яку він містить. Перекладач повинен бути дуже уважним, перекладаючи назву фільму, щоб зробити її еквівалентно відповідній оригінальній. Об'єктом дослідження є переклад англійських і американських фільмів. Предметом дослідження є лексичні і семантичні особливості перекладу. Мета дослідження – проаналізувати назви кінофільмів, встановити зв'язки між назвою та змістом і визначити, чи був адекватним переклад назв фільмів з англійської мови російською. Добір прикладів проводився методом випадкової вибірки. Методика дослідження фактичного матеріалу полягає у використанні описового та компаративного методів.

Художній фільм – це не тільки культурний феномен, що відбиває соціокультурні пріоритети суспільства, але й спосіб формування картини світу як окремої особистості, так і лінгвокультурного суспільства в цілому. Нерідко саме фільми (незалежно від їхньої художньої цінності) є головним джерелом і водночас засобом створення образу "чужої" культури. Яскравий тому приклад – американські кінофільми, які формують у нас картину американського способу життя, особливостей міжособистісних відносин, системи цінностей і т.п.

У перекладознавчих дослідженнях зазначають, що перекладацькі трансформації обумовлені різними чинниками: лексичними, стилістичними, функціональними, прагматичними тощо. Останнім часом трансформації досліджують з позиції особливостей когнітивних процесів, специфіки картини світу, відображеної в художньому творі, де першочергове значення належить саме лексико-семантичним чинникам. Тема дослідження є актуальною, оскільки не має достатнього та систематизованого висвітлення у роботах сучасних лінгвістів.

Сьогодні у західних країнах виробництво кінострічок поставлено на потік і навіть переросло у кіноіндустрію. Нові фільми з'являються дуже швидко, внаслідок чого перекладачі не завжди приділяють достатньо уваги і сил на те, щоб їхній переклад був якісним. Назва як одна з домінантних позицій художнього твору відображає загальні

тенденції перекладів. Вона може відрізнятись від оригінальної залежно від обраних перекладачем трансформацій: калькування, смислового розвитку, замін і змін тощо, які характеризують як особливості різних мовних, стилістичних, аксіологічних систем, так і відмінності у когнітивних процесах, пов'язаних зі специфікою сприйняття і передання тієї чи іншої "чужої" реалії.

У наш час іноземні фільми відіграють велику роль. Кінотеатри стають популярними завдяки фільмам іноземних компаній, тому що фільми вітчизняних виробників поступаються їм кількістю та смисловим навантаженням. Багато людей вважають за краще дивитися іноземні фільми, хоча б тому що вони популярні і там знімаються знаменитості, відомі по всьому світові. Тому дуже важливо здійснити якісний переклад фільмів та їхніх назв, який міг би зорієнтувати глядача та спонукати його до перегляду відповідного фільму.

Белкіна А.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Іванова І.Л.

ПОЛІСЕМІЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Розділ мовознавства, який вивчає лексику мови, називається лексикологією. Лексика може вивчатися з погляду словникового складу мови в цілому, його кількісного обсягу, походження, системи (власне лексикологія); з погляду значення слів, природи і типів цих значень (семасіологія); з погляду походження слів, змін у їхньому значенні й звуковому оформленні, їх зв'язків з іншими словами цієї мови та інших, споріднених з нею (етимологія).

Полісемія – фундаментальна характеристика людської мови. Саме вона зумовлює універсальний характер мови як засобу спілкування. Але в кожній мові внаслідок особливостей її історичного розвитку складається своєрідна система зовнішніх розбіжностей, що утворює індивідуальну, неповторну систему мовних значень.

Полісемія (від грец. *polysemos* – багатозначний) – наявність різних лексичних значень в одному й тому самому слові.

Лінгвісти відзначають різні причини виникнення полісемії. Основними причинами виникнення й існування багатозначності лінгвісти вважають:

- обмежені можливості пам'яті людини і словникового запасу мови;
- принцип економії в мові;
- причини позамовного порядку.

Значення полісемантичного слова утворюють структуру, елементи якої по-різному залежать один від одного і по-різному пов'язані між собою. Для того щоб визначити семантичну структуру слова, необхідно виявити всі значення (лексико-семантичні варіанти) слова; визначити диференційні ознаки, за якими ці значення протиставляються; простежити порядок внутрішнього зв'язку і підпорядкування

лексико-семантичних варіантів та встановити, якими мовними засобами здійснюється внутрішньослівне розмежування семантики слова.

Актуальність нашого дослідження полягає в тому, що завдяки стрімкому розвитку української та англійської мов, зустрічається все більше полісемічних слів, а новизна полягає у розподілі полісемічних слів за певними класифікаціями. Матеріалом нашого дослідження слугували етимологічні та тлумачні словники української та англійської мови.

За характером організації (залежності, мотивації) лексико-семантичних варіантів у багатозначному слові виділяють три основних типи (структури) полісемії в українській мові: радіальна, ланцюжкова і радіально-ланцюжкова.

Спеціальної класифікації багатозначності слів англійська мова не має. Виходячи з цього, деякі науковці розробили свою класифікацію, яка полягає у розгляді значень у діяхронічному, стилістичному та семантичному аспекті. Діяхронічне гуртування, значення з точки зору походження можна розподілити на:

- основне, тобто те значення слова, яке дало початок іншим;
- похідне, тобто те значення слова, яке відгалужується від них;
- етимологічне, тобто значення слова, яке було відомо раніше;
- архаїчне, або застаріле, значення слова, яке протиставляють сучасному.

Класифікація значень слів за семантичними відношеннями між значеннями в сучасній мові:

- пряме значення слова: конкретне, абстрактне, широке, вузьке, поширювальне.
- переносне значення слова: метафоричне, метонімічне.

Один й той самий звуковий комплекс може мати різні значення залежно від стилю та сфери вживання. Таким чином, виникає стилістична класифікація значення на позбавлені стилістичного забарвлення, тобто:

- стилістично нейтральні засоби;
- значення стилістично забарвлені: термінологічні, сленгові, поетичні.

Виникнення у слова нового значення завжди залишається складним і цікавим питанням.

Спесивцева В.Ю.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Дорошенко Н.С.

КОНЦЕПТ "PRIVACY" В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Вивчення культури народу через мову, а саме через її ключові концепти, є відносно новим та перспективним напрямом сучасного мовознавства, який поступово розширюється завдяки численним працям таких дослідників, як А. Вежбицька, О. Прохвачова, Т. Ларіна, Є. Кубрякова, І. Стернін та інших. Зрозуміло, що найбільшу увагу науковців привертає група ключових концептів, які віддзеркалюють особливості мислення, або ментальності, того чи іншого народу. Такі концепти займають ту частину

мовної картини світу, що пов'язана, з одного боку, із світом мислення, а з іншого – із власне семантикою мови.

Актуальність дослідження концепту "privacy" полягає в тому, що він є складним феноменом, пов'язаним з суміжними з лінгвістикою науками: соціологією, психологією, культурною антропологією, концептологією тощо. Вивчення концепту "privacy" дозволяє ближче ознайомитися зі звичаями та нормами поведінки, характерними для англосаксонської культури, із особливостями системи цінностей даної культури, а також виявити, наскільки широко даний концепт застосовується в різноманітних сферах сучасного життя людини.

Метою роботи є поглиблення знань про концепт "privacy" як багатоаспектне та лінгвоспецифічне явище. Отриманий нами матеріал може бути цікавим для спеціалістів у галузі лінгвістики і суміжних наук, а також слугувати джерелом статистичних даних для широкого кола науковців.

Для проведення дослідження ми скористалися даними лінгвістичного корпусу СОСА (Corpus of Contemporary American English), який містить понад 410 мільйонів слововживань, зафіксованих у період з 1990 до 2010 рр. Тексти цього корпусу охоплюють художню літературу різних жанрів (наукову фантастику, "жіночу", молодіжну), усне мовлення (телебачення, радіо, кінопродукцію), тексти академічного стилю (науково-технічні і науково-навчальні), статті різноманітних газет (суспільне життя, бізнес, економічні відносини) та журналів (новини про спорт, релігію, культуру, здоров'я, взаємовідносини між людьми).

У результаті опрацювання даних виявилось, що загальна кількість випадків застосування концепту "privacy" у період з 1990 по 2010 рік у вищезазначених текстах становить 10491 слововживань. Найбільшою є частотність його застосування у статтях журналів (22,8%) і газет (22,3%) та усному мовленні (22,2%). Далі йдуть тексти академічного стилю (19,7%). Найвищу точку розвитку концепту "privacy" у всіх вищезазначених текстах, окрім усного мовлення, становлять 2000-2004 роки (в усному мовленні це 1995-1999 роки). На останньому місці знаходиться художня література різних жанрів – 12,9%. Найвищу точку тут становить період з 2005 по 2010 рік.

Таким чином, особливу увагу концепт "privacy" привертав з 2000 по 2004 рік. Таку особливість можна пояснити значним збільшенням інформаційного простору та кількості обговорюваних тем, зокрема політичних, а разом із тим обмеженням доступу до офіційної інформації та обмеженням діяльності засобів масової інформації з боку закону та держави, яка у той період надавала особливого значення приватності та вимагала її додержання.

Лебедєва Г.М.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ОКАЗІОНАЛІЗМІВ (на матеріалі серії романів Дж.
Роулінг "Гаррі Поттер й Орден Фенікса")

Авторські новоутворення завжди були цікавим об'єктом досліджень, оскільки явище okazionalnosti є достатньо аномальним і суперечливим. У нашій роботі ми розглядаємо okazionalizm як об'єкт дослідження у лінгвістиці, як об'єкт змістового сприйняття і як об'єкт перекладу. Для його проведення ми використали 250 лексичних одиниць, вилучених з твору англійської письменниці Джоан Кетлінг Роулінг "Гаррі Поттер й Орден Фенікса" ("Harry Potter and the Order of the Phoenix"). Семантика okazionalizmів та способи їх перекладу стали предметом нашого дослідження.

Оказіоналізми (від лат. *occasionalis* – випадковий) – слова, що утворюються за наявними в мові моделями, але не використовуються в загальноживаному словнику. Оказіоналізми мають індивідуальний характер, вживаються тільки в умовах певного контексту, який дає змогу розкрити їхнє значення.

Повертаючись до предмету нашого дослідження, слід згадати головні способи перекладу okazionalizmів. Виділяють такі способи:

1) Транскрипція або транслітерація. Під час застосування цих способів перекладу відбувається акт запозичення звукової (транскрипція) або графічної (транслітерація) оболонки слова разом зі значенням із мови оригіналу до мови перекладу.

2) Калькування. Калькування як метод створення еквіваленту схожий на буквальный переклад. Перевагою цього методу є стислість і нескладність отриманого еквіваленту.

3) Описові еквіваленти. Цей метод полягає у переданні значення англійського слова за допомогою більш-менш розповсюдженого пояснення.

Практична мета нашої роботи полягала в аналізі лексичних одиниць за тематичним показником та за типом перекладу. Отже, за результатами семантичного аналізу було виділено такі групи:

- магічні тварини та рослини (Magical Creatures) – 12%;
- імена та прізвиська (Names and Nicknames) – 12%;
- заклинання (Spells) – 24%;
- приміщення та організації (Places and Organizations) – 11%;
- зілля (Potions) – 5%;
- магічні речі (Magical things) – 16%;
- їжа (Food) – 6%;
- газети та журнали (Newspapers and Magazines) – 2%;
- гроші (Money) – 1%;
- транспортні засоби (Transport) – 1%;

- події (Events) – 1%;
- факультети Хогвартсу (Hogwarts Houses) – 2%;
- люди та їх сфера діяльності (People and their Occupation) – 5%;
- інше (Else) – 2%.

Залежно від типу перекладу ми розподілили усі okazіоналізми між наступними групами:

- транскрипція – 5%;
- транслітерація – 15%;
- калькування – 39%;
- описові еквіваленти – 27%;
- змішаний тип – 14%.

За результатами дослідження, можна зробити такі висновки: найбільшою групою за семантичним показником стала група Заклинання (Spells), яку складають 24% від загальної кількості, а найбільш використовуваним методом перекладу є калька – 39%. Проведене нами дослідження може слугувати підґрунтям для подальших досліджень у цьому напрямку та використовуватися на заняттях з практики перекладу як ілюстративний матеріал.

Амельченко Н.Б.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ІЗ НАЗВАМИ КОЛЬОРІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ, УКРАЇНСЬКІЙ ТА РОСІЙСЬКІЙ МОВАХ

Фразеологія як наука виникла лише на початку ХХ століття. На сьогоднішній день нез'ясованими залишаються питання про статус фразеології та велика кількість теоретичних проблем. Окрім питань загального характеру у фразеологічних студіях вивчаються й чимало проблем щодо специфіки окремих груп фразеологічних одиниць.

У нашому дослідженні ми зосередилися на тих фразеологізмах, що містять компонент-кольоронім або лексеми, денотативним значенням для яких є ознака кольору.

Проблемами кольору сьогодні займається ціла низка наук і наукових дисциплін, кожна з яких вивчає колір з цікавого для неї боку. Лексична група кольороназв є об'єктом пильної уваги лінгвістів.

Актуальність нашого дослідження обумовлена високою частотністю вживання кольороназв, явною національно-культурною семантикою такої лексики і її значущістю для конструювання фрагмента мовної картини світу.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що в ній отримано нові дані про характеристики англійських, українських та російських фразеологізмів-кольоронімів, наявних в сучасних публіцистичних текстах.

Об'єкт дослідження становлять фразеологізми-кольороніми сучасної англійської, української та російської мов.

Предметом дослідження є статистичні та якісні параметри англійських, російських та українських фразеологізмів, що містять назви кольорів.

Теоретична значущість роботи полягає в тому, що дослідження є внеском у вивчення типологічних особливостей англійської, російської та української мов на фразеологічному рівні.

Практична значущість роботи полягає в тому, що дані, отримані в результаті дослідження, можуть бути застосовані у галузі філології, а також можуть бути включені до лексикографічних джерел.

Завданням нашого дослідження було визначити найпоширеніші смислові конотації фразеологізмів із назвами кольорів в англійській, українській та російській мовах, а також їх частотність використання.

Для дослідження нами було знайдено 128 фразеологізмів з назвами кольорів англійської мови, 67 російської і 49 української мови.

Підчас опрацювання даних ми виявили, що як в англійській, так і в російській мовах найпоширенішою смисловою конотацією виявилася нейтральна: в англійській мові вона складає 53 (41,4%) фразеологічних одиниць (*white sale*); в російській – 36 (53,7%) (*чёрный силуэт*). Щодо української мови, то тут найпоширенішою виявилася негативна смислова конотація, яка склала 24 (49%) фразеологічних одиниць (*чорний день*).

Визначення частотності фразеологічних одиниць було проведено на основі англомовних, україномовних та російськомовних корпусів (*High Beam Library*; газети *Дзеркало тижня* і *День* та російський національний корпус) відповідно. Нами було отримано наступні дані: в усіх трьох мовах більшість фразеологічних одиниць була зафіксована як низькочастотна, в англійській мові це 66 (51,6%), (*white out*); в українській ця кількість становить 32 (65,3%) (*білий ніар*); а в російській мові це 57 (85,1%) (*зелёный, как доллар*).

На основі отриманих даних створено електронний тримовний фразеологічний словник кольоронімів, де надано смислову конотацію кожного фразеологізму, а також його частотність.

Наше дослідження відкриває перспективу подальшого аналізу наявних в англійських, українських та російських публіцистичних текстах фразеологізмів-кольоронімів, а також прикладного використання отриманих даних у галузі лінгвістики.

Охріменко Ю.М.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З НАЗВОЮ КОЛЬОРУ "ЧОРНИЙ" ТА "БІЛИЙ" В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Мовне виділення назв кольорів сьогодні привертає значну увагу лінгвістів. Особливо це стосується фразеологічних одиниць. Причиною такого інтересу є антропоцентрична орієнтованість сучасного українського мовознавства, з позиції якої мова постає у якості знаряддя діяльності людини, заглибленої в культуру, соціум, психологічний та психофізичний світ, що і визначає актуальність обраної теми.

Метою нашого дослідження є порівняльне вивчення фразеологічних одиниць з назвами кольорів "чорний" та "білий" в англійській та українській мовах, з точки зору їх кількісних, змістово-аксіологічних та структурних параметрів.

Дослідження було проведено на матеріалі 45 фразеологічних одиниць в англійській мові та 31 фразеологічної одиниці в українській мові з назвами кольорів "чорний" та "білий", які відповідно були отримані з фразеологічних словників англійської та української мови.

Методами дослідження були метод кількісного аналізу, метод компонентного аналізу, метод структурно-морфологічного аналізу.

Отримані результати підтвердили, що в українській та англійській мовах є багато фразеологічних одиниць із назвами кольорів "чорний" та "білий". Також було зафіксовано цікаві розбіжності у використанні цих одиниць в обох мовах.

В англійській мові фразеологізми з назвою кольору "чорний" у більшості випадків є негативно маркованими. Їх налічується 52% (*black looks, black death*), тоді як в українській мові – 88% (*чорні дні, чорні хмари збираються*). Позитивно маркованих фразеологічних одиниць в англійській мові було зафіксовано 15% (*in black and white, not as black as painted*), в українській мові таких одиниць не було зафіксовано. Кількість нейтрально маркованих фразеологічних одиниць в англійській мові становить 33% (*black coat, black diamonds*), відповідно в українській мові маємо 12% нейтрально маркованих фразеологічних одиниць (*чорним по білому, чорне золото*).

Нейтрально маркованих фразеологізмів із назвою кольору "білий" в англійській мові 42% (*white letters, white satin*), що більше, ніж в українській мові – 29% відповідно (*біле золото, ловити білих метеликів*). Більшість (52%) фразеологічних одиниць з назвою кольору "білий" в англійській мові є негативно маркованими (*white slavery, white crow*), нейтрально маркованих значно менше – 42% (*white as chalk, white wings*). В українській мові нейтрально маркованих одиниць значно більше – 71% (*ловити білих метеликів, білий світ*). Позитивно марковані фразеологізми із назвою кольору "білий" є рідким явищем в обох мовах: в англійській мові їх лише 6% (*white man*), а в українській взагалі не зафіксовано.

Класифікація фразеологізмів за їх граматичною структурою засвідчила, що українські фразеологізми є більш варіативними, порівняно з англійськими: в українській мові наявні прислівникові фразеологізми із назвою кольору "чорний" і дієслівні та прислівникові фразеологізми із назвою кольору "білий".

Глуховеря І.М.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ КОМПОНЕНТОМ "СЛОВО"/"WORD" В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

У фразеологічному фонді кожної мови виділяються групи одиниць, що мають в структурі семантичні, змістові, стилістичні та інші особливості. Дослідження кожної конкретної групи дає можливість вивчити як особливості національно-мовної картини світу, так і специфіку їхнього вербального оформлення. Порівняльний аналіз робить таке вивчення більш виразними, дозволяє виявити загальні та культурно – мовні специфічні особливості фразеологічних одиниць.

Метою роботи є порівняльна характеристика специфіки структури та змісту англійських та українських фразеологічних одиниць з компонентом "word"/"слово".

Матеріалом дослідження слугували 50 фразеологічних одиниць з компонентом "word", узяті з англійського фразеологічного словника, та 25 фразеологічних одиниць з компонентом "слово", узяті з українського фразеологічного словника.

На відміну від слів фразеологізми складаються з самостійних одиниць мови – слів, які найчастіше функціонують окремо та мають відповідні форми; відрізняються більш точним значенням, яке частіше ніж у словах, супроводжується образною характеристикою. Останні досягнення лінгвістичної науки свідчать про те, що увага дослідників, які проживають у межах когнітивно-дискурсивної парадигми, зосереджуються на особливостях мовно-етнічної свідомості, на виявленні мовно-культурних стереотипів, на визначенні взаємовпливу мови й культури. Одним із завдань лінгвістики є встановлення семантичних одиниць мови, до яких належить і фразеологічна. Якщо забрати у мови фразеологічні звороти і сталі вирази, то вона втратить смак.

У фразеологічному фонді англійської та української мов виділяється група одиниць, що містить компонент "word"/"слово". Важливість цієї групи визначається важливістю слова, як символу мови, яки й є притаманним лише людям і відрізняє їх від тварин.

По якісним показникам фразеологічні одиниці можуть бути представлені реченнями і словосполученнями. Серед англійських фразеологічних одиниць з компонентом "word" словосполученнями є 20% (*word painting, wordy war*), реченнями – 16% (*word before is worth two after, word come*). В українській мові до словосполучень відносяться 12% (*живе слово, криве слова*) фразеологічних одиниць, до речень не

відносяться жодна фразеологічна одиниця.

Фразеологічні одиниці, представлені словосполученнями, охоплюють субстантивні та дієслівні, причому субстантивні домінують в обох мовах. В англійській мові до субстантивних фразеологічних одиниць відносяться 32% (*word and blow, word for word*), до дієслівних – 18% (*words break no bones, not meance word*). В українській мові до субстантивних відносяться 48% (*без зайвих слів, бистрий на слово*), а до дієслівних відносяться 36% (*замовити словом, здаватися на слово*).

Конотативний компонент значення фразеологічних одиниць з компонентом "word"/"слово" охоплює емоційно-оцінювальні конотації: позитивні, негативні, нейтральні (нульові конотації) значення.

В англійській мові фразеологічних одиниць, що несуть в собі позитивне значення, налічується 25% (*word in season, word in time save nine*), із негативним значенням – 35% (*word and a blow, word out of season*), нейтрально-оцінювальних – 40% (*word for word, word of command*). В українській мові фразеологічних одиниць з позитивним значенням налічується 31% (*ласкаве слово*), з негативним значенням – 6% (*бити словом*), до нейтрально-оцінювальних – 91% (*без зайвих слів*). Тож бачимо, що в обох мовах домінують фразеологічні одиниці з нейтрально-оцінювальним значенням.

Таким чином, серед фразеологічних одиниць більше відмінних рис, ніж спільних, але в деяких випадках зустрічаються і спільні риси.

Чалова С.Ю.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З НОМІНАЦІЯМИ ПОГОДНИХ ЯВИЩ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Наше дослідження присвячено порівняльній характеристиці фразеологічних одиниць, що містять у собі слова на позначення погодних явищ.

Фразеологічні одиниці є таким об'єктом лінгвістичного спостереження, увага до якого є великою та постійною. Це пояснюється тим, що фразеологізми втілюють образне, культурно-специфічне світобачення певного етносу. Фразеологічні одиниці вивчаються в різних аспектах – з позиції їхньої структури, семантики, стилістики тощо, але найбільш продуктивним є вивчення національно-мовної специфіки фразеологізмів, що й визначає актуальність нашого дослідження.

Мета дослідження полягає у порівняльному вивченні фразеологічних одиниць на позначення природних явищ в англійській та українській мові, зокрема з точки зору їх денотативного і конотативного значення.

Матеріалом дослідження слугували 50 англійських та 58 українських фразеологічних одиниць, що містять слова на позначення погодних явищ, отримані з фразеологічних джерел.

Фразеологізми – це семантично зв’язані сполуки слів та речень, які, на відміну від подібних до них за формою синтаксичних структур, не творяться відповідно до загальних закономірностей вибору й комбінації слів під час організації вислову, а функціонують у мовленні у фіксованому співвідношенні семантичної структури та лексико-граматичного складу.

Основними ознаками фразеологізмів є відтворюваність, цілість значення, стійкість, непроникність.

Найбільш відомою є класифікація фразеологізмів В. Виноградова. За нею фразеологічні одиниці поділяються на: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення, фразеологічні вирази.

Конотативна складова значення фразеологічних одиниць охоплює емоційно-оцінні (позитивні, негативні та нейтральні (нульові)) конотації.

За результатами дослідження бачимо, що:

1. Серед фразеологічних одиниць такі, що містять слова на позначення погодних явищ, займають досить значне місце – як в англійській, так і в українській мові вони широко використовуються для образно-емоційної характеристики різноманітних явищ.

2. Денотативний аспект фразеологічних одиниць охоплює такі компоненти як "дощ", "сніг", "погода", "туман", "хмара", "вітер"/"rain", "weather", "for/mist", "cloud", "wind".

3. Переважна кількість фразеологізмів як в українській, так і в англійській мові містять слово "вітер" ("wind") – 19 одиниць (32%) для української мови і 20 одиниць (40%) для англійської. Найменша кількість фразеологізмів в українській мові містить слово "погода" – 4 одиниць, 7%. В англійській мові найменша кількість тих фразеологізмів, що містять слово "for/mist" – 5 одиниць, 10%.

4. В обох мовах серед фразеологізмів зі словами на позначення погодних явищ переважають негативні конотації – 50% в англійській і 65% в українській.

Отже, можна дійти висновків, що в групах фразеологізмів зі словами на позначення погодних явищ більше схожості, ніж відмінності. Можна припустити, що подібність денотативної й конотативної складової виявиться і в порівнянні фразеологічних одиниць інших мов, але ця теза потребує подальшого дослідження.

Лілієвіцька Т.М.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ ЗООКОМПОНЕНТОМ В АНГЛІЙСЬКІЙ, УКРАЇНСЬКІЙ ТА РОСІЙСЬКІЙ МОВАХ

Фразеологічний компонент будь-якої сучасної мови великий і різноманітний, і кожен аспект його дослідження, безумовно, заслуговує на належну увагу.

Тварини завжди відігравали значну роль у житті нашої планети. Вони обожнювалися і часто використовувалися первісними людьми в ритуалах, а саме з ритуалу, на думку багатьох лінгвістів, і виникла мова. Значна роль тварин у картині світу знаходить адекватне відображення в мовній картині світу. Людина ніколи не обходилась без тварин, з давніх часів вони живуть у тісній взаємодії один з одним. Тварини супроводжували її все життя, були невід'ємною його частиною. Деякі тварини мали символічне значення. Так, наприклад, корова вважалася небожителем, уособленням неба і божества. Кішка була символом чаклунства і зла.

Актуальність нашого дослідження обумовлена необхідністю вивчення різних способів вираження культурних цінностей та культурних асоціацій носіїв мови за допомогою зоокомпонентів. Метою є виявлення спільних і відмінних рис між англійськими, українськими та російськими фразеологізмами з зоокомпонентом.

Матеріалом нашого дослідження слугували англійські, українські та російські фразеологізми з зоокомпонентом, взяті з фразеологічних словників, а методами – суцільної вибірки, кількісного та порівняльного аналізу.

Аналіз дослідженого матеріалу дозволив нам виділити зоологічні групи. Наведемо деякі з них з прикладами.

В англійській мові це: *bird (a bird in the hand is worth two in the bush; a bird of passage)*, *cat (a cat may look at a king; cat and fiddle; to fight like a wild cat)*, *dog (throw to the dogs; top dog; to lead a dog's life)*, *pig (one cannot make a horn of a pig's tail; to please the pigs)*.

В українській мові це: *кінь (дивитися в зуби дарованому коневі; повів коня кувать як кузня згоріла)*, *собака (як один собака загавкає; то гавкатимуть всі собаки на вулиці)*, *кішка (жити, як кішка із собакою; битися як дика кішка)*.

У російській мові це: *птаха (не сули журавля в небо, а дай синицу в руки, перелетная птица)*, *вівця (кроткий как ягненок; паршивая овца)*, *собака (усталый, как собака; держат собаку, а лаять самому)*.

Аналіз проведених досліджень виявив спільні та відмінні риси між англійськими, українськими та російськими фразеологізмами. Так, в усіх трьох мовах частіше за все використовується зоокомпонент *птаха*. В англійській мові це 40 слів (27%) , в українській – 36 слів (24%), у російській – 33 слова (20%). Друге місце займає слово *собака*, 25 слів (17%) в англійській мові, 16 слів (11%) в українській, 21 слово (13%) в російській. На третьому місці в англійській мові стоїть слово *кінь* кількістю 17 слів (11%), в українській мові *кішка* – кількістю 16 слів (11%), а в російській мові також *кінь* – кількістю 20 слів (12%).

Крім того, всі обрані фразеологізми були розділені на 3 групи за емоційним забарвленням. Було виявлено, що у всіх трьох мовах значну частину фраз складають фразеологізми з негативним значенням, в англійській мові це 60%, в українській – 74%, а в російській 80 %. В українській та російській мовах фразеологізмів з позитивним значенням (в українській мові – 13%, а в російській – 14%) більше, ніж фразеологізмів з нейтральним значенням (в українській мові – 12%, а в російській – 6%); в англійській

мові, навпаки, фразеологізмів із нейтральним значенням виявилось 27%, а фразеологізмів із позитивним – 13%.

Кожна мова має свій набір і кількість фразеологічних одиниць із різними зоокомпонентами та емоційною забарвленістю, що є наслідком різних способів вираження культурних цінностей та культурних асоціацій носіїв мови.

Охріменко Ю.М.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

Науковий керівник – асистент Черкащенко І.С.

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ, ДО СКЛАДУ ЯКИХ ВХОДЯТЬ ВЛАСНІ НАЗВИ

Проблема перекладу ідіом завжди була актуальною, оскільки існує певна асиметричність у співвідношенні значень конститuentів ідіоми та значення самого вислову: важко зберегти специфіку кожної ідіоми з етномаркованим компонентом, перекладаючи її іншою совою.

Метою нашого дослідження було виявити закономірності перекладу фразеологічних одиниць, до складу яких входять власні назви.

Дослідження було проведено на матеріалі 50 фразеологічних одиниць з власними назвами, які було отримано з фразеологічного словника англійської мови.

Під час дослідження було застосовано метод описового аналізу та порівняльно-зіставний метод.

Отримані результати дозволяють зробити висновок про важливість вивчення фразеологічних одиниць, до складу яких входять власні назви. Більшість таких фразеологізмів існують десятки й навіть сотні років та відображають мудрість народу. Власна назва – особливий компонент ідіоми, адже навіть сама вона називає індивідуалізований предмет або особу і водночас співвідносить їх із певним загальним поняттям. Фразеологізми із власними назвами становлять собою малодосліджений фрагмент англійської фразеології та потребують подальшого вивчення. Метою перекладача є зберегти унікальність ідіоми, якою вона завдячує імені в своєму складі, і водночас зробити вираз максимально доступним для розуміння представниками іншої культури. Для досягнення цієї мети було запропоновано такі способи перекладу:

1. Описове пояснення значення (*Jim Crow buses – автобуси для негрів*).

2. Транслітерація з поясненням (*honest Abe – чесний Ейб* мусить супроводжуватися уточненням, що мова йде про Авраама Лінкольна, який і справді володів рисою, згадану в ідіомі, – віддавав усі борги вчасно).

3. Еквівалентний переклад. (*doubting Thomas – Хома невірний*).

Таким чином, дослідження специфіки перекладу ідіом з ономастичним компонентом дає можливість розширити гаму засобів передання значення таких ідіом, визначити оптимальні способи їх перекладу. Для правильної інтерпретації

фразеологізму недостатньо лише "мовного знання", необхідно бути ознайомленим з культурою іншомовного народу, розуміти дійсність, про яку йдеться, володіти фоновими знанням.

Хвостова Д.О.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ

Реклама відіграє в житті людини важливу роль. Вона впровадилася непомітно й поступово стала невід'ємною частиною нашого життя. Куди б ми не йшли, що б не робили, реклама постійно з нами. Сьогодні переклад реклами став не тільки необхідним, але й повсякденним явищем життя світового співтовариства. При цьому знання теоретичних основ процесу є не тільки обов'язковою умовою, але й гарантією якості перекладу.

Перекладаючи рекламний текст дуже важливо не втратити прихований зміст рекламного повідомлення, оскільки для кожної держави притаманні свої звичаї, соціальні комунікації, норми й канони спілкування. Реклама повинна "звучати", бути насиченою й гранично короткою. Ось чому тема цієї роботи є актуальною.

Об'єктом дослідження є рекламні тексти англійською, російською та українською мовами. Предметом дослідження є особливості побудови рекламних текстів та їх перекладу.

Метою даної роботи було розглянути рекламу за її складовими та визначити стратегії, які використовуються при перекладі реклами.

Матеріалом для нашої роботи слугували 32 рекламних ролика, які були відібрані методом суцільної вибірки.

Рекламний текст умовно поділяють на 4 основні частини: слоган, заголовок, основний рекламний текст, фраза-відлуння. Присутність у рекламному тексті усіх цих складових не є обов'язковою, особливо в телевізійній рекламі. Дослідивши рекламні тексти за наявністю складових елементів ми отримали такі результати: слоган присутній абсолютно в усіх рекламних роликах, як у англійських, так і в українських/російських (100%); заголовок присутній у 50 % англійської реклами й у 62,5% української/російської; текст присутній майже в усіх інформаційних роликах (93,75%); фраза-відлуння – 81,25%, присутність цього елементу є однаковою в обох групах.

Для перекладу вітчизняних рекламних роликів були використані такі стратегії, як адаптація, прямий переклад, запозичення рекламного тексту (слогани, заголовки, назви продуктів), ревізія (коли формулюється зовсім новий текст). Проаналізувавши рекламні тексти можемо сказати, що підчас перекладу слоганів найчастіше використовувався прямий переклад (50%), далі йде ревізія (37,5%) та адаптація (12,5%). Переклад заголовків зустрівся лише 6 разів. Також був використаний прямий переклад (66,7%),

адаптація та ревізія (по 16,65%). Для перекладу фраз-відлунь вживалися адаптація (58,34%), прямий переклад (41,66%) і запозичення (66,7%). Для перекладу основного тексту реклами використовувалися адаптація (37,5%), прямий переклад (17,5%), ревізія (22,5%) та запозичення (22,5%).

Отже, на основі отриманих результатів можна зробити висновок, що адаптація та прямий переклад використовуються в усіх випадках перекладу, далі йде ревізія, але нами не було зафіксовано жодного випадку використання її для перекладу фраз-відлунь. запозичення використовуються тільки під час перекладу фраз-відлунь та самого тексту.

Важливо нагадати, що перекладаючи рекламні тексти, не потрібно застосовувати лише одну стратегію. Для перекладу одного ролика можна використовувати усі перекладацькі можливості, аби переклад був правильним та якісним.

Алімбекова І.О.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – асистент Черкащенко І.С.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТАФОРИЗАЦІЇ У ЗАГОЛОВКАХ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (на матеріалі англомовних журналів)

Одним із засобів підвищення експресивності заголовків у сучасній пресі виступає метафоризація. Заголовок має як привертати увагу читача, так і втілювати смисл статті, тому вивчення способів перекладу метафори набуває особливої актуальності.

Метою нашого дослідження є класифікація заголовків статей (на матеріалі англомовних журналів).

Проаналізувавши 50 заголовків англомовного публіцистичного дискурсу, ми розробили таку класифікацію:

- використання метафори ("*Carbon carousel*" – "*Вуглецева карусель*", "*Diplomacy's meltdown*" – "*Дипломатична криза*", "*King of beers*" – "*Найкраще пиво в світі*"),
- використання однокореневих слів ("*Noodling the noodles*" – "*Обдурюючи дурнів*", "*Terminate for terminators*" – "*Обмеження обмежувача*", "*Dust to dust*" – "*Прах до праху*"),
- використання протилежних значень ("*When less is more*" – "*Коли мало означає багато*", "*When small numbers lead to big errors*" – "*Коли маленькі цифри призводять до великих помилок*", "*Start of the end*" – "*Початок кінця*", "*A whole lot of nothing*" – "*Ціла купа нічого*").

Особливості використання метафорики у заголовках засновані на специфічних властивостях цього тропу: широкій сполучуваності, необмеженості семантичних значень, можливості утворювати нові змістові та експресивні конотації.

Варто зазначити, що метафора цілком відповідає специфічній, основаній на комунікативних вимогах рисі публіцистичного стилю – об'єднанні понятійної та емоційно-образної складових мовного засобу. Крім того, метафори поєднують у собі дві

дуже важливих для заголовків властивості – лаконічність і образно-змістову насиченість.

Метафора надає заголовку нове семантичне наповнення і яскраво виражену емоціональність. Гра слів робить текст заголовка упізнаваним і легким для запам'ятовування за рахунок співзвучності із розповсюдженим виразом.

Доцільним вважаємо подальше вивчення цієї проблематики для надання більш широкої класифікації заголовків статей у публіцистичному дискурсі і відповідно для розширення можливостей їх перекладу.

Юдіна Є.Ю.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – асистент Ільченко М.Л.

ПОЛІТИЧНА КОРЕКТНІСТЬ, АБО МОВНИЙ ТАКТ, У ПЕРЕКЛАДІ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ АНГЛІЙСЬКОЮ (на матеріалі газетних текстів)

Американський варіант англійської мови відзначається своєю політкоректністю, яка активно просувається в публіцистичному, політичному, освітянському й побутовому дискурсі. Це явище є наслідком боротьби з дискримінацією за статевими, расовими, етнічними та іншими ознаками.

Актуальність дослідження зумовлена поширенням та глобалізацією англійської мови, у якій існує мовний етикет, що потребує адекватного перекладу мовних одиниць української мови, пошуку таких способів вираження англійською мовою, щоб не образити, не зачепити почуття людини, зберегти її гідність і водночас не призвести до виникнення курйозів у зв'язку зі стандартами та традиціями американського суспільства. Об'єктом дослідження є українські номінації, що потребують політичної коректності підчас перекладання англійською мовою, а предметом – особливості застосовуваних перекладацьких трансформацій.

Політична коректність з'явилася у зв'язку з "повстанням" африканців, ображених "расизмом" англійської мови (*негр/кольоровий/чорний – американець африканського походження / афро-американець*, що відповідно перекладається як *Negro/coloured/black – African American / Afro-American*), а також у зв'язку з появою феміністських рухів, які боролися за права жінок у сучасному суспільстві. Деякі слова замінялися такими, які не мають відношень до статі людини: *пожежник* (в українській мові застосовується до представників обох статей) – *fire fighter*, а не *fireman*. Політична коректність – це дотримання мовного етикету. Вона має виховне значення, підвищує як мовну, так і загальну культуру суспільства, дозволяючи звертатися до похилих людей або людей з фізичними або розумовими відхиленнями таким чином, щоб захистити їх від образ, приниження в суспільстві, а також неприємних відчуттів нанесених мовою: *пенсіонери* – не *old age pensioners*, а *senior citizens*.

До способів адаптації і оптимізації перекладу ми відносимо евфемизацію (*інваліди*

– *people with disabilities*), заміну мовної одиниці на гендерно-нейтральну (*людина – human being*), переклад у формі множини (*він або вона – they/people*).

Підчас перекладу важливо пам'ятати про обтяжування мови або явище надмірної евфемізації, яка може призвести до появи "нетактовних" та громіздких номінацій: *інваліди – ті, що долають труднощі через свій фізичний стан – physically challenged people; розумово відсталі діти – alternatively developed children*. Зрозуміло, що такі штучні витвори є скоріше обтяженням для мови та спілкування, вони ускладнюють сприйняття тексту, а не демонструють повагу до будь-яких меншин.

Відоменко Ю.А.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – старший викладач Кошелева О.А.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОГО ЛИСТУВАННЯ

Ділове спілкування – це складний багатоплановий процес розвитку контактів між людьми в службовій сфері. Його учасники виступають в офіційних статусах і орієнтовані на досягнення мети і розв'язання конкретних завдань. Специфічною особливістю цього процесу є регламентованість, тобто підпорядкування встановленим обмеженням, що визначаються національними і культурними традиціями, професійними етичними принципами. Актуальність нашої роботи полягає в дослідженні організації роботи з документами, як головної задачі управління у будь-якому закладі: від офісу невеликого підприємства до державної установи або крупної корпорації. Службові документи відіграють значну роль в організації документообігу кожного підприємства. Документи є засобом засвідчення, доведення певних фактів, отже, мають велике правове значення.

Метою нашої роботи є аналіз вимог до оформлення грифів затвердження та узгодження службових документів. Будь-який документ має бути достовірним, переконливим, належним чином відредагованим і оформленим. Більшість документів має задовольняти такі вимоги, як придатність до тривалого зберігання, максимальна точність. Щоб документ мав усі перераховані властивості, його слід правильно скласти як за формою, так і за змістом. Більшість документів оформлюється за чіткими єдиними вимогами до оформлення документу, що сприяє оптимізації процесу документообігу.

Згідно проведеного нами дослідження документи можна класифікувати за наступними ознаками:

- а) за змістом (організаційно-розпорядчі, фінансово-розрахункові, постачально-збутові);
- б) за призначенням (організаційні, розпорядчі, інформаційно-довідкові);
- в) за формою (типові, трафаретні, індивідуальні);
- г) за напрямом руху (вхідні);
- д) за місцем складання і використання (внутрішні, зовнішні);

- е) за походженням (офіційні, особисті);
- ж) за терміном виконання (термінові, нетермінові);
- з) за стадіями створення (оригінали, копії);
- и) за ступенем гласності (звичайні, для службового використання, таємні);
- к) за терміном зберігання (документи постійного зберігання, документи довгострокового зберігання, документи короткострокового зберігання).

У нашому дослідженні також розглядаються дві форми погодження документів – внутрішнє та зовнішнє. Внутрішнє погодження оформлюється візуванням проекту документа. Зовнішнє узгодження документа може бути оформлено довідкою, протоколом узгодження або грифом узгодження на документі. Основні способи засвідчення документа – підписування, прикладання печатки, затвердження. Воно надає документу юридичної сили, підтверджує відповідальність певної особи за його зміст.

Отже, діяльність підприємства, установи, організації відображається в різноманітних документах, сукупність яких становить систему документації. Документування включає операції зі складання, погодження, оформлення документа. При цьому працівники повинні дотримуватись відповідних вимог, норм, стандартів щодо створення документів.

Усеїнова Е.Р.

Національний аерокосмічний університет ім. М.С.Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Іванова І.Л.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ДІЛОВОЇ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ

Нашу роботу присвячено особливостям перекладу англomовних ділових листів різного типу на українську мову.

Як відомо, процес перекладу – це не проста заміна одиниць однієї мови одиницями іншої. Навпаки, це складний процес, що включає ряд труднощів, які необхідно долати перекладачеві. Ділова сфера є однією з життєво важливих сфер людської діяльності. Саме за допомогою ділових паперів, документів, листів встановлюються офіційні, службові, ділові, партнерські контакти між закладами, підприємствами, установами, державами, а також налагоджуються приватні стосунки між людьми.

Актуальність обраної теми пов'язана з тим, що з розширенням міжнародних зв'язків нашої країни з іншими державами важливого значення набуває наявність у державі кваліфікованих спеціалістів з перекладу ділової кореспонденції. Гарний переклад не можна зробити, не враховуючи особистості його тексту. З моменту проголошення незалежності єдиною державною мовою України стала українська мова, тобто від цього часу все ділове спілкування, у тому числі оформлення ділових паперів, має проводитися саме українською мовою. У цьому й полягає новизна обраної теми, адже раніше, на відміну від сьогодні, українській мові не приділялося багато уваги. Це

означає, що набуває актуальності визначення особливостей україномовних та англійських ділових листів і способів їх перекладу.

Мета роботи – визначення особливостей перекладу англійських ділових листів – обумовила окреслення конкретних завдань:

- відібрати певний матеріал, за допомогою якого можна проаналізувати характерні особливості ділового листування в англійській мові;
- систематизувати знайдену інформацію;
- проаналізувати характерні особливості оформлення ділового листування в англійській та українській мові на основі зібраного матеріалу;
- проаналізувати особливості перекладу англійських ділових листів на українську мову.

На підставі здійсненого дослідження ми проаналізували розбіжності в оформленні української та англійської ділової кореспонденції.

Розбіжності в ладі двох мов стали джерелом значних труднощів перекладу. Розв'язання цих проблем досягається умінням правильно проводити різні перекладацькі трансформації.

Перекладацькі трансформації – це перетворення, які, незважаючи на відмінності мов оригіналу та перекладу, допомагають зробити тексти оригіналу та перекладу відповідними один до одного.

Мальфанова А.О.

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

Науковий керівник – доцент Коптелова Г.В.

АНГЛОМОВНА ДІЛОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ. ЛИСТИ-ЗАПИТИ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

Підчас ділових писемних переговорів писемна мова стає посередником між людьми, поки живе спілкування між ними є неможливим. Писемне мовлення відзначається суворішою регламентацією, ніж усне. Особливо високі вимоги ставляться до лексики: кожного разу ми маємо вибирати з ряду близькозначних слово, яке найбільше відповідає змістові та забарвленню. Тон листа має відзначатися ввічливістю й точністю, тобто демонструвати невід'ємні риси ділової кореспонденції.

Першим кроком укладання ділової угоди є написання листа-запита. Дуже часто саме листи-запити формують подальші відносини між діловими партнерами.

Листи-запити використовуються для різних цілей: якщо Вам необхідно отримати певну інформацію, прайслист або каталог, якщо Ви маєте дізнатися про строки чи вартість доставлення, зробити замовлення, отримати рекомендації на потрібну організацію – загалом, якщо Вам щось потрібно і Ви намагаєтесь це отримати.

Переклад листів-запитів повністю орієнтований на передавання змісту, тобто носить інформативний характер. Зважаючи на це, працюючи із документами такого типу, перекладач часто використовує дослівний переклад, адже вільне тлумачення є

неприпустимим.

В оригінальному написанні у тексті перекладу залишають: слова й речення, написані не мовою оригіналу; скорочені найменування марок виробів і приладів; назви іноземних друкованих видань.

У тексті перекладаються: назви підрозділів і відділів установ і організацій; назви посад, звань, учених ступенів, титулів; власні імена й назви відповідно до сталої практики.

У тексті перекладу транскрибуються: іноземні прізвища, власні імена й назви з урахуванням традиційного написання відомих прізвищ; артиклі й прийменники в іноземних прізвищах; сполучники й прийменники в назвах фірм; найменування іноземних фірм, компаній, акціонерних товариств, корпорацій; фірмові назви машин, приладів, хімічних речовин, виробів, матеріалів.

Одне з головних завдань перекладача полягає в максимально повному переданні змісту оригіналу, тобто досягненні еквівалентності перекладу.

З точки зору лексики листи-запити передбачають широке використання термінів і спеціальної лексики, адже термінологічна лексика дає можливість найбільш точно, чітко й економно передавати зміст питання й його тлумачення.

Специфіка перекладу запитів визначається не лише мовними особливостями, властивими офіційно-діловому стилю обох мов, але й, головним чином, тим, як співвідносяться ці особливості між собою, наскільки збігаються стилістичні характеристики мови оригіналу і мови перекладу. Якщо певна особливість притаманна тільки одній з мов, то під час перекладу відбувається своєрідна стилістична адаптація: специфічні засоби викладу в мові-джерелі замінюються мовними засобами, властивими мові-реципієнтові.

У галузі офіційно-ділового перекладу, і англійська, і українська мова прагне до чіткості й суворості викладу, відмовляється від непрямих, описових позначень об'єктів, широкого використання штампів і стереотипів спеціальної лексики. Перекладач повинен повністю й точно передати думку автора, надати їй форму, властиву українському спеціальному тексту, але аж ніяк не переносючи в український текст специфічні риси англійського оригіналу.

Листи-запити є одним з основних видів ділових листів. Саме вони часто формують характер подальших ділових відносин між партнерами, тому складати їх треба уважно і грамотно, адже тепер вони є представниками Вашої фірми, тобто Вашими представниками.

Ромашова К.В.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Науковий керівник – доцент Коптелова Г.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ДІЛОВИХ ЛИСТІВ
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (ЛИСТИ-ЗАПИТИ ЩОДО ВЛАШТУВАННЯ НА РОБОТУ
ТА ЛИСТИ НЕГАТИВНОГО ЗМІСТУ)

Поняття "переклад" включає в себе і творчий процес як мистецтво, і теорію перекладу як особливу наукову дисципліну, яка має свої теоретичні засади і потребує подальших розробок, зокрема, наукової і художньої. Суспільно-політичні зміни, розвиток прямих зв'язків із іноземними партнерами у різних сферах діяльності висувають високі вимоги до якісної сторони роботи перекладача.

Нашу роботу присвячено особливостям перекладу англomовної ділової кореспонденції українською мовою. Ділова кореспонденція – це невід'ємний засіб зв'язку підприємства із іншими організаціями, тому що саме за допомогою листів здійснюється обмін інформацією, робляться пропозиції, ведеться переговорний процес.

Актуальність обраної теми пов'язана з тим, що з того моменту, як Україна стала незалежною державою, розширилися її зв'язки з різними країнами, поглибилися відносини, з'явилася необхідність у кваліфікованих спеціалістах-перекладачах ділової кореспонденції.

Мета нашої роботи – визначити особливості перекладу англomовних ділових листів українською мовою, а саме листів негативного змісту та листів про влаштування на роботу.

Листи-запити про влаштування на роботу – це найбільш важлива кореспонденція у Вашому житті. За допомогою них ви продаєте свій досвід, навички, вміння, тому підчас написання їх треба дотримуватися загальних правил оформлення ділових листів.

Листи негативного змісту писати дуже складно, адже у них необхідно враховувати психологічні особливості одержувача листа та виражати негативну інформацію таким чином, щоб клієнт не вважав Вашу відмову образливою. Перекладаючи листи такого типу, необхідно впевнитися, щоб усі структурні компоненти були універсальними. Проте, проаналізувавши приклади, ми дійшли висновку, що, незважаючи на те, що у ділових стилях української та англійської мов листи виконують однакові функції – налагодження ділових контактів, висловлювання подяки або претензій, кожному їхньому типові притаманні специфічні структурні риси.

Звичайно, через розходження у ладі двох мов переклад може становити певні труднощі. Здатність уникнути таких проблем досягається вмінням правильно проводити різні перекладацькі трансформації. Головною особливістю мови ділової кореспонденції є точний, чіткий та ясний виклад матеріалу за майже повної відсутності емоційних елементів.

Підчас перекладу перекладач може використовувати різні технічні прийоми для

досягнення більшої відповідності оригінальному текстові. Перекладацька трансформація – це перетворення, яке, незважаючи на відмінності між мовами оригіналу й перекладу, допомагають зробити текст оригіналу та перекладу відповідними. Існують лексичні, граматичні та лексико-граматичні перекладацькі трансформації. Основні типи лексичних трансформацій включають перекладацьке транскрибування та транслітерацію, калькування і лексико-семантичні заміни (конкретизація, модуляція). До основних типів граматичних трансформацій належать дослівний переклад, розчленовування або об'єднання речень, граматичні заміни. Основні типи лексико-граматичних трансформацій включають антонімічний переклад, описовий переклад та компенсацію.

Перекладач повинен не тільки передавати думки автора оригіналу, але й слідкувати, щоб вона була зрозумілою та збігалася з нормами рідної йому мови. Здатність уникнути труднощів залежить від вміння перекладача правильно виявити ті проблеми, які виникають в процесі перекладу, його знань і вмінь застосувати перекладацькі прийоми. Перекладач повинен враховувати усі розбіжності мов та мовні особливості ділової кореспонденції.

Gorbachov S.V.

National Aerospace University named after M.Y. Zhukovsky "KhAI"

Research advisor – associate professor Doroshenko N.S.

LEXICAL AND GRAMMATICAL TRANSFORMATIONS IN THE TRANSLATION OF OFFICIAL DOCUMENTS

Official translations are generally documents that serve as legally valid instruments. To a large degree, the success or otherwise of translating legal, economic, diplomatic and official business papers depends on the translator's comprehension of the peculiar features common to all stylistic varieties of official documents which include:

- Definite compositional pattern and design.
- The use of abbreviations, conventional symbols and contractions.
- Absence of emotiveness.
- The use of standard linguistic structures.

The object of our research is the linguistic characteristics of the Constitution of Ukraine and its official translation into English. The material studied is a typical example of authoritative statement which performs the three main functions of language: expressive, informative and vocative. To achieve the dynamic equivalence of the original, i.e. the equivalence of effect on the reader of the target text, while retaining the entire volume of information, is an enormous task. For obvious reasons, it is only in a few areas that the cultural and grammar differences are so acute and the consequences of failure are so palpable. In our globalized world, both business and political decisions increasingly depend on translations of official documents.

In translating important legal statements the translator deals mainly with context-bound words and uses cultural, functional and descriptive equivalents, occasionally turning to transference or through-translation procedures. Apart from terminological lacunae, or lexical gaps, the translator may focus on the following aspects. Texts in the source language are often culture-dependent because linguistic structures that are often found in the source language may have no direct equivalent structures in the target language. The translator therefore has to be guided by certain standards of linguistic, social and cultural equivalence between the language used in the source text to produce a text in the target language. Those standards correspond to a variety of different principles defined as different approaches to translation in translatology.

In order to retain the facts of a topic, reality and ideas outside language in the target text, translators have to make transformations involving units of the source language lexis and grammar. According to V. Komissarov, the main transformations are the following: partitioning, integrating, syntactic and semantic reshuffle, antonymous translation, explicatory translation, compensation. Lexis and grammar are mutually connected, so lexical and grammatical transformations may be applied at the same time.

The ability to choose and make the right transformation is one of the translator's main professional skills which require exercise in imagination, intuition, cultural outlook, literary talent may help. A successful translation is largely comprised of successful transformations.

Михайлов М.С.

Национальный аэрокосмический университет им. М.Е. Жуковского "ХАИ"

Научный руководитель – ассистент Черкащенко І.С.

ОСОБЕННОСТИ НАУЧНОГО СТИЛЯ АВИАЦИОННЫХ ТЕКСТОВ

Научная специализация – яркий признак современного мира. В связи с этим, как отмечает С.Н. Гореликова, сейчас, "как правило, исследуются не языки вообще, а входящие в их состав функциональные стили, которые выполняют разные конкретные функции общения между людьми (разговорный, общественно-политический, официально-деловой, художественный, научный и технический)". В связи с этим тема нашей работы представляется весьма актуальной: научный стиль широко используется в современной практике, поскольку в современном мире, вступившем в фазу постиндустриального общества, наука развивается бурными темпами, происходит взаимообмен между учеными разных стран, постоянно осуществляются переводы научной литературы. Наконец, при исследовании какой-либо проблемы ученый не может замкнуться только на работах отечественных авторов, а должен изучать материалы работы своих коллег из других стран. При этом английский язык является сегодня практически международным языком науки, на нем проводятся международные конференции и семинары, публикуются сборники авторов разных стран.

Все это говорит в пользу важности и необходимости изучения особенностей научного стиля английского языка, что и является темой нашей работы.

Целью работы является выделение характерных особенностей и стилеобразующих факторов английской научной речи на основе изучения конкретных примеров научного стиля.

Для достижения поставленной цели следует решить следующие задачи:

1) определить синтаксические и лексические особенности научного стиля на конкретных примерах;

2) выяснить допустимость экспрессивности и эмоциональности в английской научной речи;

3) обобщить наблюдения, выделив синтаксические и лексические особенности и стилеобразующие факторы научного стиля в английском языке.

Наше исследование базировалось на исследованиях Г.И. Ахмановой, О.И. Богомоловой, Н.М. Разинкиной, К.В. Харченко, Н.В. Чирковой. В качестве практического материала были выбраны тексты по авиации, а именно по боевому оснащению и вооружению.

Следует отметить, что широкое и интенсивное развитие научного стиля привело к формированию в его рамках многочисленных жанров, таких как: статья, монография, учебник, патентное описание (описание изобретения), реферат, аннотация, документация, каталог, справочник, спецификация, инструкция, реклама (имеющая также признаки публицистического стиля). Каждому жанру присущи свои индивидуально-стилевые черты, однако они не нарушают единство научного стиля, наследуя его общие признаки и особенности.

В данной работе мы исследуем особенности научного стиля вообще, не разделяя его на отдельные подвиды. Проведя исследование, мы выделили следующие стилеобразующие факторы английской научной речи:

1) необходимость логической последовательности изложения сложного материала;

2) традиционность изложения;

3) достижение полноты изложения при отсутствии непосредственного контакта с получателем речи.

Единственная функция научного стиля – интеллектуально-коммуникативная, другие функции факультативны. Научный стиль характерен для текстов, предназначенных для сообщения точных сведений из какой-либо специальной области и для закрепления процесса познания.

Околичний Д.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Рижкова В.В.

ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ГАЛУЗІ
КОНСТРУЮВАННЯ ЕЛЕКТРОДВИГУНІВ ТА АКУМУЛЯТОРІВ ТА
СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СЛОВНИКА

Науково-технічні терміни як мовні знаки, що репрезентують поняття спеціальності, професійної галузі науки або техніки, становлять суттєву складову науково-технічних текстів, а їх неоднозначність, відсутність перекладних відповідників та національну варіативність термінів робить переклад таких текстів непростю справою. У зв'язку з появою нових наук, відкриттям нових явищ стає важко визначити елементи загальнонаукових, загальнотехнічних галузевих і вузькоспеціальних термінологій.

Загально наукові і загальнотехнічні терміни – це терміни, які вживаються в декількох галузях науки і техніки; галузеві терміни – це терміни, які вживаються лише в певній галузі знань, а вузькоспеціальні терміни – це терміни, які характерні лише для спеціальностей певної галузі.

В умовах, коли потрібно давати назви явищам і поняттям, що виникли нещодавно, багато загальнонавжваних слів набувають визначену специфіку. Відбувається спеціалізація їх значення, що вимагає уніфікації їх перекладних еквівалентів.

Іноколи в науково-технічних текстах зустрічаються слова і словосполучення, які відносяться до різних функціональних систем.

Терміни повинні зберігати такі риси як абстрагований характер, однозначність і системність. Однак багато термінів і лінгвістичних систем — як лінгвістичні знаки — мають такі недоліки як багатозначність, синонімія, протиріччя термінів поняттю, обтяженість термінології іншомовними термінами тощо.

Термін, який можна утворити на основі рідної мови або запозичити його із нейтрального термінологічного банку чи іншої мови, повинен відображати ознаки даного поняття, адже значення терміну для спеціаліста рівняється значенню поняття.

Для правильного перекладу терміна важливо знати його словотвірну і морфологічну структуру та семантичні відмінності від загальнонародних слів. За своєю будовою терміни поділяються на прості (*shaft – вал, battery – акумуляторна батарея, generator – генератор, rotor – ротор, capacity – ємність, fuse – плавкий запобіжник*) і похідні, які, у свою чергу, бувають суфіксальними (*flawless – бездефектний*), префіксальними (*nonstandard – нестандартний, unbalance – дисбаланс*), суфіксально-префіксальними (*nonspillable – який не проливається, unacceptable – дефектний*), складними (*flywheel – маховик, runway – злітна смуга*) та термінами-словосполученнями (*electric motor – електродвигун, sealed battery – герметична акумуляторна батарея, valve regulated battery – акумуляторна батарея з регульованим клапаном, balanced rotor*

– збалансований *rotor*, *lead-acid battery* – свинцево-кислотна акумуляторна батарея, *battery capacity* – ємність акумуляторної батареї, *battery fuse* – плавкий запобіжник акумуляторної батареї, *extended battery* – додаткова акумуляторна батарея).

Мета дослідження – проаналізувати та порівняти англійські та українські науково-технічні терміни в галузі конструювання електродвигунів та акумуляторів.

Теоретичне значення полягає у пошуку оптимального способу перекладу науково-технічних термінів у галузі конструювання електродвигунів та акумуляторів.

Практичне значення – створення електронного словника, який би включав в себе терміни з галузі конструювання електродвигунів та акумуляторів та мав їх адекватний переклад українською мовою.

Тищенко М.С.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Дорошенко Н.С.

ГРАМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АНГЛОМОВНОГО МАТЕМАТИЧНОГО ТЕКСТУ

У науково-технічних текстах, написаних різними мовами, існують значні граматичні відмінності, зумовлені особливостями граматичної будови мови, нормами і традиціями письмового наукового мовлення. Обов'язковою умовою адекватного перекладу є вміння правильно проаналізувати граматичну будову іншомовних речень, визначити граматичні труднощі перекладу й сконструювати речення у перекладі відповідно до норм мови, жанру і стилю перекладу. Це свідчить про актуальність вивчення та дослідження даного питання.

Мета дослідження – виявити граматичні особливості перекладу математичних статей, врахування яких під час здійснення перекладу дозволить покращити його якість.

Теоретичне значення полягає у поглибленні знань про граматичні та стилістичні особливості науково-технічної літератури в різних мовах. Практичне значення полягає у можливості використовувати результати роботи в процесі викладання англійської мови студентам-математикам, а також теорії і практики перекладу студентам перекладацьких відділень (факультетів).

Математика становить великий інтерес для лінгвістики. У мовознавстві широко використовують математичні методи для вирішення певних завдань, як загальних, так і вузькоспеціалізованих, тому знайомство із головними методами і поняттями математики і розуміння математичної термінології є необхідними для професійного лінгвіста-перекладача.

Для математичних текстів характерним є широке використання математичних штампів та вставних висловів. Фактично, шаблонність є головною характерною рисою математичних текстів, адже вони відбивають найсуттєвіші зв'язки між об'єктами математичних досліджень. Наприклад: LET "символ" BE "назва" WITH RESPECT TO

"твердження": *Let $GL(n)$ be the algebra of $n \times n$ -matrices with respect to matrix multiplication.*

Також для англійських текстів характерне широке використання структур типу А є Б, тобто простих двоскладних речень зі складеним присудком, що складається з дієслова-зв'язки та іменної частини. Наприклад: *Functional equations^A are equations^B, both sides of which are terms formed from a finite number of unknown functions (of a finite number of variables) and from a finite number of independent variables.*

В англійських математичних текстах дуже поширені неозначено-особові конструкції типу: *it was decided, it is to be noted, it is necessary. It may be necessary first to reduce the original system equation or equations to the form (1) by the introduction of new "state variables", x_i and equations.* Слід також зауважити, що в літературі математичного спрямування зустрічається велика кількість умовних речень: *If a is positive and n is an irrational number, the generalized power a^n is defined by the equation $d^n = e^{n \log a}$.*

Результати граматико-синтаксичного аналізу масиву англійських математичних текстів показали: 67% речень – складні, 33% - прості.

У процесі перекладу математичних текстів необхідно пам'ятати про розбіжності мов на всіх рівнях. Головні відмінності між українською та англійською мовами на граматичному рівні надають українській мові більшу свободу і гнучкість у структурному оформленні речення порівняно з англійською мовою. Професійному перекладачеві необхідно враховувати ці особливості для найточнішого відтворення змісту повідомлення та уникнення смислових помилок.

Teslenko D.A.

National Technical University "Kharkiv Polytechnical Institute"

Scientific adviser – assistant Perizhniak M.M.

THE INFLUENCE OF SCANDINAVIAN LANGUAGES EXERT ON THE ENGLISH LANGUAGE

In English, the number of primordial words makes approximately 30%. Percentage of loan words is high by virtue of historical causes. Adoption is one of the important ways of vocabulary enrichment, though not the only one and not the main one. Most generally used words are primordial ones: prepositions, conjunctions, adverbs of time and place, auxiliary and modal verbs, most strong verbs, pronouns and numerals, adjectives with the suppletive formation of the degrees of comparison and many nouns. Settled elements of English vocabulary, as well as grammatical structure, almost never undergo alteration.

Latin, French and Scandinavian languages influenced English most significantly.

Scandinavian loan words appeared mainly as a result of oral intercourse. Some were borrowed as far back as at Old English period, e.g. *husband, sky, fellow, window, ugly, wrong, die.*

When introduced to the language, a Scandinavian word frequently supplanted the corresponding Old English word that used to be used more generally. For example, the Old English verb *niman* meaning "to take" was supplanted within the Middle English period by the word *taken* (Scand. *taka*).

Note should be taken that Scandinavian loan words are so closely interwoven with Old Anglo-Saxon words that it is often difficult to define whether it is a loan word or semantic alteration of an English word caused by Scandinavian influence. The example of such alteration is the word *dream* that has an English form, but its meaning is obviously of Scandinavian origin, since in Old English this word meant "exultation", "triumph", whereas the meaning "dream (in one's sleep)" was only typical for Scandinavian languages.

Adoption from Scandinavian languages formed many Scandinavian and English etymological duplicates. It took place when both etymological parallel lexical units – Scandinavian and English – were kept. The difference between Scandinavian and English word forms was used for semantic differentiation, as a result of which two different though etymologically identical words appeared.

Primordial English words, as a rule, have etymological duplicates in other Germanic languages, e.g. English *house* – German *Haus*, Dutch *huis*, Norwegian *hus*, Swedish *hus*.

Adoption from Scandinavian languages not only resulted in English vocabulary enrichment but also influenced upon the "old" vocabulary fund. This influence was expressed in both supplanting the number of words or alteration of their meanings and formation of etymological duplicates and synonymic pairs. Understanding and deeper studying of this process is considered essential for the linguistic analysis of English.

Кієнко Ю.Е.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Іванова І.Л.

АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Лексика будь-якої мови завжди налаштована на появу великої кількості інновацій, тобто на запозичення іншомовних лексем. Інакше кажучи, лексична система мови перебуває у відкритому стані.

Наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. неймовірно розширилися політичні, економічні та культурні зв'язки України з іноземними, зокрема англійськими, країнами. Це посилює надходження в українську мову чужомовної лексики. Особливо зросла кількість запозичених англіцизмів на позначення нових явищ, які існують в англійській мові та з'явилися у мові у зв'язку з політичними та економічними реформами.

В останнє десятиріччя активізувалося вивчення запозичень англіцизмів у сучасній українській мові. Однак, складні лексико-семантичні процеси, що відбуваються в лексичній системі української мови внаслідок мовних контактів, а також їхні можливі

наслідки вимагають більш докладних досліджень. Дослідження функціонування та впливу англійських запозичень на українську мову для кращого розуміння її структури, специфіки та з метою уникнення надмірного їх вживання в нашій мові, що може призвести до знецінення українського слова, обумовлює актуальність обраної теми.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що для формування дослідницького корпусу було використане останнє видання "Сучасного словника іншомовних слів" за ред. Нечволод Л.І. та був проведений структурний та лексико-семантичний аналіз отриманих англіцизмів.

Практичне значення роботи полягає в тому, що отримані результати можуть сприяти подальшому розвитку української лексикографії. Зібраний матеріал може стати основою для укладання нових видань словників іншомовних слів і тлумачних словників української мови.

Аналіз дослідницького корпусу, що складався з англійських запозичень, за семантичним аспектом дозволив нам виділити такі тематичні групи:

- техніка (*міксер, транзистор*);
- економіка, фінанси та торгівля (*маркетинг, франчайзинг*);
- мореплавство, військова справа та авіація (*кренгельс, порт*);
- спорт (*байпас, хокей*);
- культура та мистецтво (*мюзикл, саундтрек*);
- флора та фауна (*алігатор, папая*);
- одяг та тканини (*коверкот, светр*);
- їжа та напої (*джем, джин*);
- ігри, розваги та відпочинок (*кемпінг, хобі*);
- медицина та хімія (*кокарбоксілаза, тимідин*);
- назви професій, люди та титули (*джентльмен, ковбой*);
- споруди та приміщення (*веранда, коледж*);
- сільське господарство (*кросбридинг, шортгорн*);
- комп'ютерна техніка та технологія (*дискета, сервер*);
- назви побутових предметів (*матрац, шампунь*);
- канцелярські товари (*файл, фломастер*);
- політика, державне управління та ЗМІ (*кіднепінг, прес-реліз*);
- географія (*кلیф, трап*);
- загальні поняття (*дата, нонсенс*);
- різні галузі науки (*уфологія, факторіал*) та
- одиниці вимірювання (*барн, ярд*).

В українській мові функціонують англіцизми, які є іменниками (*спорт, імідж*) та, рідше, прикметниками (*адаптивний, імпліцитний*). Іменники можуть бути змінними (*кекс, панк*) і незмінними (*іглу, поло*). Також іменникам властива категорія роду та числа.

Таким чином, можна зробити висновок, що англійські запозичення є актуальними для української мови та вживаються у багатьох сферах науки та людського життя. З

часом їхня кількість збільшується. Деякі запозичення з англійської мови настільки пристосувалися до норм української мови, що їх важко відрізнити від власне української лексики. Тим не менш, необхідно контролювати вживання іншомовних слів, створювати власні слова на позначення нових явищ та предметів, для того щоб зберегти красу та багатство української мови.

Однорал О.Є.

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

Науковий керівник – доцент Гуторов В.О.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ

Кожна країна, народ, місцевість мають свої особливі умови розвитку, які формують її характерні риси, розрізняють культури, надають їм щось особисте, надзвичайне, неповторне. У кожній мові існують спеціальні слова, які належать до національної лексики, не маючи повних аналогів в інших мовах. Такі слова називають реаліями. У перекладознавчих працях термін "реалія" з'явився у 40х роках ХХ ст. Його уперше вжив А.Федоров. Реалії є характерними для мови художньої літератури та засобів масової інформації й нерозривно пов'язані з культурою певного народу. Існує багато класифікацій реалій, однак зазвичай виділяють географічні, етнографічні та суспільно-політичні реалії.

Перекладач часто зустрічається з проблемою перекладу реалій. Оскільки реалії позначають поняття, відсутні в інших культурах, вони завжди становлять особливу складність в процесі перекладу. Тим не менш, саме ці складнощі забезпечують постійний інтерес до цієї проблеми.

У процесі перекладу реалій є два основних складних моменти: відсутність у мові перекладу еквівалента через відсутність у носіїв цієї мови об'єкта, який позначає реалія, та необхідність передати не тільки семантику, але й колорит – національне та історичне забарвлення.

Існують чотири основні способи передачі реалії у процесі перекладу: транскодування (транскрипція, транслітерація), калькування, описовий і контекстуальний переклад.

Транскрибування реалії передбачає механічне перенесення реалії із мови оригіналу у мову перекладу графічними засобами останньої із максимальним наближенням до оригінальної форми. До транскрипції вдаються, коли виникає потреба позначити звучання слова, відмінне від його написання. Для буквеного передавання іншомовних слів застосовують транслітерацію.

Під калькуванням розуміємо дослівний або буквальний переклад (*skyscraper* – *хмарочос*). Часто використовують напівкалькування, що становить собою часткове запозичення слів та виразів, які складаються і з елементів вихідної мови, і з елементів мови перекладу.

Описовий переклад – це такий перекладацький прийом, коли в мові перекладу слово замінюють словосполученням, яке адекватно передає зміст цього слова, при цьому опис не повинен бути надто докладним і складним.

Контекстуальний переклад протиставляють "словниковому перекладу", зазначаючи, таким чином, відповідності, які слово може мати в контексті на відміну від наданих у словнику.

Відповідь на питання про те, обрати транскрипцію чи переклад, залежить від мови оригіналу і мови перекладу, від їх граматичних і словотвірних особливостей, від культури мови і традиційного для неї прийняття або неприйняття реалій.

Усі вищезгадані приклади демонструють різноманіття засобів, які можна використовувати для перекладу реалій. Однак, застосування того чи іншого засобу на практиці обмежується різними факторами – необхідністю чи не обов'язковістю передання колориту, орієнтування тексту на певне коло читачів тощо – від яких у кінцевому результаті залежить вибір засобу перекладу.

Хижняк К.М.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – старший викладач Кравчук В.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ КОМПОЗИЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ У ГАЛУЗІ ЛІТАКОБУДУВАННЯ

Композиційні матеріали, або композити, відносять до найновіших конструкційних матеріалів. Вони становлять собою багатокомпонентні матеріали, що складаються з пластичної основи – матриці, армованої за допомогою іншого матеріалу – наповнювача, або зміцнювача. Складові частини композитів протилежні за своїми властивостями, але саме це робить їх міцними та гнучкими. Головними споживачами композитів є авіаційна і космічна промисловість, які відіграють велику роль на міжнародному промисловому ринку.

Оскільки міжнародна комунікація неможлива без реалізації функції перекладу, то проблема перекладу документації, пов'язаної з виробництвом і розповсюдженням конструкційних матеріалів, взагалі і їхніх назв зокрема, видається дуже актуальною. Саме назви конструкційних матеріалів набагато частіше використовуються у міжнародній рекламі, і це робить нагальною проблему упорядкувати та систематизувати їхній переклад.

Назви композитів умовно можна поділити на 3 типи. До першого типу віднесемо товари зі складною повною назвою, що включає іменник та дієприкметниковий зворот; до другого типу – прості назви, які не мають граматичних ускладнень; а до третього – скорочені назви, які складаються з цифр та літер.

Назви, що належать до першого типу, включають декілька елементів. У таких найменуваннях завжди можна виділити головний елемент – іменник у називному

відмінку, що є назвою речовини, з якої виготовлена матриця, до якого за допомогою другого елемента – Participle II дієслова "to reinforce" приєднується третій – також іменник, що є назвою армувальної речовини. Українською мовою такі назви перекладаються за допомогою іменника та дієприкметникового звороту. Наприклад: *berillium fiber-reinforced aluminium* – *алюміній, армований волокнами берилію*.

До другого типу належать назви, що є хімічними термінами і входять до міжнародної номенклатури. Такі найменування перекладають за допомогою транскодування, і тому оригінал і переклад найчастіше є співзвучними. Деякі з них увійшли до широкого використання, адже матеріали, які вони називають, уже доволі відомі у сфері торгівлі, наприклад, *тефлон* – *teflon*. Однак більшість залишається термінами хімії чи не використовуються за межами термінології виробництва композитних матеріалів, наприклад: *ацетал* – *acetal*.

Назви, що належать до третього типу, складаються із цифр та літер. Вони становлять собою скорочення або аббревіатури від назв хімічних сполук. У такому випадку аббревіатура позначає скорочену назву цілого класу матеріалів, а цифри – модифікації складу або структури матеріалів, наприклад: *MIL-P-11268L* – *Military Plastic*, *ACP* - *Aluminium Composite Panel*.

Особливості назв композитів проявляються таким чином, що перекладаючи їх, необхідно звертати особливу увагу на структуру та усі компоненти назви, а вже потім обирати найбільш оптимальний варіант.

Відоменко Ю.А.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

АБРЕВІАЦІЯ У ЗАСОБАХ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Загальна тенденція до мовної економії у комп'ютерних комунікаціях природним чином стає дуже виразною. Саме тому ми звернулися до аналітичних скорочень – мови комп'ютерного спілкування. На сьогоднішній день, питання про функціонування комп'ютерного дискурсу висвітлені в лінгвістичній літературі недостатньо. Крім того, комп'ютерне спілкування в україномовному середовищі як предмет лінгвістичного вивчення ще не піддавалося детальному аналізу. Тому, матеріалом дослідження слугували, здебільш, англійські та українські символи скорочень що були взяті з лексикографічних джерел та зареєстрованих у спілкуванні користувачами комп'ютерів, а саме, нами було відібрано 60 символи .

Наше дослідження присвячене особливостям вживання аббревіацій у засобах електронної комунікації в англійській та українській мовах та перекладу англійських аббревіацій українською мовою.

Мета нашого дослідження полягає в тому, щоб виявити особливості вживання аббревіацій комп'ютерного спілкування в англійській та українській мовах та

проаналізувати переклад англійських абревіацій українською мовою.

Провідними методами проведення дослідження вивчення скорочень у комп'ютерному дискурсі послуговували структурний, функціональний, кількісний та порівняльний аналізи.

Комп'ютерний сленг – діалект, жаргон, набір фраз та висловів, що мають вузьке (комп'ютерне) застосування та не є граматично правильними словами в мові. Більшість є словами, які походять від слів англійської мови. До основних методів утворення сленгу, що охоплюють більшість наявної сленгової лексики належать: калька (повне запозичення), напівкалька (запозичення основи), фонетична мімікрія, переклад із використанням стандартної лексики в особливому значенні та переклад із використанням сленгу інших професійних груп.

Підчас нашого дослідження серед мовних елементів, що вживаються в комп'ютерному дискурсі, ми виділили такі групи символів:

– символи, що складаються лише з вербальних знаків – налічують 4 одиниці і у процентному співвідношенні становлять 6,6% (*BTW – by the way, XOXO – hugs and kisses*)

– символи, які містять вербальні та невербальні знаки, налічують 20 одиниць і становлять 33,3%, (*2DAY – today, CUL8R – see you later*)

– символи, що не містять вербальних знаків, налічують 36 одиниць і становлять 60% (*;-) winking, :-D laughing*).

Найбільш репрезентативною в обох мовах є група символів, що не містять вербальних знаків, тобто так звані "смайлики". Широкої популярності вони досягли через зручність вставлення у текст, зрозумілість і можливість вираження емоцій текстом, що допомагає відобразити емоційний та психологічний стан користувача. Тим не менш, якщо в англійській мові існує три групи символів, то в українській вживається переважно одна – група символів, що не містять вербальних знаків.

Отже, ми бачимо, що невербальних знаків все ж таки більше, ніж вербальних. Це вказує на зручність використання графічних символів для позначення емоцій, так як спілкування за допомогою комп'ютерних мереж не має емоційної окраски та не може передати точного психологічного стану індивіда.

Остапенко А.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АБРЕВІАТУР У АНГЛОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТАХ

Абревіація як особливий спосіб словотвору відома в англійській мові вже півтора століття. Однак на відміну від минулих років, темп сучасного життя є набагато

швидшим. Це є одним з факторів, під впливом яких аббревіатури набули популярності та широкого розповсюдження.

Актуальність теми зумовлена проникненням аббревіатур у значну кількість сфер людського спілкування та їх подальшим розповсюдженням та популяризацією.

Наукова новизна нашого дослідження полягає у конкретизації вже відомих та значною мірою вивчених фактів про те, що аббревіатури є властивими для публіцистичних текстів, зокрема політичної тематики.

Матеріалом дослідження є 101 аббревіатура, отримана методом суцільної вибірки з англomовних публіцистичних текстів політичного напрямку, загальним обсягом 210156 друкованих знаків. Джерелами матеріалу слугували такі британські видання як *Independent* та *Telegraph*.

У нашій роботі ми скористалися методами структурного та функціонального аналізу. Також були застосовані окремі прийоми статистичного методу, який дає змогу зробити висновки щодо частотності входжень аббревіатур до англomовних текстів.

Процес аббревіації – це одноразовий процес, результатом якого є утворення із повнозначного слова або номінативного словосполучення (за допомогою випущення певних елементів) одиниці, що структурно відрізняється від вихідної, але зберігає з нею семантичний зв'язок. Під аббревіатурою ми розуміємо скорочену лексичну одиницю, що становить собою першу букву повного слова або утворена з перших букв компонентів повного словосполучення-відповідника.

Чи не найголовнішу роль у примноженні кількості аббревіатур виконують газети. Це пояснюється тяжінням таких видань до "телеграфної стилістики" та намаганням викласти максимум інформації на мінімумі місця. Активне використання аббревіатур спонукає до статистичного аналізу, який має на меті встановити частоту їх вживання в публіцистичних текстах.

У нашому дослідженні ми виділяємо: низькочастотні (частота входжень у текст – 1-20), середньочастотні (частота входжень – 21-40) та високочастотні аббревіатури (частота входжень – 41-60). Відсоток низькочастотних одиниць становить 59% (*CEA – Continuity of Education Allowance, Ipsa – Independent Parliamentary Standards Authority, OECD – Organization for Economic Co-operation and Development*). Це пояснюється різноманітністю, проте не повторюваністю аббревіатур. Відсоток середньочастотних одиниць – 26% (*GMT – Greenwich Mean Time, BBC – British Broadcasting Corporation, NHS – National Health Service*). Відсоток високочастотних одиниць становить 14%. До цього класу належить лише одна аббревіатура – *MP (Member of Parliament)*. Такі цифри свідчать про достатньо велику кількість входжень у текст одних й тих самих аббревіатур.

Після проведення ідеографічного аналізу, ми розподілили отриманий матеріал на шість груп: "Установи, організації та об'єднання", "Посади та звання", "Загальні поняття", "Медіа", "Фінанси" та "Країни". До першої, найбільшої, групи входить 52% від загальної кількості аббревіатур (*APA – Association of Police Authorities, Camra – Campaign for Real Ale*). Відсоток одиниць на позначення посад та звань складає 17% (*DPP – Director of Public Prosecutions, MSP – Member of the Scottish Parliament*). 13%

становлять аббревіатури, які було віднесено до "Загальних понять" (*F – Fahrenheit, ID – identification card*). Скорочені одиниці з груп "Медіа" ("*NoW*" – "*News of the World*", *TV – television*) та "Фінанси" (*IB – Incapacity Benefit, LOA – Local Overseas Allowance*) нараховують однакову кількість відсотків – по 8. Найменшою є ідеографічна група "Країни" – частина аббревіатур, що входять до неї, складає усього 2% (*UK – United Kingdom, US – United States*).

Отже, можемо дійти висновку, що функціонування аббревіатур у англійських текстах політичного напрямку є досить специфічним (здебільшого низька частотність за порівняно великої кількості скорочених лексичних одиниць). Також можемо стверджувати, що найчастіше в проаналізованих текстах зустрічаються аббревіатури на позначення різноманітних установ, а найрідше – аббревіатури на позначення назв країн, таких як Велика Британія та Сполучені Штати Америки.

Позняк К.Є.

Національний аерокосмічний університет ім.М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ПОРІВНЯННЯ УМОВНИХ СЛОВНИКОВИХ СКОРОЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Скорочення є надзвичайно поширеним і продуктивним способом словотвору як у розмовному мовленні, так і у офіційно-діловому, який є притаманним і англійській, і українській мові. Вивчення словотвору взагалі і скорочених слів зокрема є дуже актуальним на сучасному етапі лінгвістичних досліджень.

Метою нашого дослідження є порівняти й проаналізувати англійські й українські скорочення, наявні у лексикографічних джерелах. Матеріалом дослідження слугували 50 англійських та 50 українських скорочень, отриманих з українсько-англійських та англійсько-українських перекладних словників. Методами дослідження слугували семантичний, кількісний та порівняльний аналіз.

Поява скорочень-акронімів в обох досліджуваних мовах є популярним типом словотвору і ефективним засобом економії часу. Скорочення застосовуються у різних стилях мовлення і сферах діяльності. Словник – це одне із тих джерел, які обов'язково мають містити скорочення, адже вони дають можливість якомога більш економним та зручним способом надати ту інформацію, що повторюється від слова до слова.

Підчас дослідження ми систематизували досліджувані одиниці за лексичним компонентом значення, а точніше, за його денотативним компонентом, і вираховували процентне співвідношення цих одиниць в обох мовах. Ми з'ясували, що у наявних лексикографічних джерелах можна виділити такі групи скорочень:

для англійської мови:

- а) сфера вживання (*aeron, chem*) – 4%;
- б) походження слова (*bibl*) – 2%;

- в) частиномовна приналежність (*adv, cj*) – 34%;
- г) структурні характеристики (*comp, smb*) – 6%;
- д) функції:
 - граматична (*suf, superl*) – 44%;
 - стилістична (*emph, etc*) – 10%;

для української мови:

- а) сфера вживання (*авто, анат*) – 22%;
- б) походження слова (*австрал*) – 18%;
- в) частиномовна приналежність (*ім, прий*) – 12%;
- г) структурні характеристики (*грамат*) – 4%;
- д) функції:
 - граматична (*ужив, ф*) – 28%;
 - стилістична (*нит, рит*) – 16%.

В обох мовах, як в англійській так і в українській, кількісно переважають словникові скорочення, які описують граматичну функцію слова або відбивають частиномовні характеристики. Причиною цього є те, що англійські і українські словники мають подібну структуру та однакові функції.

Отже, кількісно та семантично умовні словникові скорочення майже не відрізняються, що є цілком природним, оскільки типи словників та їхня побудова збігаються в англійській та українській мовах. Крім того, вони виконують однакові функції й застосовуються у тих самих цілях. Структура скорочень також є однотипною – майже всі вони є словами скороченими з кінця.

Горлова О.І.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – старший викладач Кравчук В.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АБРЕВІАТУР ТА СКОРОЧЕНЬ В АНГЛОМОВНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕКСТАХ

Переклад – це складне багатогранне явище, окремі аспекти якого можуть бути предметом дослідження різних наук. Переклад комп'ютерних текстів та їх складових – термінів (абревіатур, скорочень та ін.) і сьогодні залишається актуальною. Оскільки новітні технології продовжують поширюватися, а нова лексика виникати, не зникає потреба у її тлумаченні. Абревіатури та скорочення мають певна низка словотвірних, семантичних та граматичних особливостей.

Мета нашої роботи полягає у дослідженні абревіатур та скорочень в англомовних комп'ютерних текстах та аналізі особливостей їх перекладу.

Об'єктом дослідження є скорочення та абревіатури в комп'ютерних текстах, утворення слів на рівні абревіатур, способи перекладу скорочень, шляхи розшифрування таких мовних елементів в комп'ютерних текстах.

Предметом дослідження є структурні, фонетичні, графічні, морфологічні особливості скорочень в комп'ютерних текстах.

Абревіатура (лат. *abbrevio* – скорочую) – складноскорочені слова, утворені з перших літер або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття. Вживаються в усній та писемній мові. Абревіатури називають також *акронімами* (від грец. *ἀκρος* "найвищий, крайній" та *ὄνομα* "ім'я").

Скорочення – це такий спосіб словотвору, сутність якого полягає у відсіканні частини основи, що або збігається зі словом, або становить собою словосполучення, об'єднане загальним змістом.

Скорочення поділяють на:

- лексичні;
- графічні.

До лексичних відносять:

а) кінцеве усічення типу *exam, doc, gym* (з *examination, doctor, gymnasium* відповідно);

б) початкове усічення типу *plane, phone* (з *airplane, telephone*);

в) кінцево-початкові усічення типу *frig* або *flu* (з *refrigerator, influenza*).

До графічних скорочень відносяться широко відомі скорочення: *i.e.* (лат. *id est*, англ. *that is*), *e.g.* (лат. *exempli gratia*, англ. *for example*), *etc.* (лат. *et cetera*, англ. *and so on*)

Якщо скорочена письмова форма пишеться та читається як звичайне англійське слово, то сформоване у такий спосіб слово називається акронімом. Акроніми утворюються з початкових літер слів, що входять у словосполучення, об'єднане загальним змістом: *AIDS* – *acquired immune deficiency syndrome*; *USA* – *United States of America*.

Проаналізувавши особливості комп'ютерних текстів, ми вважає за потрібне зазначити, що їм притаманна специфічна структура та велика кількість термінів, особливо абревіатур та скорочень, які часто можуть мати декілька значень.

Підчас дослідження були визначені основні засоби перекладу, які використовуються для перекладу комп'ютерних текстів. До них належать транслітерація, транскрипція, калькування, експлікація та переклад на основі аналогії.

Серед граматичних відмінностей потрібно виділити особливості граматичної будови мови. Так, в англійських фахових текстах значно частіше, ніж в українських, вживаються форми пасивного стану та неособові форми дієслова, дієприкметникові звороти й специфічні синтаксичні конструкції, особові займенники першої особи однини та одночленні інфінітивні й номінативні речення.

Олесевич Д.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Іванова І.Л.

ПЕРЕКЛАД СКЛАДНИХ ІМЕННИКІВ

Ми часто зустрічаємося із поняттям "складний іменник" і інтуїтивно розуміємо, що це іменник, який складається з декількох компонентів. Щоб остаточно зрозуміти, що таке складний іменник, спочатку треба з'ясувати, що таке іменник взагалі.

Іменник – це самостійна частина мови, що має значення предметності, вираженої у формах роду, числа і відмінка, відповідає на питання *хто?* або *що?* В українській мові іменник є змінною частиною мови, в інших мовах іменник не змінюватися.

Тепер ми розглянемо, що таке складний іменник. Складний іменник є складним словом, тобто утворюється за допомогою складання. Складання – це спосіб створення слів або основ: *блідо-рожевий* (від *блідий* і *рожевий*), *чорнозем* (від *чорна земля*), *енерговиділення* (від *виділення енергії*). Проте не всі слова з кількома коренями утворюються за допомогою способу складання: так, *чорноземний* (чорнозем + н + ий) утворено суфіксальним способом.

Складне слово, як бачимо вже із його назви, – це поєднання простих основ слів (*самоаналіз, хата-читальня, тепловодоцентр*). Складне слово, так само, як і просте, належить до повнозначних частин мови і може бути іменником, прикметником, рідше прислівником або дієсловом. У нашому дослідженні ми розглядали іменники.

Переклад складних іменників викликає багато труднощів. Оскільки багато термінів є складними іменниками, існує величезна кількість способів їх перекладу, які перекладач повинен знати. Багато складних іменників є загальноповживаними словами, які використовують в усіх сферах життя.

Англійській і українській науково-технічним термінологіям притаманне часте використання багатоконтактних термінів. Іноді ми маємо випадки, коли всі елементи багатоконтактного терміну мають еквівалентне перекладне відображення. Відомо, що більша кількість термінів-складних слів мають двокомпонентний склад. Для перекладу важливо визначити, з яких саме компонентів складається цей термін. Ми можемо віділити шість структурних типів складних іменників в англійській мові:

- 1) N + N: *night-school, waistline, toothbrush*;
- 2) Adj + N: *blackboard, pussycat, green-room*;
- 3) V + N;
- 4) N + prep + N: *mother-in-law, man-of-war*;
- 5) N (V) + prep + N (V): *bread-and-butter, come-and-go*;
- 6) N + linking vowel + N: *handicraft, handiwork*.

Знаючи структурні типи, ми перекладаємо кожний компонент складного іменника. Слід зазначити, що другий компонент – завжди іменник.

Актуальність теми дослідження визначається тим, що в наш час з'являється

багато науково-технічної літератури українською і англійською мовами, тому проблеми перекладу термінів бентежать більшість перекладачів. Новизна полягає в тому, що під час дослідження було виявлено способи перекладу складних іменників як загальноживаних, так і таких, що належать до різних галузей.

Після проведення дослідження ми можемо зробити висновок, що для перекладу складних іменників треба знати певні правила та вміти виявляти компоненти складного іменника.

Дунаєва С.О.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Іванова І.Л.

РОЛЬ КОНТЕКСТУ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Велике місце у словниковому складі мови займає термінологічна лексика, і кількість її весь час помітно зростає. Тим не менш, проблема перекладу термінології залишається недостатньо дослідженою.

Терміном називається спеціальне слово або словосполучення, що вживається для точного вираження поняття з певної галузі знання – науки, техніки, суспільно-політичного життя, мистецтва, юриспруденції тощо.

Актуальність теми пов'язана з розробленням методичних рекомендацій та вказівок щодо поліпшення праці перекладача, який здійснює переклад тексту з англійської мови українською або навпаки, причому текст має специфічну галузеву термінологію, містить усталені слова і словосполучення, притаманні саме текстам цієї галузі. Переклад тексту з дотриманням стильових ознак також є однією з найважливіших проблем, що витікають у процесі перекладу тексту. У процесі перекладу терміну виділяють 2 етапи:

1. З'ясування значення терміну у контексті;
2. Переклад значення рідною мовою.

Отже, контекст має для перекладу термінології першочергове значення.

Ми визначили основні прийоми перекладу складних термінів та термінів-словосполучень:

1. Прийом опису – переклад слова за допомогою поширеного пояснення значення англійського слова. Цей прийом вживається як у випадку відсутності відповідного за значенням слова в рідній мові, так і для пояснення слова у словнику.

2. Прийом калькування – переклад англійського слова чи словосполучення за його частинами із наступним складанням цих частин.

3. Прийом транскрибування – передання звучання англійського слова літерами рідної мови.

Найважливішою ознакою терміна-словосполучення є його відтворюваність у професійній сфері вживання для вираження конкретного спеціального поняття.

Складений термін буде стійким лише для певної системи. За межами конкретної термінологічної системи таке словосполучення не буде стійким і не сприйматиметься як зв'язана мовна одиниця.

У нашій роботі на основі вивчення англомовних науково-педагогічних видань, підручників, посібників було виділено близько 500 різних за своєю будовою термінів, які ми поділили на:

1. Прості, які складаються із одного слова.
2. Складні, які складаються з двох слів і пишуться разом або через дефіс.
3. Терміни-словосполучення, які складаються із декількох компонентів.

Прості терміни склали 45%, складні – 30%, терміни-словосполучення – 25%.

Практична цінність роботи пов'язана із формуванням навичок роботи зі словниками, причому не лише загальними, але й спеціальними, довідниками, посібниками, законодавчими документами:

1. Створення словників-довідників виразів і мовленнєвих формул, які стануть у нагоді під час спілкування у науковому співробітництві та в яких словникові статті об'єднуються в тематичні групи й ідеографічні підгрупи.

2. Вивчення норм мовленнєвого етикету в англомовному академічному спілкуванні.

У перекладі науково-технічної, юридичної та іншої літератури з англійської мови українською надзвичайно важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова. Навіть якщо слово вживається як термін у системі іншої спеціальної галузі знань, в ній воно теж є однозначним і семантично чітко відмежовується від тих його значень, що виявляються в позатермінологічному і в термінологічному, але в іншій галузі знань, функціонуванні.

Теорія й методика викладання іноземної мови

Журавель О.О.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Рижкова В.В.

ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ВИКЛАДАННЯ ГРАМАТИКИ

Проблема удосконалення навчання іноземним мовам, особливо граматичного аспекту, ніколи не втрачала актуальності. Глибокі зміни в житті суспільства, викликані науково-технічною революцією та процесом глобалізації, не могли не вплинути на сучасну освіту. Завдяки розвитку сучасних технологій стало можливим впроваджувати нові технічні засоби й методики, які значно спрощують вивчення іноземних мов, полегшують сприйняття інформації студентами та покращують ефективність їхньої праці на заняттях. Із застосуванням технічних засобів змінюється і роль викладача у процесі навчання – він може на основі використання студентами допоміжних технічних засобів оцінити рівень їх знань та знайти індивідуальний підхід до навчання.

Метою нашого дослідження є вивчення традиційних та новітніх методів викладання граматики іноземної мови.

Основне завдання роботи полягає у систематизації та порівнянні традиційних та новітніх підходів до вивчення іноземних мов, а також у дослідженні можливостей використання різних технічних засобів під час навчання саме граматиці.

За довгі роки вивчення граматики було створено декілька різноманітних підходів та методик, які давали змогу засвоїти граматику англійської мови у найбільш прийнятний для людини спосіб. Усі підходи базуються на різному рівні знань студентів, їхньому ставленні до навчання і особистих навичках.

Найбільш популярними традиційними методиками на сьогоднішній день є класична методика викладання англійської мови і комунікативний метод. Класична методика найбільш часто використовується в мовних ВНЗ і школах. Вивчення англійської мови за цим підходом здійснюється з азів: з алфавіту і фонетики. З іншого

боку, комунікативний метод вивчення мови порівняно недавно отримав визнання. Комунікативний метод – це, перш за все, практика спілкування і тренування аудіо сприйняття іноземної мови.

Крім того, існує фундаментальна методика, яка охоплює усі аспекти загалом з подальшим їх поясненням до найменшої деталі. Лінгвосоціокультурний метод теж відноситься до традиційних підходів і спирається на вивчення міжкультурного аспекту. Основна увага приділяється культурним особливостям та традиціям країни, мова якої вивчається, що допомагає успішно оволодіти іноземною мовою. Інтенсивна методика розрахована на швидке вивчення мови: основами є мовні шаблони та сталі вирази, які студенти можуть використовувати у повсякденному спілкуванні. Емоційно-сміслова методика апелює до емоцій студентів під час спілкування іноземною мовою, дає можливість висловити будь-яку свою думку, але з використанням вже вивченого матеріалу. Вважається, що у емоційному стані, який студент сам обирає, легше вивчати новий матеріал.

З розвитком новітніх технологій з'явилися нові підходи і нові технічні засоби навчання (ТЗН), які значно полегшили засвоєння іноземної мови за допомогою прослуховування звукозаписів, перегляду кіно та відеофільмів, використання персональних комп'ютерів зі спеціальними програмами і т.д. Крім того, ТЗН можуть застосовуватися у навчанні студентів іноземній мові за допомогою спеціально створеної з цією метою апаратури без участі педагога. Він лише здійснює контроль за роботою апаратури та її програмою.

В останні роки в навчальному процесі все ширше використовують новий вид технічних засобів навчання – комп'ютер. Завдяки своїм технічним можливостям комп'ютер відкриває нові шляхи організації навчального процесу: він може використовуватися не тільки у структурі аудиторного заняття, а й в умовах поза аудиторної самостійної роботи. Здатність комп'ютера в автоматичному режимі проводити багатофакторний збір та аналіз статистичної інформації, яка отримується у ході комп'ютеризованого заняття, та надавати її викладачеві у опрацьованому та узагальненому вигляді створює об'єктивну картину динаміки навчання кожного студента. Це дозволяє студентам внести корективи у тактику самонавчання, а викладачеві – розробити індивідуальний підхід як до окремого студента, так і до всієї групи в цілому, що не можливо здійснити із використанням інших видів ТЗН.

Позняк К.Є.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – асистент Пизіна Є.В.

ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕТОДУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Лінгвосоціокультурний метод вивчення іноземних мов зародився завдяки

нероздільному співіснуванню двох сфер людської діяльності – культури і мови. На сьогоднішній день він є елементом усіх найбільш серйозних та всеосяжних методик викладання мови і поступово виходить за рамки допоміжного сектора.

Під лінгвосоціокультурним методом мається на увазі детальне ознайомлення з мовознавством, соціальним та культурним середовищем носіїв мови, як спосіб глибше проникнути у мову і повністю усвідомити його семантику, морфологію та синтаксис. Розвиток та вдосконалення методів викладання мови в цілому і лінгвосоціокультурного зокрема здається нам особливо актуальним, оскільки сьогодні кожній освіченій людині необхідно володіти іноземними мовами, а особливо англійською, яка є не лише мовою міжнародної комунікації і використовується практично у всіх сферах людської діяльності, а і займає перше серед тих іноземних мов, що вивчаються в Україні.

На сучасному етапі розвитку суспільства, коли зацікавленість окремими культурами і націями постійно зростає, помилки у спілкуванні трапляються через недостатність знань про культуру країни, її традиції та історію. Так, людина, яка вивчає англійську мову, може граматично правильно сказати *the Queen and Her relatives*, але британець навряд чи зрозуміє, що мається на увазі *the Royal Family*; або наш співвітчизник, який володіє лише поверхневими знаннями англійської мови, не відчує різниці між реченнями *Don't you want to go?* і *Would you like to go?*, яка для британця є принциповою (перше висловлювання не є достатньо ввічливим). Отже, опиратися лише на володіння лексикою та граматичними конструкціями було б неправильним. Лінгвосоціокультурний метод приймає до уваги той факт, що 52% помилок здійснюються під впливом рідної мови, а 44% полягають у мові, яка вивчається. Досі слідували виключно за правильністю мовлення, а тепер, в першу чергу, прагнуть підвищити її змістовність. Особливу важливість отримує зміст інформації яку передають, її комунікативна цінність, адже кінцева ціль будь-якого спілкування – зрозумілість.

Лінгвосоціокультурний метод охоплює два аспекти спілкування – мовне і міжкультурне. Нещодавно багато мов світу поповнилися новим словом бікультурал, що позначає людину, яка легко орієнтується у національних особливостях, історії, культурі, звичаях різних країн, цивілізацій, навіть світів. Для студента, який вивчає іноземні мови, важливим є не лише здобути високий рівень читання, письма, перекладу (хоча вони належать до основних факторів), а й оволодіти лінгвосоціокультурною компетентністю, тобто навчитися розглядати мову через призму культури і традицій.

Вивчаючи мову із залученням лінгвосоціокультурного методу, студент швидше оволодіває мовними та мовленнєвими навичками, йому легше розуміти співрозмовника, а сприйняття формується на інтуїтивному рівні. Отже, кожна людина, яка вивчає іноземну мову повинна сприймати мову як дзеркало, у якому відбивається географія та клімат, історія народу, умови його життя, побут, традиції, культура та творчість.

Піддубна О.О.

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

Науковий керівник – старший викладач Анютіна Г.А.

НОМІНАЛІЗАЦІЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ В АСПЕКТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Актуальність вивчення синтаксичного процесу номіналізації в аспекті викладання іноземної мови у ВНЗ обумовлено активним функціонуванням у мовленні іменних структур, особливо фразового присудка.

Досліджуваний процес характеризується розширеним вживанням іменників, прикметників та їх еквівалентів за рахунок зменшення частоти вживання дієслів, дієслівних словосполучень та прислівників.

Тенденція до номіналізації яскраво виражена та має виняткову значущість в англійській мові. Її пов'язують з аналітизмом англійської мовної системи. Номіналізовані конструкції пронизують весь устрій англійської мови, включаються у структуру речення на позиціях підмета, присудка, додатка або обставини, а також функціонують як самостійні речення. В англійській мові номіналізовані структури служать засобом передання цілої низки лексичних і граматичних значень.

Тим не менш, номіналізація не призводить до повного витіснення неіменних структур іменними. Вони співіснують у мові, розширюючи її синтаксичні ресурси. Це дозволяє паралельно використовувати іменні й неіменні структури для передання різноманітних значенневих та стилістичних відтінків, що також зумовлює широке використання іменних конструкцій у художньому й публіцистичному стилях.

Вибір іменної або дієслівної конструкції для передання того або іншого значення, насамперед, продиктований комунікативною інтенцією мовця. У цілому ряді випадків у переважному вживанні імені, а не дієслова, криється потенційна можливість іменної структури передавати більш повну й детальну характеристику дії. Слід також наголосити на тому, що номіналізовані структури виключають необхідність уживання громіздких підрядних речень, що сприяє компактності англійського речення, лаконічності висловлювання, мовній економії тощо.

За усієї складності явища номіналізації воно зводиться всього до 4 основних процесів: розкладення, об'єднання, заміни та введення опорного слова.

Під розкладенням маємо на увазі вживання аналітичних форм замість синтетичних. Розкладення буває двох типів: зі збереженням дієслівного присудка або із заміною його іменним присудком. У випадку розкладення зі збереженням дієслівного присудка він (присудок) замінюється на фразовий, що складається зі службового дієслова та іменника.

Об'єднання полягає у створенні більш компактного словосполучення з препозитивним означенням замість атрибутивного словосполучення із постпозитивним означенням.

Коли ми говоримо про заміни, то маємо на увазі морфологічні заміни, тобто зміну частини мови. Заміни бувають одинарними та багатократними.

Опорні слова вводяться спеціально для введення означуваного слова, до якого можна прикріпити означення для створення атрибутивного словосполучення. У якості опорних слів зазвичай використовують абстрактні іменники, абстрактні словосполучення та слова-замісники.

Важливість вивчення номіналізації в аспекті викладання іноземної мови важко переоцінити, оскільки від ступеня володіння такими граматичними структурами багато в чому залежатиме, наскільки сучасно й ідіоматично звучатиме англійське мовлення.

Скалецька Г.О.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Рижкова В.В.

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: ПРОБЛЕМА ЗАСТОСУВАННЯ ТЕСТІВ ПІДЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Розвиток та впровадження у галузь освіти різноманітних форм оцінювання, у тому числі тестів, впродовж останніх десятиліть відбувається під загальним впливом реформаційних процесів, що торкаються сфери укладання, впровадження та моніторингу навчальних стандартів.

Дискусії щодо форм оцінювання загалом пов'язані з низкою реформ, що відбулися в освітніх системах різних країн світу під загальним впливом глобалізаційних та трансформаційних процесів зі швидкою зміною вимог ринку праці, необхідністю введення нових кваліфікаційних вимог до майбутніх спеціалістів та, відповідно, нових вимог до стандартів освітніх досягнень на рівні загальноосвітніх навчальних закладів.

Таким чином, актуальність досліджуваної теми зумовлена бажанням реформувати освітню галузь, привести її у відповідність до кращих європейських та світових зразків, а також намірами освітньої спільноти бути порівнюваними та конкурентно-спроможними відносно інших освітніх систем.

З іншого боку, досягти позитивного впливу автоматизованого контролю на навчальний процес можна тільки за умови застосування якісного програмного забезпечення і його відповідності дидактичній меті. На сьогодні основним методом автоматизованого контролю є тестування. Вибір систем комп'ютерного тестування має здійснюватися з урахуванням особливостей його застосування в конкретних умовах навчального процесу.

Об'єктом нашого дослідження є застосування комп'ютерного тестування для перевірення знань студентів з граматики англійської мови, у той час як його предмет визначається проблемою створення тестових вправ з метою контролю набутих теоретичних знань. Створення, впровадження та подальше застосування побудованих нами тестових вправ для контролю знань студентів першого курсу з граматики

англійської мови стало метою нашого дослідження.

Завдання роботи обмежують сферу нашого дослідження та визначають його як створення вправ для контролю рівня засвоєння набутих теоретичних знань щодо використання прикметника та займенника у англійській мові.

Сучасні комп'ютерні системи тестування здатні підтримувати всі основні відомі у теорії педагогічного вимірювання форми завдань, причому можливі декілька способів реалізації інтерфейсу для кожної форми в залежності від особливостей змісту матеріалу: завдання з вибором однієї або декількох правильних відповідей (вибір рядка із списку; введення номеру правильного фрагмента; вибір фрагмента рисунку), відкрита форма (коротка строкова відповідь; ціле число; виправлення помилок або заповнення пропусків у тексті) завдання на встановлення відповідності, завдання на встановлення правильної послідовності. Вагомою перевагою якісних комп'ютерних систем тестування є можливість застосовувати графічні зображення у завданні й варіантах відповідей.

За алгоритмом тестування виділяють комп'ютерні системи із фіксованою послідовністю завдань, із випадковим вибором завдань, із адаптивним алгоритмом подання завдань.

Згідно нашого дослідження, загальна частина тесту повинна включати: назву тесту (це може бути назва навчальної дисципліни і номер модуля); загальну кількість тестових завдань в тесті (не більше 80); вибірку, тобто кількість завдань, на які має дати відповідь студент під час тесту (не більше 40); загальний час тестування.

Кожне тестове завдання складається з питання і варіантів відповідей (не більше 10, оптимально 4). Кількість символів (включно пробіли) у питанні чи відповіді не більше 250.

Виявлення основних тенденцій розвитку систем тестування та оцінювання навчальних досягнень студентів у країнах світу є важливою для визначення пропозицій для України та входження вітчизняної системи освіти до європейського освітнього простору.

Бесценна Г.А.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Рижкова В.В.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ШКОЛІ

Проблема викладання іноземної мови в школі сьогодні є особливо актуальною, тому що зміни в характері освіти все більш явно орієнтують її на "вільний розвиток людини", на творчу ініціативу, самостійність учнів, конкурентоспроможність, мобільність майбутніх фахівців.

Чинна система традиційного викладання здається настільки зрозумілою для педагога, який працює в ній, що зроблені психологами, соціологами в цій області

відкриття або висновки виявляються абсолютно несподіваними, дивують і ставлять під сумнів усю діяльність вчителя.

Ефективність педагогічної діяльності вчителя середньої школи становить лише 10%. Пояснення дуже просте: тільки 10% людей здатні вчитися з книгою в руках.

З цього швидко стає зрозумілим, що навчання має будуватися по-іншому, таким чином, щоб усі учні могли вчитися. Один з варіантів організації навчального процесу – використання педагогом у своїй діяльності методів інтерактивного навчання.

Наше дослідження спрямоване на те, щоб познайомити випускників філологічних відділень та фахівців-початківців з іншими, більш ефективними, методами викладання іноземної мови. Представлений тут теоретичний і практичний матеріал про види і форми нетрадиційного навчання надає можливості педагогам, що працюють у традиційній парадигмі, поліпшити засвоєння учнями інформації.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використовувати надані в даній роботі матеріали для підготовки до уроків учителів іноземної мови в середніх школах, гімназіях та школах з поглибленим вивченням іноземної мови.

Нетрадиційні форми проведення занять спрямовані на підвищення ефективності діяльності учнів. Досвід шкільних викладачів і дослідження педагогів-новаторів показали, що нетрадиційні форми проведення уроків підтримують інтерес учнів до предмета і підвищують мотивацію навчання.

Головною перевагою нетрадиційних форм уроків є розвиток і вдосконалення соціокультурної компетенції учнів; розширення, в порівнянні з базовим рівнем, знань про культурну спадщину країн, мова яких вивчається.

Тому в школах має відбуватися постійний пошук, мета якого – знайти нові форми і прийоми, що дозволяють поєднати в єдине роботу з освіти та розвитку учня. Для досягнення своєї мети вчитель може використати наступні види інтерактивного виховання.

В останні роки все частіше піднімається питання про застосування нових інформаційних технологій в середній школі. Сучасні педагогічні технології такі, як навчання в співробітництві, проектна методика, використання нових інформаційних технологій, Інтернет-ресурсів допомагають реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію та диференціацію навчання з урахуванням здібностей дітей, їхніх схильностей тощо.

Інтенсивне проникнення в практику роботи навчальних закладів нових джерел візуального представлення інформації дозволяє виділяти і розглядати використання відеоматеріалів у якості окремого методу навчання. Використання відеоматеріалів служить не тільки для піднесення рівня знань, але і для їх контролю, закріплення, повторення, узагальнення і систематизації.

Одним з найефективніших видів інтерактивних уроків іноземної мови є урок з використанням методу проектів. Такий вид роботи розвиває креативність та відповідальність в учня.

Цікавим видом інтерактивного навчання можна назвати урок-екскурсію. Цей вид

уроку допомагає розвинути не тільки комунікативні навички в дитини, але й розширити її кругозір.

Ефективною і продуктивною формою навчання є урок-спектакль. Підчас таких уроків учень не тільки пізнає твори зарубіжної літератури в оригіналі, але й вдосконалює свої вимовні навички та розвиває свою комунікативність та естетичність.

Дуже ефективним та популярним видом нетрадиційного уроку є урок-інтерв'ю. На такому уроці, як правило, учні опановують певну кількість частотних кліше і користуються ними в автоматичному режимі.

Таким чином, використовуючи інтерактивний підхід до навчання англійської мови, можна оптимізувати процес оволодіння навичками базового шкільного іншомовного спілкування і зробити його більш ефективним в умовах загальноосвітньої школи.

Loi A.O.

National Technical University "Kharkiv Polytechnical Institute"

Scientific adviser – assistant Zazhimakina S.M.

THE USE OF TECHNICAL FACILITIES AT STUDYING ENGLISH

Currently, scientists pay a lot of attention to improving the quality of educational process. Within the bounds of these researches, the ways of more effective language learning are concerned, including teaching English in technical universities.

English is a language of international cultural, political, and business relations, a language of scientific and technical literature. A lot of web-pages devoted to different topics are in English. Therefore, it is necessary to everyone to study English. Obviously, it is much more reasonable to improve the process of the English learning not only with the help of proven methods based on previous experience but on outstanding achievements of the present as well. One of the thorniest problems related is the use of technical facilities when studying languages. However, in technical universities, their value is underestimated.

UNESCO studies has shown that if in perceptual process, several sense organs are involved at the same time, the amount of memorized material can grow almost in three times. A student usually memorizes 15% of the information s(he) hears, 25% of the information s(he) sees and 65% of the information s(he) both hears and sees at the same time. Evidently it is proper to use different kinds of visual aids. The use of a projector instead of non-technical visual aids allows the lector to adjust the size of an image, to set the length of the time period during which the current image is shown. It helps the lector to make the image visible for students only then there is such a need. The use of a projector also saves time because of the almost immediate change of images. The amount of slides is nearly unlimited; they are easy in keeping and carrying. The lector can create slides for key phrases of a topic, or words difficult in spelling or unknown thus helping students to memorize them. Put on the screen projections of speech situations helps a student to construct an associative array and contributes to fluent

memorization and usage of key words and turns of speech. It is appropriate to apply visual aids when studying language structure and grammatical patterns by presenting them in diagrams. It facilitates language learning considerably.

Difficulties occurring when learning English can be related to the fact that students often don't have an opportunity to communicate with native speakers. Watching video materials in English and listening to cassettes can partly improve the situation of the lack of language environment, provide better understanding of foreign speech, correct pronunciation and break the language barrier. Using records of native speakers during the lessons guarantees an objective assessment of knowledge and language skills of students. Equipping the classrooms with computers and setting up the Internet can provide communication with people far away and enable online conversations with native speakers.

One cannot underestimate the benefits of use of educational and training programs for the studying English and rapid and objective assessment of students' knowledge. In this case, a universal technical facility is the computer. These programs can be used to explain students what is wrong with their answers. A program finds out what students do not understand and gives an opportunity to pass tests very quickly for students with good skills and knowledge. It allows students to choose the depth of studying the material themselves. It can be used for successive studying of the material avoiding some steps or referring to previous information.

Thus, the use of technical facilities for studying English can increase the amount of material that students can memorize during the lecture, simplify the perception and learning, improve the situation of having no contact with native speakers; provide an individual approach and objective assessment of students' knowledge.

Охріменко Ю.М.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

Науковий керівник – асистент Пизіна Є.В.

РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК ОДНА З МЕТОДИК ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Останні роки засвідчили підвищення інтересу до вивчення англійської мови, тому найголовнішим завданням викладача є підвищити мотивацію студентів, стимулювати їх до отримання нових знань і навичок. Ігрова діяльність є одним з методів, що покращує навчально-пізнавальну діяльність, дозволяє використовувати всі рівні засвоєння знань – саме тому дослідження педагогічного потенціалу рольових ігор як навчального засобу є настільки актуальним.

Проведення рольової гри на заняттях стимулює інтелектуальний розвиток, вчить прогнозувати, досліджувати та перевіряти правильність прийнятих рішень. Завдяки рольовій грі росте потреба у творчій діяльності; вона розвиває пам'ять та увагу, впливає на розвиток емоційно-вольового боку особистості, вчить керувати емоціями та організовувати свою діяльність.

У навчальному процесі рольова гра виконує такі функції:

- мотиваційно-формульовальну – викликає потребу в спілкуванні, стимулює інтерес до участі в спілкуванні на іноземній мові
- виховну – виховує соціальну дисципліну, активність, здатність до взаємодопомоги, готовність брати участь у різноманітних заходах, самостійність, вміння відстоювати власну точку зору, проявляти ініціативу.
- орієнтувальну – орієнтує студентів на планування своєї мовної поведінки та поведінки співбесідника, розвиває вміння контролювати свої вчинки і давати об'єктивну оцінку вчинкам інших.
- компенсаторну – дозволяє вийти за рамки контексту діяльності та розширити його.

Використання рольових ігор під час проведення занять з іноземної мови є ефективним методом її викладання. Завдяки рольовим іграм прокидається не тільки мотивація у вивченні іноземної мови, але й спостерігається максимальна розумова та фізична активність її учасників, що створює сприятливий клімат на занятті. Завдяки можливості змінювати ролі, мовний матеріал використовується студентами у повній формі, удосконалюються навички спілкування.

Vareshnuk I.E.

National Technical University "Kharkiv Polytechnical Institute"

Scientific adviser – assistant Zazhimakina S.M.

APPROACHES TO DEVELOPING SPEAKING SKILLS

The goal of language is communication, and in a language context, the aim of speaking is to promote communicative efficiency. The main purpose of studying foreign languages is to develop four basic skills which are listening, speaking, reading, and writing. In technical universities, these skills are not enough developed due to a set of factors such as too many students in a group, lack of teaching resources, and the exaggerated use of grammar approach which cause some students to lack motivation in learning English. Moreover, the lack of time is one of the main problems with students of technical specialties.

Lack of confidence and lack of practice are two other obstacles to the improvement of speaking skills. In the classroom, teachers speak rather than students. So, students tend to transfer this passivity to their studying attitude and tend to be "disabled" in their learning abilities as well.

There are definite strategies for solving these problems inclusive of the lack of time. A teacher should take a closer look at the speaking activities s(he) usually uses and assure him- or herself that they really capture students' interest and create a proper situation for communication.

Researchers and teachers sometimes think that learning occurs only between teachers and students and that a student-to-student interaction represents off-task behavior and leads to classroom disorder. But constructive student-to-student interaction influences their educational

aims and successes, develops social competencies and encourages taking on the perspectives of others.

By using different types of activities, a teacher can save time and be sure that all students take part in speaking. The most common and useful activities used for teaching speaking and listening include:

1. Choral Drill: This is an exercise when a teacher says something first and then students repeat it. It can be useful for practicing pronunciation and intonation.
2. Classroom Chat: Informal classroom conversation between teachers and students. It is a good way to introduce topics and warm up.
3. Cocktail Party is a free form of speaking practice in which students get out of their seats and converse with different partners.
4. Debates and Large Group Discussions are good for generating excitement and interest in a topic but have a serious drawback – only one person can speak at a time.
5. Games: The obvious advantage of games is that they are fun, and many activities can be improved by adding an element of challenge or fun to it.
6. Interviews are good for intermediate or advanced oral skills classes because they make it possible to explore topics deeply and provide students with practice in explaining opinions. It can be a teacher interview that is students interview the teacher.
7. Jazz Chants are short dialogues which are chanted rather than spoken, with the natural rhythm of the sentence emphasized.
8. Pair/Small Group Tasks are good for speaking practice because many students have a chance to speak.
9. Role plays are a form of pair practice which allows students play, improvise, and create.
10. Songs are great for making class a warmer, nicer place. Students should learn as much as possible of the song by listening and speaking rather than just reading.
11. Surveys involve asking the same few questions several times to different people, so they are a good way for students to repeatedly practice questions and answers in a format which encourages genuine communication.

So, we see that speaking is indeed an important link in the educational process and thinking development. From the perspective of language development, speaking skills provide a foundation for the development of other language skills. Neglecting speaking in the classroom, a teacher will destroy this foundation and severely hinder the development of other language skills.

Горбачов С.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – асистент Пизіна Є.В.

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИВЧЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Англійська мова належить до германської гілки індоєвропейської сім'ї мов. Вона з'явилася в Англії та спочатку поширилася на всю територію Британських островів, а із часом – завдяки зростанню економічного, політичного, військового, наукового, культурного та колоніального впливу Великої Британії, а у ХХ ст. і США – по всьому світу. Англійська мова зайняла місце провідної міжнародної мови та сьогодні є лінгва франка у багатьох регіонах світу. Існує два основних різновиди англійської мови – американська англійська та британська англійська. У багатьох країнах, у тому числі в Україні та Росії, переважно вивчають британську англійську як більш формальний й академічний варіант.

Нам така думка видається спірною, і, якщо зважати на той факт, що така позиція набуває популярності, питання про те, який варіант англійської мови – британської чи американської – обрати для вивчення, набуває визначального ступеня актуальності.

Колоніальна експансія Британської Імперії та міжнародний вплив США сприяли розповсюдженню англійської мови по всьому світові. Така інтернаціоналізація англійської мови стала джерелом багатьох різних діалектів. Сьогодні ми вважаємо доцільним говорити не про єдину англійську мову, а про існування родини її різновидів. У нашому дослідженні ми приділяли увагу найбільш розповсюдженим з них – британській та американській англійській.

Можливо, це суперечить поширеній думці, однак ми вважаємо, що американський варіант англійської мови є домінуючим і тому його вивчення дає більше переваг, ніж знання британського варіанту. Це стає зрозумілим, якщо взяти до уваги такі факти:

I. Економічний аспект. Відомо, що Сполучені Штати займають провідне місце у сфері міжнародного бізнесу. Більшість світових компаній розташовані у цій країні. Крім того, в Україні відкрито філії та представництва багатьох американських компаній, які не тільки охоче наймають наших співвітчизників, але й дають їм можливість стажування та працевлаштування у США.

II. Політичний аспект. США займає активну позицію у політичному житті людей. Як економічно сильна та політично стабільна держава, США впливають на політичну ситуацію у різних країнах світу.

III. Культурний аспект. Кіноіндустрія, музикальна індустрія та телебачення зіграли велику роль у розповсюдженні сучасної американської культури, краще розуміння якої можливе лише за умови знання американського різновиду англійської мови.

IV. Освітній аспект. Для людей України існує більше можливостей поїхати навчатися до США. Більшість програм, особливо програм обміну студентів, пропонують українським студентам здобути освіту у вищих навчальних закладах саме цієї країни.

Вибір того, вивчати американську чи британську англійську мову насамперед залежить від людини та від цілей, які вона перед собою ставить. Тому на нашу думку, той факт, що в українських школах та ВНЗ навчають британській англійській не повністю відповідає реальним потребам, і на сьогоднішній день більш доцільним було б вивчати американський різновид англійської мови.

На останок хочемо зазначити, що, хоча між цими двома варіантами англійської мови існують певні відмінності, їх носіям нескладно розуміти один одного, а під впливом активної глобалізації та інтернаціоналізації сучасного світу, вони стають все менш помітними. Можна припустити, що через деякий час усі відмінності між британською та американською англійськими мовами зникнуть, і знову ми отримаємо її універсальний варіант.

Скрагленко А.С.

Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – Рижкова В.В.

ПРОБЛЕМА ВИКЛАДАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ (на прикладі вживання прикметника)

У сучасній лінгвістичній науці значна увага приділяється висвітленню ролі та місця граматики підчас інтенсивного викладання іноземних мов. Це передбачає досягнення позитивних результатів у оволодінні мовами за допомогою найефективніших засобів у найкоротший час. На цьому етапі не стоїть питання, чи потрібно вивчати граматику. Основна проблема полягає в тому, як це зробити ефективно, щоб досягти комунікативної компетенції на вищому рівні. Вивчення граматики є найважливішим аспектом комунікативних навичок та можливостей, що сприяють ефективній та змістовій передачі нових граматичних понять у відповідних ситуаціях. Опанування граматичними структурами дає можливість студентам правильно будувати свої висловлювання та вести бесіду. Лише завдяки засвоєнню граматичних категорій можна правильно оформити будь-який мовний вислів.

Грамматичний матеріал має подаватися за частотністю вживання, у мінімальному контексті, а не ізольовано. Вивчення граматики необхідно зробити постійним і систематичним. Студенти осмислюють граматичні явища й реалізують їх у процесі мовлення. Свідоме володіння граматичними структурами сприяє кращому й міцнішому їх засвоєнню. Чітко усвідомлюючи граматичні явища, студенти будуть творчо застосовувати їх у тренувальних вправах, мовленнєвих ситуаціях.

Важливим моментом є невідповідність рівня знань іноземної мови студентів та складності граматичного матеріалу, що пропонується для вивчення. Так, наприклад,

увна семантична простота й однорідність прикметників англійської мови стали причиною того, що ця категорія слів, залишається поверхнево опрацьованою.

Отже, актуальним, як на наш погляд, є вивчення деяких аспектів уживання прикметника, дослідження та систематизація випадків інтерференції рідної мови під час вивчення іноземної мови, аналіз численних помилок, пов'язаних з використанням стереотипів рідної мови.

Прикметник, як об'єкт цього дослідження, передбачає вивчення особливостей його вживання, а саме субстантивацію, позначення абстрактних понять, місце знаходження в реченні та певні особливості побудови.

Так, за допомогою прикметників ми можемо описати різні якості людей чи ів. Описові прикметники мають шість різних типів, і ці типи займають своє чітке місце згідно встановленої послідовності. Часто прикметники стоять у реченні із певним прийменником. Але не існує загального правила, яке б пояснювало, чому саме цей прикметник вживається в кожному окремому випадку. З іншого боку, існують групи прийменників, які утворюють пари з декількома прикметниками. Отже, виникає необхідність поглибленого та систематичного вивчення вживання прикметника в мовленні.

Відсутність вправ, що використовуються для автоматизації дій студентів з активним граматичним матеріалом і досить простий підбір теоретичного граматичного матеріалу, який зорієнтовано на шкільний рівень, зумовили дослідження – укладання збірника вправ для систематизації та закріплення набутих теоретичних знань про прикметник.

Тренування є відповідальним етапом у засвоєнні граматичного матеріалу. У ньому неминуче поєднуються формальні вправи, спрямовані на створення стереотипів форми, з умовно-мовними, що наближують студентів до висловлення власних думок у зв'язку з ситуативними завданнями спілкування. Без певної кількості формальних вправ, спрямованих на запам'ятовування форми й її стереотипізації, неможливо обійтися, формуючи граматичні навички.

Дослідження базується на методичному матеріалі, а також основних положеннях теоретичної граматики вітчизняних та іноземних вчених.

Бавикіна Е.О.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Рижкова В.В.

СТВОРЕННЯ ЗБІРНИКА ЛЕКСИЧНИХ ВПРАВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ (на прикладі спортивної тематики: футбол)

Тепер, коли рівень глобалізації є доволі високим і переміщення з однієї країни в іншу не складає жодних проблем, люди, що не мають спеціальної філологічної освіти, потребують нескладної та швидкої у використанні літератури, яка б допомагала їм

спілкуватися з іноземцями без третьої особи – перекладача. Добре відомо, що дуже важливу роль у вивченні іноземних мов, культур та у міжнародних контактах відіграє спорт. Саме це і зумовлює потребу у створенні спеціалізованої літератури спортивної тематики й додатковому навчанні перекладачів.

У своїй роботі ми розглядаємо мову футболу, що становить об'єкт нашого дослідження; предметом є створення збірки вправ для вивчення лексичного матеріалу з теми "Футбол".

Зазначимо, що проблема створення спеціалізованих комплексів вправ, що допоможуть студентам філологічних спеціальностей покращити свій словниковий запас з тематики "Футбол", є сьогодні надзвичайно актуальною: чемпіонати, трансфери, спортивні конференції, зустрічі тощо – все це вимагає навичок перекладу спортивних текстів та професійної мобільності.

Перш за все, ми виділили головні, найчастіше вживані футбольні терміни. У цьому доборі дуже корисним є частотний словник, але, якщо його не було створено для певної галузі (як в нашому випадку), може допомогти лише обізнаність автора, а також досвід реферування спортивних статей і визначення якомога частіше вживаних одиниць.

Таким чином, нами було проаналізовано і дібрано 905 футбольних термінів та фраз українською мовою з їх еквівалентами у російській та англійській мовах. Усю дібрану лексику було розподілено за алфавітним порядком та гніздовою структурою. Результатом проведеної роботи стало створення трьохмовного словника футбольної лексики.

Другим етапом було розподілення усіх слів за тематичними групами за ідеографічним принципом. Аналізуючи усі слова, ми створили 14 різних тематичних груп. Ними стали "Різні терміни футболу"/"Different football terms", "Терміни, пов'язані зі здійсненням атаки"/"Different terms connected with attack", "Голи"/"Goals", "Гра"/"Play", "Різновиди гравців"/"Types of players", "Інвентар та допоміжні засоби"/"Equipment and supplementary materials", "Терміни, пов'язані з маніпуляціями з м'ячем"/"Terms connected with ball manipulations", "Паси"/"Passes", "Стадіон"/"Stadium", "Тактики"/"Tactics", "Техніки та дії футболістів"/"Techniques and actions of footballers", "Удари"/"Kicks", "Учасники"/"Members", "Змагання"/"Competitions".

Наступним етапом було створення збірки вправ. Для цього ми підібрали різні типи лексичних вправ: рецептивні, продуктивні, рецептивно-продуктивні, контекстні, неконтекстні, монологічні, діалогічні та письмові. У створенні завдань нам допомогли деякі Інтернет-джерела, де нам вдалося знайти тексти та відеоматеріали, які ми обробили та перетворили на вправи, згідно з вимогами до лексичних вправ.

Отже, створена нами збірка вправ може слугувати доволі добрим засобом навчання для майбутніх перекладачів та спортивних коментаторів.

Василюк О.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Рижкова В.В.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ШКОЛІ: СТВОРЕННЯ
ПРАКТИКУМУ ДЛЯ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ, ГОВОРІННЯ, ЧИТАННЯ,
ПИСЬМА

Урок іноземної мови в початковій школі як основна організаційна одиниця навчального процесу є його частиною і, водночас, самостійною ланкою. До нього висувають ті самі загально-дидактичні й методичні вимоги, що й до всього навчального процесу.

Щоб визначити методичне забезпечення уроку, його структурні компоненти, треба виділити головне завдання – пам'ятати, що багатопредметність змісту початкової освіти об'єктивно вимагає різних методів навчання і різного рівня опрацювання різного матеріалу. Враховуючи це, слід збагачувати власний арсенал способів організації провідних видів діяльності учнів на уроці, впливати на мотивацію навчання, бачити наступність і перспективність у засвоєнні основних понять кожної теми. Це свідчить про актуальність вивчення та дослідження даного питання.

Мета дослідження – методика як сукупність форм, методів і прийомів роботи вчителя, тобто технологія професійної практичної діяльності.

Теоретичне значення полягає у поглибленні знань викладання мови.

Практичне значення – створення практикуму для навчання аудіюванню, говорінню, читанню та письму, що надає можливість використовувати результати роботи в процесі викладання англійської мови учням.

Основними критеріями класифікації уроків іноземної мови в початкових класах є цілі уроків та ступінь сформованості навичок і вмінь. На цей час у методиці узвичаєно поділ уроків на два основних типи. Перший тип – уроки, що спрямовані на формування мовленнєвих навичок користування мовним матеріалом. На таких уроках має місце ознайомлення із новим мовним матеріалом та тренування з метою його використання підчас аудіювання (вправи для навчання мовленнєвого слуху; вправи для навчання ймовірнісного прогнозування; вправи для розвитку короткочасної і словесно-логічної пам'яті), говоріння (переказ тексту для розвитку правильного говоріння; відповіді на питання, проведення діалогів), читання (прочитати текст та дати відповіді на питання за основним змістом тексту (питання, що охоплюють всі основні моменти тексту, повинні бути сформульовані таким чином, щоб на них не можна було відповісти реченням, взятим з тексту, – учнів варто привчати інтегрувати зміст декількох речень); знайти відповіді на передтекстові питання) та письма (на початковому етапі – формування умінь каліграфії та умінь, пов'язаних зі звуко-літерними відповідностями; середній етап – орфографія; старший етап – удосконалення; навчання техніки письма складається з навчання графіки, каліграфії та орфографії).

Другий тип – це уроки, що спрямовані на розвиток діалогічного та монологічного мовлення. На уроках цього типу переважає практика в мовленнєвій діяльності, а також проведення ігор, вікторин, дискусій.

Оволодіння уміннями говоріння, аудіювання, читання та письма здійснюється шляхом реалізації цих видів мовленнєвої діяльності у процесі навчання в умовах, що моделюють ситуації реального спілкування. У зв'язку з цим навчальна діяльність учнів організується таким чином, щоб вони виконували вмотивовані дії з мовленнєвим матеріалом для вирішення комунікативних завдань, спрямованих на досягнення цілей та намірів спілкування.

Кузьміна О.А.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Рижкова В.В.

ДИСТАНЦІЙНА ТА ВІРТУАЛЬНА ОСВІТА: ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Сьогодні основним пріоритетом розвитку будь-якої країни та її стратегією є покращення якості освіти. Тож, актуальність нашої роботи викликана необхідністю запровадження в освіту інформаційних та комунікаційних технологій.

Застосування комп'ютерних технологій, розвиток дистанційних форм навчання й інститутів відкритої освіти є чи не найважливішими завданнями сьогоденних державних програм. Процеси переходу суспільства від індустріального до інформаційного та соціально-економічні зміни вимагають суттєвих перетворень у багатьох сферах діяльності суспільних систем. Саме тому теоретичним значенням нашого дослідження є систематизація теоретичних засад створення електронного підручника та описання його наповнення, а практичним внеском – створення та впровадження електронного підручника з дисципліни "Англійська мова" для слухачів заочної форми навчання філологічних відділень.

Перш за все зупинимося на понятті дистанційної освіти. Український вчений Є. Владимирська трактує поняття "дистанційне навчання" як цілеспрямоване озброєння знаннями самостійних і високовмотивованих груп населення, яке відбувається за допомогою сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій. На думку А.В. Хуторського, дистанційні форми навчання мають розв'язувати специфічні завдання, що відносяться до розвитку творчої складової освіти.

До характерних рис дистанційного навчання відносять гнучкість, модульність, паралельність, велика слухацька аудиторія, економічність, технологічність, соціальна рівність, інтернаціональність, нова роль викладача, позитивний вплив на слухача та якість освіти.

Технології дистанційного навчання можуть використовуватись не тільки в дистанційній освіті, а й в інших формах навчання: очній, заочній, екстернаті; крім того –

в окремих дисциплінах або блоках дисциплін, що призначені для підвищення освітнього рівня чи кваліфікації окремих осіб та (або) груп слухачів.

Одним із завдань нашого дослідження було детальне вивчення технологій дистанційного навчання, які складаються з педагогічних та інформаційних. Педагогічні технології дистанційного навчання – це технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі студентами із використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів з структурованим навчальним матеріалом, представленим у електронному вигляді (SKYPE, URAN). Інформаційні технології дистанційного навчання – це технології створення, передачі і збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку (Computer Aided Software/System Engineering, MS FrontPage Explorer (Editor), HelpWriter, MS Access).

Розглядаючи основні технології, тенденції та підходи до формулювання концептуальних положень дистанційної освіти, слід зробити висновок, що до основних тенденцій запровадження відкритої освіти та дистанційних форм навчання можна віднести постійне удосконалення технології дистанційного навчання. При цьому велика кількість форм навчання такого типу вийшли на міжнародний рівень, що дає сьогодні можливість сформувати різноманітні нові курси для отримання освіти. Людство спостерігає за виникненням нової культури глобальної освіти. Саме тому можливо прогнозувати, що найближчим часом з'явиться велика кількість організацій та навчальних закладів, що спеціалізуюватимуться на наданні міжнародної освіти.

Шкарупова Ю.Г.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Рижкова В. В.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ У СИСТЕМІ ЗАОЧНОЇ ТА ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ У ВНЗ

В умовах глобалізації та розвинених міжкультурних зв'язків інформатизація освіти в Україні – один з найважливіших механізмів, що торкається основних напрямків модернізації освітньої системи. Сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу. Змінюється сама парадигма освіти. Стрімкий розвиток комп'ютерних телекомунікаційних й інформаційних систем, засобів мультимедіа вплинув на систему викладання іноземних мов, привів до появи нових форм викладання, однією з яких є дистанційна освіта.

У сучасному освітньому просторі під дистанційною освітою розуміють комплекс освітніх послуг, які надаються широким верствам населення в країні та за кордоном за допомогою спеціалізованої інформаційно-освітньої системи, що базується на засобах обміну навчальною інформацією на відстані: супутникове телебачення, радіо, комп'ютерний зв'язок, мережа Інтернет тощо.

Як відомо, основною метою навчання іноземним мовам на сучасному етапі є формування комунікативної компетенції, що у свою чергу, передбачає розвиток навичок міжкультурної комунікації. Комунікативна компетенція тісним чином пов'язана з лінгвістичною, а також з культурологічною компетенцією. Мережа Internet створює унікальну можливість знайомства із культурою країни мови, що вивчається, забезпечуючи міжкультурну взаємодію.

Актуальність дослідження полягає у тому, що за останні роки розвиток інформаційних технологій зробив нагальною проблему модернізації системи освіти. Потреба у модернізації найбільше відбилася у концепції дистанційної освіти, яка, завдяки Internet, охоплює широкі прошарки суспільства та стає найважливішим фактором його розвитку. Згідно деяких досліджень, в Україні близько 30% навчальних закладів заявили про те, що вже мають або планують організувати навчання в режимі дистанційної освіти.

Мета дослідження полягає у тому, щоб проаналізувати можливість впровадження дистанційної освіти для студентів-філологів заочної форми навчання і створити передумови для організації самостійної роботи студентів, яка виявляється ефективною за умови впровадження моделі організації самостійної роботи студентів-заочників, спрямованої на формування професійних знань і вмінь; розвитку мотивації і навичок самостійного навчання; формування особистості студента; урахування індивідуальних особливостей студентів заочної форми навчання; формування типологічних груп студентів відповідно до їхньої готовності до самостійного навчання; використання доцільних форм і методів підготовчого етапу організації самостійної роботи студентів заочної форми навчання; створення ефективного навчально-методичного забезпечення з урахуванням специфіки навчання на відстані; забезпечення контролю результатів самостійної роботи слухачів заочних відділень.

Методологія дослідження охоплює метод компоновання та моделювання, метод наукового спостереження, системний метод.

На основі теоретичних джерел і джерел Internet проаналізовано методичні та методологічні засади впровадження дистанційної освіти, зокрема, з метою навчання іноземним мовам. За даними дослідження найбільш ефективним є мультимедіа-підхід, заснований на використанні декількох взаємодоповнювальних інформаційних технологій. Зазначимо, що основним фактором при виборі інформаційних технологій як засобів навчання має бути їхній освітній потенціал.

Дистанційна освіта характеризується високим професіоналізмом, прагненням до співробітництва, самоствердженням і високим рівнем комунікації. Це сукупність педагогічних технологій, що базуються на принципах відкритого і комп'ютерного навчання та використанні активних методів навчання підчас спілкування в інформаційному освітньому просторі, створених для організації освіти користувачів, розділених у просторі та часі.

Відоменко Ю.А.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – асистент Пизіна Є.В.

ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОГРАМ ОБМІНУ СТУДЕНТАМИ ЯК ЗАСОБУ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Безпрецедентний розвиток засобів масової інформації пришвидшив світову культурну інтеграцію. Народи світу почали краще розуміти один одного й досягнули необхідності налагодження міжкультурних зв'язків. Із набуттям незалежності до світової спільноти долучилася й наша країна, планомірно налагоджуючи наукові, економічні та культурні зв'язки із іноземними державами.

Із посиленням міжнародної взаємодії зросла необхідність підготовки фахівців, які не тільки розуміються на питаннях науки та техніки, але й можуть спілкуватися із закордонними колегами їхньою мовою.

Різні засоби масової інформації створюють окремі середовища монокультури, своєрідний есперанто, який нагадує справжнє культурне життя, але є тільки калькою. Наповнити таку кальку сенсом, виховати носія повноцінної живої, унікальної і своєрідної культури – це є одна з поточних проблем формування культурної людини в Україні, проблема культуроцентризму.

Найефективнішим засобом подолання недоліків культуроцентризму є безпосередні контакти з носіями інших культур. Широкі можливості у налагодженні таких контактів відкривають міжнародні студентські та викладацькі програми обміну. На сьогодні створено збірники рекомендаційних матеріалів, які допомагають в оформленні документів, у комп'ютерних класах шкіл і вузів функціонують тестові тренажери, орієнтовані на складання тестів TOEFL, проводяться презентації нових програм та семінари за участю запрошених представників міжнародних організацій, у рамках запроваджених ACCELS, USIA, фондом Сороса, Стипендіальною комісією Фулбрайта програм, проводяться конкурси з відбору студентів, викладачів і науковців до участі в міжнародних освітніх програмах і надання грантів на наукові дослідження.

Існує поширена думка, що такі програми сприяють вимиванню кращих студентів і викладачів; що вони шкідливі не тільки для України, але й для кожного з вищих навчальних закладів. Звідси різні погляди на доцільність підтримки таких програм. Ми вважаємо, що міжнародна студентська співпраця є винятково корисною не тільки з позиції науки і суспільства, але й як унікальна навчальна перспектива. На освітньому рівні програми обміну - це можливість безкоштовно отримати додаткові навчальні послуги високої якості, здобути навички та виявити свої наукові здібності, і нарешті, це неперевершена мовна практика. Крім того, такі програми дозволять підняти авторитет університету, і дати його випускникам можливість працювати закордоном. На рівні держави обмін студентами сприяє покращенню стосунків між ними на неофіційному рівні.

На нашу думку, можливість поїхати навчатися закордон посилює інтерес студентів до навчання у "рідному" вищому навчальному закладі, стимулює їх особистісний і соціальний розвиток, допомагає навчатися контролювати себе й свої дії. Занурення у мовне й культурне середовище надає студентіві змогу не тільки подивитися на вивчувану мову зі сторони, а відчутти себе її носієм, людиною, що несе відповідальність не тільки за її сьогодення, але й майбутнє.

Чалова С.Ю.

Национальный аэрокосмический университет им. Н.Е. Жуковского "ХАИ"

Научный руководитель – ассистент Пызина Е.В.

КУЛЬТУРА РЕЧИ СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Современный этап украинской действительности характеризуется переосмыслением нравственных понятий, поиском новых этических ориентиров, и эти изменения влияют, в частности, на стиль нашей жизни, образ нашего мышления, и, соответственно, на нашу речь. Как известно, наиболее восприимчивой к любым переменам в окружающей ее действительности категорией является именно молодежь, что и определяет актуальность нашего исследования.

Цель исследования состоит в определении речевой культуры современных украинских студентов и причин текущего состояния, а также выработке рекомендаций по ее улучшению.

В последние 10-15 лет особенно заметно снижение уровня речевой культуры учащихся и студентов: значительно снизилось качество студенческих работ и докладов, отмечается крайне низкая культура общения студентов друг с другом. Особенно тревожит насыщенность речи жаргонизмами, просторечиями, англицизмами, американизмами, вульгарно-бранной лексикой, а также бедный словарный запас.

Основными причинами низкой культуры студенческой речи мы считаем следующие:

- малый словарный запас, вызванный низким уровнем начитанности;
- проникновение сленга, жаргона и ненормативной лексики в средства массовой информации;
- нежелание студентов продумывать свои высказывания;
- популярность среди молодежи компьютерных программ, которые исправляют грамматику и орфографию;
- неуважение к гуманитарной науке;
- часто недостаточное уважение к адресату речи;
- пренебрежение к родному языку.

Повышению культуры речи может способствовать реализация следующих мер:

- повышение общей культуры и уровня гуманитарной образованности студентов;

- создание условий, при которых каждый студент имел бы возможность выразить свою точку зрения, предложить свой вариант решения;
- повышение квалификации преподавателей украинского языка, культуры речи и других гуманитарных предметов;
- создание атмосферы заинтересованности, вовлеченности студентов на занятиях;
- повышение у студентов навыков проверки и редактирования;
- поощрение креативности мышления;
- поощрение интереса к новой информации;
- более тщательная работа по составлению учебников и учебных программ;
- увеличение времени, отведенного студентам на подготовку ответа.

Студентам, желающим повысить свой уровень речевой культуры, стоит уделять больше внимания изучению научной и художественной литературы, пополнять свой словарный запас, тщательно готовить устные выступления и письменные работы, а также учиться грамматически и логически правильно выражать взгляды и эмоции и обосновывать позиции при повседневном общении.

Таким образом, повышение нынешнего, к сожалению, недостаточно высокого уровня речевой культуры украинских студентов требует не только мер, предпринимаемых преподавателями, но и усилий и заинтересованности самих учащихся.

Актуальні проблеми сучасної комп'ютерної лінгвістики

Горлова О.І.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – асистент Пизіна Є.В.

АВТОМАТИЗИВАНІ НАВЧАЛЬНІ СИСТЕМИ

Бурхливий розвиток інформаційних і комп'ютерних технологій нарешті дав можливість людству реалізувати одну з найпотужніших освітніх проблем – організувати повноцінний навчальний процес поза межами "стаціонарного" вищого навчального закладу. Сучасні технології дозволяють організовувати дистанційне навчання на основі автоматизованих навчальних систем.

Автоматизовані навчальні системи – це прийом інформаційної освітньої технології навчання, у якому частина рутинних функцій, що виконувалися раніше викладачем, передається автоматичним пристроям. Автоматизована навчальна система (АНС) становить собою програмно-технічний комплекс, який включає методичну, навчальну та організаційну підтримку процесу навчання, здійснювану за допомогою інформаційних технологій.

Метою нашого дослідження є аналіз автоматизованих навчальних систем, вивчення їхніх типів і дослідження методів їхньої організації.

Завдання дослідження включають:

- аналіз наявних АНС і тенденцій їх розвитку;
- виявлення вимог, що ставлять до АНС як до спеціалізованого програмного забезпечення, орієнтованого на роботу в комп'ютерній мережі;
- розроблення методів аналізу та диференційованої оцінки відповідей студентів;
- розроблення математичного, алгоритмічного та програмного забезпечення компонентів АНС.

Існує декілька типів автоматизованих навчальних систем:

- а) інформаційні;
- б) довідкові;

- в) контролю;
- г) навчальні;
- д) комбіновані.

Інформаційні програми розповсюджують дидактичний матеріал. Тренажерні програми (комп'ютерні практикуми) генерують певну послідовність вправ і завдань, які слід виконати для того, щоб закріпити засвоєння матеріалу, моделюють реальні ситуації, видають підказки чи найбільш типові помилки. Контроль знань реалізується через оцінку відповідей і завдань. Реалізація оцінювальної функції полягає у визначенні якості помилки та статистичному обробленні результатів виконання завдань. Навчальні ігри спрямовані на відпрацювання мовного матеріалу в цікавій формі. Крім засвоєння найрізноманітнішої інформації, вони допомагають розвинути логіку та інтуїцію, набути навички розв'язання завдань, прийняття рішень, визначення стратегій спілкування. Програми-тестери об'єднують функції контролю і оцінки.

Основу освітнього процесу в умовах використання навчальних систем становить цілеспрямована і контрольована інтенсивна самостійна робота учня, який може вчитися в зручний для себе час, за індивідуальним розкладом, маючи власний комплект спеціальних засобів навчання і можливість здійснювати контакт із викладачем за допомогою сучасних технічних засобів.

Підвищення якості навчання підчас використанні навчальних систем було підтверджено низкою досліджень. Так, доведено, що особливо ефективним дистанційне навчання робить поєднання індивідуалізації та інтенсифікації навчання, використання виражальних засобів обчислювальної техніки та засобів моделювання об'єктів і процесів і, нарешті, постійний контроль за засвоєнням знань, що сприяє міцному й рівномірному закріпленню матеріалу.

Буторіна О.

Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – асистент Пизіна Є.В.

ПРО МАШИННИЙ ПЕРЕКЛАД, ЙОГО НЕДОЛІКИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Машинний переклад (МП) – це перспективна область знань у сучасному світі, що постійно розвивається. В умовах глобальної комп'ютеризації та масової потреби в обміні інформацією машинний переклад як галузь знань привертає до себе все більше уваги як фахівців з розроблення й удосконалення технологій, так і користувачів. Професійні перекладачі витрачають купу часу на переклад великих об'ємів тексту, а приватним особам не вигідно кожного разу винаймати професіонала з перекладу. МП здатен вирішити ці проблеми: підстрочний переклад зекономить час перекладачеві і кошти приватним особам, бо новітні системи МП здійснюють адекватний зрозумілий переклад. На жаль, про якісний переклад за допомогою комп'ютера поки що мова не

йде, тому що це стане можливим лише після розвитку технологій штучного інтелекту.

Машинний переклад – виконується на комп'ютері дія, яка перетворює текст з однієї природної мови в еквівалентний за змістом текст іншої мови.

Об'єми міжмовної комунікації щорічно зростають, а оскільки переклад є найбільш швидким та ефективним способом подолання міжмовних бар'єрів, що не має альтернатив, розробка якісних систем МП допоможе вирішити найскладніші соціально-комунікативні задачі.

Ефективність роботи сучасної системи МП найбільшим чином залежить від її успішного налаштування на конкретну підмову (чи мікропідмову) природної мови, на конкретну лексику і обмежений набір граматичних засобів, характерних для текстів даної області, а також на конкретні типи документів.

Системи МП створювалися як такі, що зможуть перекладати як науково-технічні, так і художні тексти, але на практиці виявилось, що переклад художніх текстів неможливий через образність і лексичне багатство, а переклад наукових і ділових текстів, особливо побудований на граматично правильних реченнях, навпаки, є доцільним, так як містить мінімум помилок.

Також передбачалося, що комп'ютер зможе перекладати людську мову, але поки проблема навіть її розпізнавання повністю не вирішена, тож про такий переклад не може бути й мови. Ці проблеми вирішить розвиток технологій штучного інтелекту. Наразі докладаються зусилля до того, щоб наділити комп'ютери більш повним розумінням більших фрагментів і закономірностей природної мови. Таке розуміння оцінюється за ефективністю програм, що відповідають на питання за текстом на основі інформації, яка знаходиться в тексті, і закладеної у програму "здатності мислити".

Однією з головних цілей досліджень в області штучного інтелекту залишається розроблення програм, здатних мислити, тобто таких, що здатні поєднувати інструкції з власними знаннями. Для створення програми, здатної ефективно самонавчатися, необхідний подальший розвиток в області епістемології і способів представлення знань.

Поняття штучного інтелекту з'явилося практично одночасно із завданням автоматичної обробки текстів. Необхідно вивчати і розвивати обидві області одночасно. Для цього потрібні засоби розробки, такі як:

1. спеціальні тестери для підтримки еволюціонування системи, за допомогою таких тестерів можна на великих масивах текстової інформації слідкувати за змінами якості перекладу, за обробкою конструкцій і т.д.;

2. автоматичні генератори об'єктів тестування – компонентів лінгвістичної бази даних, структури, які аналізують програми і т.д.;

3. спеціальні інструменти порівняння парсингів, які дозволяють розвивати алгоритми синтаксичного і семантичного аналізу;

4. засоби для пошуку в текстових корпусах будь-якого об'єму, із яких вилучають правила і семантичні зв'язки, котрі включають у систему;

5. статистичні моделі мови, засіб, який дозволяє створювати правила на основі статистичних методів.

Найближче майбутнє МП у створенні гібридних систем, які об'єднують rule-based систему із статистичною, що дозволить покращити якість перекладу.

На сьогодні всі проблеми МП ніяк не вирішені, тому що для їх вирішення потрібні не лише глибокі теоретичні дослідження, а й експериментальні роботи великих масштабів. Та оскільки проблема фінансування найчастіше залишається проблемою, то розвивається лише теоретична частина досліджень.

Перспективи розвитку машинного перекладу пов'язані з розробками і поглибленням теорії і практики машинного і "людського" перекладу. Для розвитку теорії важливі результати порівняльного мовознавства, загальної теорії перекладу, способів представлення знань, оптимізації і вдосконалення лінгвістичних алгоритмів. Формальні граматики, орієнтовані на переклад, дадуть можливість оптимізувати алгоритми знаходження перекладацьких відповідників у даній комунікативній ситуації. Нові можливості програмування і обчислювальної техніки також внесуть свій вклад в удосконалення і подальший розвиток теорії і практики машинного перекладу.

Качула Л.Г.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кравчук І.С.

ОЦІНКА ЯКОСТІ ОНЛАЙНОВИХ СИСТЕМ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ

Одним з найважливіших завдань побудови лінгвістичних моделей є оцінка якості функціонування цих моделей. Це завдання виникає і під час оцінювання машинного перекладу (МП).

Наразі в мережі Інтернет функціонує велика кількість комерційних систем МП:

- *Filolog-Lingvist*;
- *Translate (онлайн-перекладач компанії ПРОМТ)*;
- *SYSTRANet (Systran)*;
- *Google Translate (Google)*;
- *Free Translation (SDL)*;
- *Babel Fish (Systran)*;
- *Worldlingo (Systran)*;
- *InterTran (Translation Experts Limited)*;
- *ImTransator (Smartlink Corp)*;
- *Translate Online*;
- *Windows Live Translator (Microsoft)*;
- *Reverso*;
- *Rambler*;
- *Mail (з основою словника МультиЛекс)*;
- *Bizua*;
- *Alta Vista*;

- *Enterprise Translation Server*;
- *Lingvobit by Ectaco*;
- *Al Misbar*;
- *Trident Software*;
- *Lost In Translation*;
- *Postchi*;
- *Ajeeb*;
- *OCN Translation Service*;
- *Word Magic*;
- *AppliedLanguage*;
- *Dutch Translation*;
- *Trados*.

На форумах, присвячених проблемам машинного перекладу, досі не існує єдиної думки відносно якості розглянутих систем.

У нашому дослідженні ми наводимо ретельний список помилок, які трапляються підчас МП та їхню класифікацію. Якість МП оцінюється на підставі кількості помилок з наведеного списку.

Список помилок машинного перекладу виділяємо:

1. Неперекладені слова – у вихідному тексті російською або українською мовами зустрічаються англійські словоформи.
2. Лексичні та лексикографічні помилки, які, у свою чергу, поділяються на:
 - а) "словарні" помилки, зумовлені тим, що в автоматичному словнику англійська одиниця (лексема) має російський еквівалент загальнолітературного, а не технічного характеру.
 - б) "лексичні" помилки – англійському слову був зіставлений еквівалент, який не відповідає потрібному контексту.
3. Помилковий переклад зворотів. Переклад з англійської українською здійснюється дослівно, тому виникають труднощі із граматичними зворотами.
4. Помилковий переклад прийменників, джерелом якого є відсутність в автоматичному словнику відомостей про керування англійських прийменників.
5. Порушення узгодження та керування – найпоширеніша помилка в МП.
6. Нерозв'язана омонімія. Відбувається неправильне розуміння омонімічних граматичних форм англійської мови.
7. Помилковий переклад пасивних конструкцій.
8. Помилкове встановлення порядку та сполучуваності слів.
9. Помилковий переклад дієслова *to be* у теперішньому часі. Дієслово *to be* у теперішньому часі не відповідає нормі і не є точним для української мови .
10. Помилковий переклад іменникових груп.
11. Змінення конструкції.
12. Помилковий переклад назв та питальних конструкцій.
13. Нормативне виправлення.

14. Факультативне виправлення.

Крім того, ми надаємо рекомендації щодо виправлення деяких з перерахованих помилок.

Солон А.А.

Национальный технический университет "Харьковский политехнический институт"

Научный руководитель – доцент Хайрова Н.Ф.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СЕМАНТИЧЕСКИХ ПАДЕЖЕЙ ДЛЯ ФОРМАЛИЗАЦИИ
СЕМАНТИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Падежная ("ролевая") грамматика представляет собой метод описания семантики предложения в виде системы семантических валентностей, выражающих связь "главного" глагола предложения с именными составляющими. Виды связей при этом определяют роли составляющих и диктуются значением данного глагола. Так, глагол *дать* требует падежей дающего (агенса), адресата и объекта передачи.

Теория падежной грамматики, возникнув в рамках трансформационной порождающей грамматики, была предложена в конце 60-х годов XX века известным американским лингвистом Чарльзом Дж. Филлмором.

По Филлмору, предложение состоит из *модуса*, к которому относятся наклонение, время и модальность, и пропозиции – основного смысла предложения. Модальность (от лат. *modalis* – модальный, лат. *modus* – мера, способ) – это семантическая категория, выражающая отношение говорящего к содержанию его высказывания, целевую установку речи, отношение содержания высказывания к действительности.

Пропозиция есть семантический инвариант, общий для всех членов модальной и коммуникативной парадигм предложения и производных от предложения конструкций. Пропозиция содержит предикат, в поверхностной структуре предложения обычно выражаемый глаголом, и глубинные падежи, или семантические роли, предполагаемые данным предикатом.

Ч. Филлмор выделил шесть основных семантических падежей:

– *агенси* обозначает одушевленный предмет, намеренно производящий действие, передаваемое глаголом. Обычно передается через подлежащее или дополнение: *I read a note. A note was read by me.*

– *патиенс* передается через дополнение или подлежащее. Объектом (источником) действия могут выступать одушевленные и неодушевленные предметы: *The yard was overlooked.*

– *фактитив* передается через дополнение и передает семантическую роль, обозначающую результат действия: *The child pronounced "Daddy".*

– *инструмент* передается через подлежащее, дополнение. Предполагает осознанное, намеренное действие, поэтому эта роль встречается в ролевых структурах,

содержащих агенс: *John broke the window with a stone* (дополнение в роли инструмента); *The wind opened the door* (подлежащее в роли инструмента).

– *локатив* указывает на местонахождение: *He stayed in Moscow* (обстоятельство в роли локатива); *The wide playgrounds were swarming with the boys* (подлежащее в роли локатива).

– *датив* передается через дополнение: *Give me the letter* (дополнение в роли датива).

Современная лингвистика выделяет две группы семантических падежей, получивших наибольшее распространение: субъекты (*агенс, пациенс, экспериенцер, бенефициант, кваликатив, соагенс*) и объекты (*контр-агенс, объектив, адресат, когнитив, делибератив, перцептив, посредник, медиатив, каузалис, результатив, инструменталис, дополнение, цель, сопациенс, аблатив, локатив, темпоралис*). При этом количество и состав семантических ролей, выделяемых при описании языка, могут существенно различаться в зависимости от задач описания и степени его детализации.

Коняева К. Г.

Национальный технический университет "Харьковский политехнический институт"

Научный руководитель – доцент Хайрова Н.Ф.

МОДЕЛИ СИНТАКСИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЕСТЕСТВЕННОГО ЯЗЫКА

Благодаря современному уровню глобализации общества и развитию международной сети Интернет, системы машинного перевода (МП) становятся сегодня все более востребованными. Тем не менее, проблема обработки неструктурированной естественно-языковой информации до сих пор не решена, и качество МП перевода по-прежнему отстает от перевода интеллектуального.

Среди задач автоматизации перевода современная прикладная лингвистика по-прежнему выделяет задачу формализации синтаксической структуры предложения. Формализованная синтаксическая структура представляет собой математическую конструкцию, используемую для описания строения предложений естественного языка. Сегодня наиболее известными являются две модели описания синтаксической структуры предложения: дерево синтаксического подчинения и система составляющих.

Дерево синтаксического подчинения – это упорядоченный граф, в котором узлы представлены словами предложения, а ветви определяют иерархию и систему подчинения слов в предложении. Исследование большого числа предложений показало, что связи между словами во фразе практически всегда образуют древовидную структуру.

Модель описания синтаксических структур посредством построения деревьев синтаксического подчинения имеет ряд недостатков, особенно важными из которых нам представляются следующие:

- игнорирование связей между словосочетаниями;
- невозможность достаточно адекватно описывать неподчинительные связи,

так как из них вне сферы применимости данного метода остается подавляющее большинство сложных предложений, а также простые предложения с сочинительными конструкциями.

Система составляющих представляет собой метод, выделяющий в предложении две равнозначные группы словоформ: группу подлежащего и группу сказуемого. Отношения между словами указываются путем расстановки во фразе скобок так, чтобы каждая пара скобок охватывала связанные друг с другом элементы. Основным недостатком систем составляющих является невозможность представления направленных, подчинительных связей.

Выбор формального представления предложения в большей мере зависит от переводимого языка. Данные методы наиболее применимы к аналитическим языкам, в которых грамматические значения выражаются в пределах целого предложения, а порядок слов в предложении четко определен. Синтаксис флективных языков сложнее представить двумя вышеназванными моделями: ни деревья подчинения, ни системы составляющих не обеспечивают достаточно полного и адекватного описания синтаксической структуры предложения флективного языка.

Хайло А.Н.

Национальный технический университет "Харьковский политехнический институт"

Научный руководитель – доцент Хайрова Н.Ф.

ГРАММАТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗАТОР

С момента появления первых программируемых машин человечество придумало более 8500 языков программирования. Профессиональные программисты иногда применяют в своей работе более десятка разнообразных языков программирования. Для того чтобы компьютер "понимал" программу, написанную на каком-то языке программирования, необходим переводчик (транслятор) такой программы в машинные коды.

Транслятор, который преобразует программы непосредственно в машинный язык, принимаемый и исполняемый непосредственно процессором, называется компилятором. Процесс компиляции состоит из двух частей: анализа (analysis) и синтеза (synthesis). Анализирующая часть компилятора разбивает исходную программу на составляющие (конструкции языка) и создает промежуточное представление исходной программы. Синтезирующая часть из промежуточного представления создает новую программу, которую компьютер в состоянии понять.

Как правило, результатом синтаксического анализа является синтаксическая структура предложения, представленная в виде дерева зависимостей, дерева составляющих или в виде некоторой комбинации первого и второго способов

представления. На этапе синтаксического анализа нужно установить, имеет ли цепочка лексем структуру, заданную синтаксисом языка, и зафиксировать эту структуру.

Основной целью данной работы является разработка конечного автомата, осуществляющего разбор входного потока символов языка программирования.

Дручинина В.Е.

Национальный технический университет "Харьковский политехнический институт"

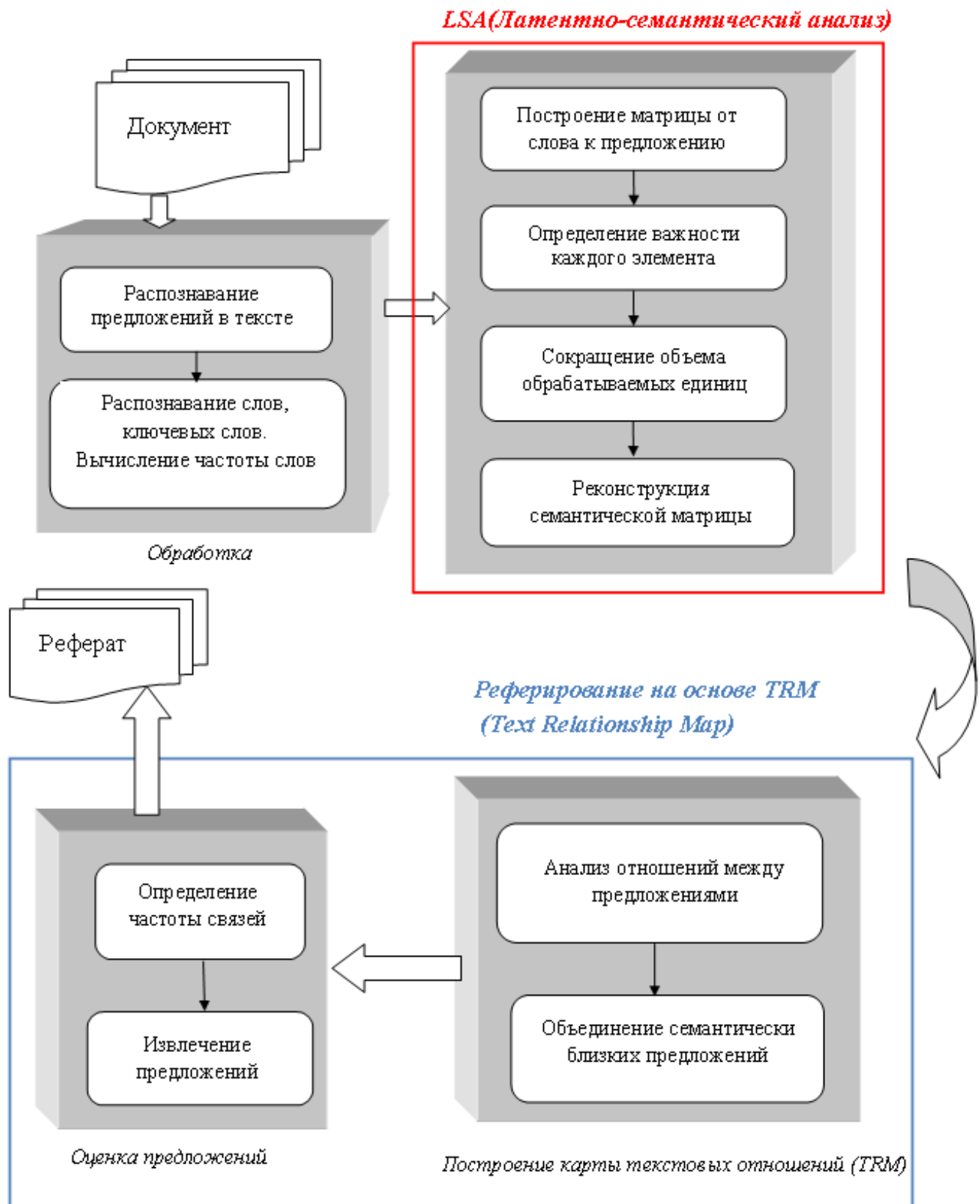
Научный руководитель – старший преподаватель Канищева О.В.

КОМБИНИРОВАННОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДОВ LSA И TRM НА СЕМАНТИЧЕСКИХ УРОВНЯХ ПРОЦЕССА РЕФЕРИРОВАНИЯ

С ростом объема текстовой информации, доступной на WWW, для пользователей стало необходимым использовать автоматизированные инструментальные средства, чтобы находить, извлекать, фильтровать и оценивать желаемую информацию. Одним из таких средств является автоматическое реферирование текстовых документов. Цель автоматического реферирования состоит в извлечении из документа значимых пассажей (контекст, предложение, параграф), отражающих его содержание. Целью данной работы является получение автоматического реферата с использованием метода LSA и TRM для русско- и украиноязычных полнотекстовых документов.

Метод заключается в представлении текста в виде графа, вершинами которого являются предложения. Каждое предложение идентифицируется взвешенным вектором слов, после чего вычисляется мера подобия предложений, определенная скалярным произведением. Если мера подобия больше заданного порога, то эти вершины соединяются. Критерий извлечения предложения в реферат определяется количеством ребер, связывающих его с другими предложениями.

Локальная характеристика предложения определяется по формуле $TL*TF$ (Term Length*Term Frequency). Глобальная характеристика определяется методом TRM. В данной работе предлагается использовать подход LSA+TRM (Latent Semantic Analysis + TRM), который получает семантическую матрицу документа с помощью LSA, а затем, используя семантическое представление, конструирует семантический TRM. Ниже представлена общая схема процесса реферирования, основанная на данном подходе.

Неручок Ю.Ю.

Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Науковий керівник – старший викладач Угольнікова Н.С.

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ЖАНРОВО-ТЕМАТИЧНОГО АНАЛІЗУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Жанровий аналіз художнього тексту, розроблення і застосування методів аналізу художнього тексту як системи таких алгоритмізованих процедур, які мають здатність виявляти лінгвістично важливу інформацію, моделювати процес переходу від лексико-граматичного рівня тексту до структури його змісту – усі ці завдання належать до кола найважливіших проблем і прикладної лінгвістики, і літературознавства.

Виходячи з того, що текст – це система індивідуально-авторських знань про світ, втілена в літературно-художній формі й адресована читачеві, можливо дослідити семантичний простір тексту як простір, певним чином організований подібно до індивідуальної бази знань, що містить безліч об'єктів і зв'язків. Через те, що спектр художніх текстів є надзвичайно широким, досліджувана нами область літературних жанрів обмежена такими жанрами масової літератури як детектив, наукова фантастика й "жіночий" роман.

Як відомо, усі літературні жанри мають певні, тільки їм властиві структурні й стилістичні особливості, особливості зображення персонажів та їхньої поведінки, правила побудови сюжету та, таким чином, ключові слова.

Пропонований підхід до тематичної класифікації текстової інформації ґрунтується на гіпотезі про те, що словниковий запас і частоти використання слів залежать від тематики тексту. Зараз ця гіпотеза активно й успішно використовується в тематико-орієнтованих методах пошуку.

Тематична класифікація припускає виділення множини ключових слів, що визначають тематику тексту. При цьому кожному з них приписується вага, що визначає, наскільки значимим слово є для тематики. Зрозуміло, що певні ключові слова відіграють більшу роль у визначенні тематики, інші – меншу, але саме така сукупність слів з такою значимістю кожного з них у тематиці й визначає тематичну спрямованість.

Такий підхід забезпечує зниження розмірності розв'язуваного завдання за рахунок переходу від основного тексту до його подання у вигляді множини ключових слів, що приблизно описують його зміст. Це необхідно, насамперед, для подальшої тематичної ідентифікації порівнюваних текстів. Завдання класифікації в цьому випадку зводиться до завдання віднесення тексту до певного тематичного класу, який можна описати безліччю ключових слів – у нашому випадку, до певних жанрів.

Ключові слова визначаються за кількістю їх входжень у текст, а саме – за частотою ключових слів у тексті, що перевищує частоту вживання інших слів. У межах розглянутої моделі структурного подання тексту це означатиме, що через такі слова частіше проходить інформаційний потік, а інформаційні елементи, що відповідають цим

словам, мають більшу кількість зв'язків з іншими інформаційними елементами.

Пропонований нами метод й алгоритм дозволяють значно підвищити точність і адекватність тематичного аналізу, а також створюють необхідні передумови для комп'ютерного подання й аналізу змісту тексту.

Агеев И.В.

Национальный технический университет "Харьковский политехнический институт"

Научный руководитель – доцент Хайрова Н.Ф.

МАШИНЫ ТЬЮРИНГА И НЕОГРАНИЧЕННЫЕ ГРАММАТИКИ

Машина Тьюринга (МТ) представляет собой математическую модель идеализированной цифровой вычислительной машины. Идея ее создания, предложенная английским математиком А. Тьюрингом в тридцатых годах XX века, связана с попыткой дать точное математическое определение понятию алгоритма. Машина Тьюринга является таким же математическим объектом, как функция, производная, интеграл или группа. Так же как и другие математические понятия, понятие машины Тьюринга отражает объективную реальность, моделируя некие реальные процессы. При описании алгоритма МТ удобно представлять некоторое устройство, состоящее из четырех частей: ленты, считывающей головки, устройства управления и внутренней памяти.

В дискретные моменты времени на клетки ленты записываются символы (буквы) из внешнего алфавита $A = (\lambda, a_1, a_2, \dots, a_{n-1})$, $n \geq 2$, где λ – пустой символ; остальные символы являются непустыми. В алфавите A в виде слова (конечного упорядоченного набора символов) кодируется та информация, которая подается в МТ. Машина "перерабатывает" информацию, поданную в виде слова, в новое слово.

Универсальность машины Тьюринга заключается в том, что, имея очень простую структуру и выполняя крайне ограниченное число действий, МТ может выполнить бесчисленное множество различных операций, определяемых только входным и выходным алфавитами. Тем не менее, язык распознается машиной Тьюринга тогда и только тогда, когда он порождается грамматикой типа 0 (по иерархии Хомского). Предлагаемая работа посвящена созданию машины Тьюринга, выполняющей операцию копирования входной строки, заданной на данном алфавите.

Поврозина Л.В.

Национальный технический университет "Харьковский политехнический институт"

Научный руководитель – доцент Хайрова Н.Ф.

АНАЛИЗ МЕТОДОВ ШИФРОВАНИЯ ТЕКСТОВ В КРИПТОГРАФИЧЕСКИХ СИСТЕМАХ

Решение задачи разработки электронного правительства тесно связано с

развитием асимметричных методов шифрования. 1 января 2004 года в Украине принят "Закон Украины о электронной цифровой подписи", согласно которому юридически признанными считаются электронные документы, снабженные электронной цифровой подписью, в основу разработки которой положены методы шифрования с использованием открытого ключа.

Историю современного шифрования можно условно разделить на 4 этапа: наивная криптография; формальная криптография; научная криптография; компьютерная криптография. Появление компьютерной криптографии в 70-х годах XX века связано с развитием вычислительных средств с производительностью, достаточной для реализации криптосистем, обеспечивающих при большой скорости шифрования высокую криптостойкость.

Следующим шагом развития криптографических систем является появление асимметричного шифрования. Основными преимуществами асимметричных шифров перед симметричными, существовавшими до изобретения схемы асимметричного шифрования, являются отсутствие необходимости предварительной передачи секретного ключа и закрытость только одной части ключа.

В проведенном исследовании проводится сравнение наиболее известных методов шифрования: метода Атбаш, шифров Цезаря, Гронсфельда и Виженера

Метод Атбаш представляет шифр простой замены, использованный для еврейского алфавита и получивший отсюда свое название. Шифрование происходит заменой первой буквы алфавита на последнюю, второй на предпоследнюю и т.д. Шифр Цезаря, известный как шифр сдвига, код Цезаря или сдвиг Цезаря, — это вид шифра подстановки, в котором каждый символ в открытом тексте заменяется буквой находящейся на некоторое постоянное число позиций правее него в алфавите. Шифр Цезаря является одним из самых простых и наиболее широко известных методов шифрования. Ещё одним примером полиалфавитного шифра является шифр Гронсфельда. Для шифрования используется числовой ключ, а сама схема очень напоминает шифр Цезаря.

Основное внимание в исследовании уделяется шифру Виженера. Шифр Виженера представляет собой метод полиалфавитного шифрования буквенного текста с использованием ключевого слова. Этот метод является простой формой многоалфавитной замены. Шифр Виженера изобретался многократно. Впервые этот метод описал Джован Баттиста Беллазо в 1553 году, однако в XIX веке получил имя Блеза Виженера, швейцарского дипломата. Метод прост для понимания и реализации, но является недоступным для простых методов криптоанализа.

Шифр Виженера состоит из последовательности нескольких шифров Цезаря с различными значениями сдвига. Для зашифровки можно использовать таблицу алфавитов, называемую *tabula recta* или квадрат (таблица) Виженера. На каждом этапе шифрования используются различные алфавиты, выбираемые в зависимости от символа ключевого слова.

В исследовании доказываются определенные преимущества полиалфавитного

метода шифрування Віженера и описываются алгоритмическое и программное обеспечение системы, выполняющей шифрование и дешифрование текстового документа при помощи метода Виженера.

Термінознавство як прикладна лінгвістична дисципліна

Хижняк К.М.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – асистент Пизіна Є.В.

УНІФІКАЦІЯ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЯК ОСНОВНІ ЕТАПИ УПОРЯДКУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Терміни усіх галузей науки та промисловості мають відповідати міжнародним і вітчизняним нормативним вимогам. З такої точки зору, термінологія – це лише сукупність термінів, яку необхідно упорядкувати та систематизувати. Упорядкована термінологія лежить в основі автоматизації інформаційних процесів в усіх сферах людського життя.

Основними етапами упорядкування термінології є уніфікація та стандартизація. Уніфікація термінів – це зведення їх до єдиної системи, супроводжувана аналогізацією їхнього формального представлення. Процес уніфікації можна умовно розділити на три етапи: 1) інвентаризацію; 2) упорядкування; 3) кодифікацію термінів.

Інвентаризація – базовий етап, який полягає у зборі та описанні усіх термінів певної галузі знань. На цьому етапі терміни необхідно відібрати, проаналізувати з лексикографічної точки зору та описати формально. Після цього зібрані дані упорядковують таким чином, щоб між термінами та поняттями існувала достатня відповідність. Ці процеси відбуваються на другому етапі – етапі упорядкування, яке відбувається на змістовому, логічному та лінгвістичному рівнях. На останньому, завершальному етапі уніфікації – кодифікації – створюється кодифікований нормативний словник. Кодифікація є варіативним процесом. Вона може набути форми рекомендації (якщо норми занадто обмежують термін) чи стандартизації (якщо необхідно застосувати саме чіткі норми, що відповідають держстандартам).

Стандартизація термінів обов'язкова для їх застосування в офіційній документації та професійній літературі. Вона включає в себе створення термінологічних словників різних жанрів, розроблення чіткої логіко-понятійну моделі системи і, нарешті власне

стандартизацію, під час якої відбувається аналіз характеристик терміносистеми та вибір найбільш відповідних термінів для застосування їх у якості стандартних.

Упорядкованість термінології є необхідною вимогою подальшого розвитку наукового знання та міжнародного співробітництва.

Ярмак Д.М.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – асистент Пизіна Є.В.

ДО ПРОБЛЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Інформаційні потреби сучасного суспільства вимагають ефективного забезпечення упорядкованої інформації в усіх сферах життя суспільства – управлінні, виробництві, освіті. Інформаційних вибух, з одного боку, а прискорений розвиток науки і техніки, поширення нового знання, з іншого, спровокували перегляд наявних і формування нових понять та концептуальних систем, спричинивши масове створення нових термінів і терміносистем. Темпи і масштаби цього процесу дозволяють назвати його термінологічним вибухом.

Термінологічний вибух істотно ускладнив наукову й технічну комунікацію. У межах одномовного соціуму істотною проблемою є функціонування різних термінів на позначення тих самих понять, а у багатомовному особливої актуальності набуває проблема перекладу термінів в умовах термінології, що швидко змінюється та зростає за обсягом. Якість термінологічного забезпечення залежить від вирішення актуальних проблем термінології, в першу чергу, її впорядкування, стандартизації та уніфікації.

Термінологічна робота як цілеспрямована діяльність з добору, упорядкування й дослідження термінів має кілька напрямів. Визначне місце серед них посідає інвентаризація, тобто збір та опис усіх термінів, що відносяться до певної галузі людського знання. Вона полягає у відборі термінів, їхньому лексикографічному обробленні і завершується укладанням термінологічних словників – історичних, етимологічних, неологізмів тощо. Інвентаризація є найпершим, підготовчим етапом роботи з упорядкування термінології.

Уніфікація, як наступний (за інвентаризацією) етап термінологічної роботи, покликана забезпечити однозначну відповідність між системою понять певної галузі знань і терміносистемою, яка її описує. Для досягнення абсолютного результату робота з уніфікації має проводитися на усіх рівнях – змістовному, логічному й мовному. При цьому не тільки має здійснюватися лінгвістичний аналіз термінів на основі загальних норм і закономірностей мови, але й враховуватися специфічні риси, які визначають нормативні критерії оцінки термінології.

Стандартизація термінології полягає у виробленні термінів-еталонів, унормуванні термінології в межах однієї країни (національний стандарт) та в межах групи країн (міжнародний стандарт).

Основними завданнями стандартизації науково-технічної термінології є:

- зафіксувати терміни та дефініції сучасного рівня наукового знання у стандартах, статутах та інших нормативних документах.
- гармонізувати науково-технічну термінологію на національному та міжнародному рівнях, таким чином забезпечивши їх порівняльність.
- виявити та усунути недоліки термінолексики, використовуваної у науково-технічній документації, літературі та публіцистиці.

Основними етапами роботи з стандартизації термінології є:

1. Проведення повної систематизації усіх назв, включно з усіма терміновживаннями, а також усіх синонімів (стандартних, жаргонних і професійно-діалектних). На цьому етапі необхідно підготувати вичерпні термінологічні словники різних жанрів.
2. Розроблення чіткої логіко-понятійної моделі терміносистеми, на основі якої відбуватиметься оцінювання та уніфікація чинної термінології.
3. Власне стандартизація термінології. Аналіз логіко-граматичної організації, дериваційної здібності, системності та інших важливих характеристик терміносистем дозволить обрати з загального масиву термінів термін, рекомендований до офіційного вживання у виданнях різного роду.

Терміни становлять собою смислове ядро спеціальної мови. Таке положення забезпечується у тому числі їхньою здатністю до самостійного формування й розвитку, і, як результат, самостійністю нормативних критеріїв оцінки терміна. Нормалізаторська робота над термінами і терміносистемами завжди становить собою цілеспрямований, свідомий акт, покликаний забезпечити повноцінне функціонування терміну в усіх аспектах людського життя.

Кириченко С.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Іванова І.Л.

ТЕРМІНОТВОРЕННЯ І ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ (на матеріалі текстів у галузі літакобудування)

Сьогодні відбувається бурхливий розвиток багатьох галузей науки і техніки, а міжнародна інтеграція стає все більш інтенсивною. Одним з наслідків такого швидкого прогресу в різних галузях людської діяльності стає постійний розвиток та збагачення термінологічної лексики.

Оскільки Україна порівняно нещодавно отримала статус незалежної держави, існує багато галузей науки і техніки, де українська мова використовувалася мало або не використовувалася взагалі. Українська термінологія зараз перебуває на початку свого розвитку. Через це в ній можна спостерігати такі явища, як багато невдалих кальок з російської та англійської мов; брак власне українських термінів; використання власне

російських моделей словотвору (наприклад, *розробка* замість *розроблення*); відсутність чітких стандартів щодо використання деяких лексичних одиниць; розбіжності в транслітерації деяких іншомовних термінів тощо.

Проблема перекладу термінів та їх творення є досить актуальною в наш час, адже новітні технології, наукові дослідження та інформаційна сфера так широко використовують різноманітні терміни та залежать від їх доцільного та безпомилкового використання. Через переклад термінів поповнюється словниковий склад мови в цілому та її термінологічний шар зокрема, тому вкрай необхідно, щоб терміни перекладалися грамотно і їх переклад відповідав усім нормам мови-перекладу. Новизна дослідження полягає в конкретизації проблеми термінотворення і перекладу термінів стосовно української мови, а саме її авіаційної термінології.

Після проведення дослідження ми виявили, що найпоширенішими шляхами творення термінів є афіксація (зокрема, суфіксація), аналітична деривація та складання основ. Найпродуктивніший із них – суфіксальний спосіб творення термінів. В українській мові терміни творяться із використанням суфіксів *-ник-*, *-ач-*, *-ість-*, *-ни'*, *-ств-*. Менш продуктивними є префіксальний та префіксально-суфіксальний способи.

Досить продуктивним засобом творення термінів в українській мові є так звана аналітична деривація (утворення терміносполучень). Терміни, утворені за допомогою цього засобу, позначають загальне поняття і його більш конкретну ознаку. Менш продуктивним шляхом творення термінів в українській мові є основоскладання, за допомогою якого утворюються терміни-складні слова, та аббревіаційний спосіб.

Аналізуючи матеріал, ми виявили, що до групи, яка містить терміни-словосполучення з декількома компонентами, належить 35% матеріалу; складними, що пишуться разом або через дефіс, термінами є 24%; а до простих термінів, що складаються з одного слова, належать 20% термінологічних одиниць.

Хоча, згідно з вимогами, у термінології не повинні існувати такі явища, як синонімія та омонімія, найчастіше саме вони створюють основні труднощі під час перекладу. Термінологічна омонімія поширена через те, що досить часто у терміносистемах різних галузей науки і техніки наявній формі слова приписують те чи інше значення.

Синонімія в терміносистемах є формальною (як наслідок різноманітності мовних засобів). Вона може бути граматичною (будуватися на зіставленні афіксів граматичних категорій) та лексичною (виходити зі значення слова). Синонімами можуть бути національно-інтернаціональні термінологічні дублети. У таких випадках значення терміну визначається тематикою тексту та його контекстом.

Кієнко Ю.Е.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Іванова І.Л.

АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Лексика будь-якої мови завжди налаштована на появу великої кількості інновацій, тобто на запозичення іншомовних лексем. Інакше кажучи, лексична система мови перебуває у відкритому стані.

Наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. неймовірно розширилися політичні, економічні та культурні зв'язки України з іноземними, зокрема англійськими, країнами. Це посилює надходження в українську мову чужомовної лексики. Особливо зростає кількість запозичених англіцизмів на позначення нових явищ, які існують в англійській світовій практиці та з'явилися у мові у зв'язку з політичними та економічними реформами.

В останнє десятиріччя активізувалося вивчення запозичень англіцизмів у сучасній українській мові. Однак, складні лексико-семантичні процеси, що відбуваються в лексичній системі української мови внаслідок мовних контактів, а також їхні можливі наслідки вимагають більш докладних досліджень. Дослідження функціонування та впливу англійських запозичень на українську мову для кращого розуміння її структури, специфіки та з метою уникнення надмірного їх вживання в нашій мові, що може призвести до знецінення українського слова, обумовлює актуальність обраної теми.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що для формування дослідницького корпусу було використане останнє видання "Сучасного словника іншомовних слів" за ред. Нечволод Л.І. та був проведений структурний та лексико-семантичний аналіз отриманих англіцизмів.

Практичне значення роботи полягає в тому, що отримані результати можуть сприяти подальшому розвитку української лексикографії. Зібраний матеріал може стати основою для укладання нових видань словників іншомовних слів і тлумачних словників української мови.

Аналіз дослідницького корпусу, що складався з англійських запозичень, за семантичним аспектом дозволив нам виділити такі тематичні групи:

- техніка (*міксер, транзистор*);
- економіка, фінанси та торгівля (*маркетинг, франчайзинг*);
- мореплавство, військова справа та авіація (*кренгельс, порт*);
- спорт (*байпас, хокей*);
- культура та мистецтво (*мюзикл, саундтрек*);
- флора та фауна (*алігатор, папая*);
- одяг та тканини (*коверкот, светр*);
- їжа та напої (*джем, джин*);
- ігри, розваги та відпочинок (*кемпінг, хобі*);
- медицина та хімія (*кокарбоксілаза, тимідин*);

- назви професій, люди та титули (*джентльмен, ковбой*);
- споруди та приміщення (*веранда, коледж*);
- сільське господарство (*кросбридинг, шортгорн*);
- комп'ютерна техніка та технологія (*дискета, сервер*);
- назви побутових предметів (*матрац, шампунь*);
- канцелярські товари (*файл, фломастер*);
- політика, державне управління та ЗМІ (*кіднепінг, прес-реліз*);
- географія (*кلیф, трап*);
- загальні поняття (*дата, нонсенс*);
- різні галузі науки (*уфологія, факторіал*) та
- одиниці вимірювання (*барн, ярд*).

В українській мові функціонують англіцизми, які є іменниками (*спорт, імідж*) та, рідше, прикметниками (*адаттивний, імпліцитний*). Іменники можуть бути змінними (*кекс, панк*) і незмінними (*іглу, поло*). Також іменникам властива категорія роду та числа.

Таким чином, можна зробити висновок, що англійські запозичення є актуальними для української мови та вживаються у багатьох сферах науки та людського життя. З часом їхня кількість збільшується. Деякі запозичення з англійської мови настільки пристосувалися до норм української мови, що їх важко відрізнити від власне української лексики. Тим не менш, необхідно контролювати вживання іншомовних слів, створювати власні слова на позначення нових явищ та предметів, для того щоб зберегти красу та багатство української мови.

Мартиш Ю.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Дорошенко Н.С.

ФУНКЦІОНУВАННЯ НОВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Процес оновлення словникового складу німецької мови, як і будь-якої іншої мови, безперервний. Мова – це складний соціальний феномен, який є засобом людської комунікації і знаходиться в постійному русі. Розвиток суспільства відображається в численних лексичних одиницях, які позначають соціальні відносини і зміни, що неминуче тягнуть за собою лексичні інновації та перетворення в мові. Наприкінці ХХ – початку ХХІ століть у німецькій мові з'явилося багато нових слів, лексика збагатилась новими значеннями, а інші слова втратили свою актуальність. Збагачення здійснюється через запозичення, словотворення та зміна значення слова.

Питанням міжмовних контактів присвячені праці багатьох зарубіжних вчених (У. Вайнрайх, Е. Хауген, А. Мартіне, К. Шенфельдер, Г. Фогт та ін.). У вітчизняній літературі, присвяченій мовним контактам, проблема їх значення для формування мов

посідає порівняно скромне місце. О.Б. Ткаченко пояснює це зокрема "надзвичайною складністю проблеми та викликаною цим надмірною гіпотетичністю більшості спроб її розв'язати".

Матеріалом для нашого дослідження слугували нові запозичення з англійської мови, відібрані методом суцільної вибірки з німецьких словників неологізмів, молодіжного сленгу та робіт інших дослідників. У цілому було досліджено 160 одиниць.

Метою дослідження було проаналізувати семантичні і структурні характеристики нових запозичень з англійської мови і визначити їхній номінаційний статус у німецькій мові. Okремо було розглянуто лексеми, запозичені для позначення нових реалій (*Chatforum, Internetcafe*), а також англіцизми, що мають усталені німецькі синоніми (*Girlie, Equipment*). Вивчалися особливості асиміляції дієслів типу *anklicken, outen*. Функціонування таких прикметників, як *edgy* або *fresh* в розмовному мовленні багато говорить про зміни, що відбуваються в сучасній німецькій мові під впливом процесів глобалізації.

Актуальність дослідження визначається зокрема тим, що практично всі європейські мови відчують значний вплив англійської мови на розвиток своїх лексичних, словотвірних і навіть фонетичних та граматичних систем. Зміни, що відбуваються національних мовах і культурах під впливом інформаційних технологій, тільки зараз починають привертати увагу лінгвістів і культурологів. У цьому контексті цікавими були б зіставні дослідження неологічної лексики різних мов з точки зору її походження, а також порівняння частотності вживання запозиченої з англійської мови й автохтонної лексики в сучасному писемному і усному мовленні.

Возна А.М.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник - доцент Кудоярова О.В.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОХОДЖЕННЯ НАЗВ МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Для вивчення словникового складу мови важливим є розуміння етимологічного аспекту, адже походження слова значною мірою впливає на його зовнішню та внутрішню форми, значення та сферу функціонування. В етимології мови втілені риси історико-культурного та соціального досвіду певної спільноти людей. З огляду на це вивчення проблем етимології, зокрема джерел запозичених слів є актуальним для сучасних лінгвістичних досліджень.

Метою нашого дослідження є порівняння етимології назв музичних інструментів в англійській та українській мовах.

Матеріалом дослідження слугували лексичні одиниці, узяті зі стандартної класифікації музичних інструментів в англійській та українській мовах. Загальна кількість проаналізованих одиниць складає 48 англійських та 48 українських слів.

Методами дослідження були метод етимологічного та порівняльного аналізів.

Можна дослідити походження слів мови – етимологізувати їх. Уся лексика ділиться на питому та запозичену.

Дослідження запозиченої лексики сприяє висвітленню взаємодії історико-соціальних і власне мовних чинників у формуванні лексичного складу мови. На прикладі проаналізованої нами групи назв музичних інструментів можна дослідити культурні зв'язки англійського та українського народів.

Дослідження назв музичних інструментів проводилося за групами стандартної класифікації Хорнбостеля-Закса, яка розподіляє музичні інструменти на чотири основні групи – ідофони, мембранофони, аерофони та хордофони. До групи ідофонів належить 10% слів, мембранофонів – 8% слів, хордофонів – 40% слів і до аерофонів – 42% слів.

Аналіз походження назв музичних інструментів в англійській та українській мовах дає підстави говорити про наявність спільних та відмінних рис. Серед спільних рис можна виділити те, що і в українській, і в англійській мові представлено класичний елемент (грецька мова та латина), що пов'язано із історичним розвитком мов індоєвропейської мовної сім'ї, італійський, французький та німецький елементи, що пов'язано із особливостями запозичення культурної лексики. Серед відмінностей можна побачити, що в українській мові на відміну від англійської більшою мірою представлено німецький (6% в англійській та 38% в українській мові) та російський (12% в англійській та 19% в українській мові). В українській мові на відміну від англійської представлено польський елемент. В англійській більшою мірою ніж в українській представлено французький елемент (23% в англійській та 6% в українській мові). Причиною можна назвати особливості культурних і суспільно-політичних зв'язків двох країн.

Проаналізувавши питому лексику на позначення музичних інструментів в англійській та українській мовах, можемо побачити, що, хоча вона представлена незначною кількістю в обох мовах, в українській мові ми нарахували більше одиниць, що є результатом того, що в стандартній класифікації, яку ми обрали основою нашого дослідження, було наведено приклади українських народних інструментів і не було наведено прикладів англійських. Тому ці дані до уваги ми не беремо.

Етимологічний склад дослідженої групи відображає безпосередні зв'язки між культурою та мовою – музичні інструменти називають мовою країн, у яких вони виникали або мали найбільшу популярність у той чи інший час.

Горбачов С.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доц. Кудоярова О.В.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОХОДЖЕННЯ СПОРТИВНИХ ТЕРМІНІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Як відомо, лексика є найбільш динамічною підсистемою мови. Вона має найменшу ступінь абстракції, адже слово завжди має предметну орієнтацію; воно може запозичуватися, формуватися з вже наявних елементів у мові. Для вивчення словникового складу мови важливим є розуміння етимологічного аспекту, адже походження слова значною мірою впливає на його зовнішню та внутрішню форми, значення й сферу функціонування. З огляду на це, вивчення проблем етимології, зокрема джерел запозичених слів, є надзвичайно актуальним для сучасних лінгвістичних досліджень.

Метою нашого дослідження є порівняльна характеристика походження спортивних термінів в англійській і українській мовах.

Матеріалом дослідження слугували лексичні одиниці (спортивні терміни), отримані з підручників англійської мови та перекладних словників. Загальна кількість проаналізованих одиниць складає 50 англійських та 50 українських слів.

Методами дослідження були метод етимологічного та порівняльного аналізу.

Усі слова можуть бути проаналізовані з різних боків, у тому числі, з позиції їхнього виникнення. З точки зору походження слова, тобто його етимології, слова бувають власні та запозичені. Незалежно від кількості слів, які належать до цих груп, більш важливими є власні слова. Запозичення (loan words, borrowed words, borrowings) – це слова, які взято з інших мов і видозмінено не тільки у фонетичному та орфографічному плані, але й з боку парадигми та значення.

Запозичення слів є одним з найважливіших способів збагачення словникового складу і англійської, й української мови. Вивчаючи та аналізуючи лексику, треба приділяти увагу не тільки тому, з якої мови були запозичені слова, але і на тому, яких змін воно зазнало, і які фактори їх викликали.

Вивчення лексичних запозичень дозволяє прослідкувати складність мовних процесів, зв'язок внутрішніх та зовнішніх явищ в мові, здійснення впливу зовнішніх явищ на різні складові мовної структури.

Лексичні сфери, у які в різні періоди запозичувалися слова з тієї чи іншої мови, є відповідними тим економічним, політичним і культурним зв'язкам, які існували у англійського народу з народом-носієм цієї мови. Це має безпосереднє відношення до об'єкту дослідження – спортивних термінів, оскільки саме слово *sport/cnорт* становить собою результат взаємодії зовнішніх історико-культурних та внутрішньомовних чинників.

Аналіз походження спортивних термінів в англійській та українській мовах

свідчить про наявність певних спільних рис, зокрема, обидві мови запозичували спортивні терміни з німецької, японської, грецької, французької мов. Однак більш промовистими є розбіжності, зокрема:

- в українській мові менше незапозичених слів (18,2%), ніж в англійській (26,7%);
- незбіг певних джерел запозичень: норвезька виступає донором для англійської спортивної терміносистеми, а англійська – для української;
- відмінності між кількісними характеристиками термінів, що походять з одного джерела в англійській та українській терміносистемах.

Етимологічний склад дослідженої групи лексичних одиниць відбиває взаємодію культури та мови: спортивні ігри та види спорту, що виникли у певній країні, зазвичай зберігають свою оригінальну назву.

Романькова О.І.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРИ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ СТАТЕЙ З ТЕМАТИКИ "ЕКОЛОГІЧНЕ ЛИХО"

Сьогодні в українську мову все активніше входять поняття екологічної тематики. Спеціальне дослідження екологічної термінології дає змогу подати цей шар лексики як упорядковану систему.

Актуальність нашого дослідження полягає у вивченні системності в термінології. Об'єктом нашого дослідження слугували 200 англомовних та 200 україномовних термінів, взятих з публіцистичних статей екологічної тематики, які були обрані з електронних періодичних видань "The Ecologist", "Environmental", "Екологія життя". Предметом нашого дослідження виступали особливості функціонування англомовних та україномовних термінів в публіцистичних статтях.

Основна мета полягала в структурно-порівняльному аналізі термінологічної лексики англійських та українських публіцистичних статей, у проведенні системного аналізу співвіднесеності екологічної терміносистеми з терміносистемами інших наук.

Теоретична цінність дослідження полягає у визначенні місця термінів екологічної тематики у словниковому складі мови. Практична цінність полягає в тому, що отримані результати можуть стати підґрунтям для створення ідеографічного словника.

Кожну науку і галузь техніки обслуговує своя конкретна терміносистема. Однак в умовах контактів і взаємоперетину різних наук і галузей техніки кожна наука і галузь техніки оперує поняттями, що відносяться і до інших галузей. Ми виявили, що у статтях окрім власно-екологічних термінів, які складають більшість від усієї кількості обраних нами термінів, а саме 57% в англомовних статтях і 64% в україномовних, наявні і терміни, що належать до терміносистем таких наук як біологія, хімія, геологія, географія, фізика.

З огляду на семантику проаналізованих термінів та їхнє функціональне призначення у складі екологічної термінології, ми розподілили термінологічні одиниці на вісім тематичних груп: "Назви дій та процесів" (*іонізування, weathering process*), "Назви властивостей, характеристик, здатностей" (*радіоактивність, haze*), "Назви величин, показників, сталих коефіцієнтів" (*екологічний норматив, emissions cap*), "Назви одиниць вимірювання" (*рад, gray*), "Назви приладів, пристроїв для дослідження екологічних явищ" (*дощомір, anemoscope*), "Назви екологічних законів, принципів, правил, теорем" (*правило Денере, debris law*), "Назви наук, наукових напрямів, галузей" (*техноекологія, geochemistry*), "Назви об'єктів дослідження" (*довкілля, anthropogenic system*).

Спираючись на термінологічну класифікацію В.І. Карабана, ми поділили всі термінологічні одиниці на терміни-слова, а саме: непохідні терміни (*фауна, substance*), похідні терміни (*забруднення, environment*), двокомпонентні терміни (*навколишнє середовище, oxygenated fuel*) та багатоконпонентні терміни (*комплексний показник забруднення атмосфери, man-made environmental disaster*). У вибірці термінологічних одиниць ми виявили наступні моделі побудови термінів словосполучень, найпоширенішими виявилися сполучення: N + N (*пам'ятки природи, biomass pyramid*), Adj + N (*біологічне сміття, aquatic ecosystem*), N + [Prep. + N] (*angle of extinction*), Part. I + N (*crop dusting*), Adj + [Part. II + N] (*arctic protected area*), N + [Adj + N] (*аварія ядерного реактора*), Adj + [N + N] (*автономне джерело електроживлення*).

Результати нашого дослідження слугували підґрунтям для створення ідеографічного словника, тобто словника, у якому слова розташовані не за алфавітом, а за групами, які виділять на основі спільних значень.

Хобік К.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Дорошенко Н.С.

СИНОНІМІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ

РАДІОЗВ'ЯЗКУ

У сучасних умовах бурхливого розвитку науки і техніки термінознавство як один із напрямків лінгвістики привертає особливу увагу дослідників. Усе більший інтерес викликають термінології певних галузей науки та техніки. Прикладний характер таких досліджень полягає у впорядкуванні та стандартизації галузевих термінологій. При цьому важливою є проблема існування термінів-синонімів.

Цей тип лексико-семантичних відношень вважають негативним явищем, адже на відміну від загальнолітературної мови, де синонімія збагачує мову, розширює способи вираження думки, у фаховому спілкуванні вона може заважати взаєморозумінню між спеціалістами. У науково-технічній лексиці недопустима неточність, нечіткість змісту терміна. Специфіка наукового мовлення вимагає раціонального регулювання

відповідної термінології, частиною якого є усунення надлишкової синонімії. З теоретичної точки зору аналіз синонімічних відношень у термінологічній лексиці зумовлений необхідністю поповнення теоретичних знань про термін як тип мовного знаку та синонімію як вид семантичної парадигматики.

У нашому дослідженні предметом аналізу стали терміни галузі радіозв'язку. Ця галузь формувалася протягом довгого історичного періоду, мала тісний зв'язок із виробництвом і широку географію застосування, тому її термінологічній лексиці властива велика кількість синонімів.

У нашій роботі був проведений аналіз текстів, які розглядалися як мовні середовища вживання термінів радіозв'язку (фахові довідники, підручники, енциклопедії). З цих джерел було відібрано 500 найважливіших англійських та еквівалентних їм українських термінів галузі радіозв'язку. Після виявлення синонімічних пар (груп) були проаналізовані типи синонімів як такі, що виникли внаслідок лінгвістичних (мовна економія, одночасне функціонування власних та іншомовних термінів, паралельне використання термінів та професіоналізмів, вживання повного та скороченого варіанту терміна) або екстралінгвістичних чинників (поява нових понять; існування різних наукових шкіл, для яких характерні відмінні назви понять). У роботі подана класифікація термінологічних синонімів за структурним типом та за типом синонімічних відношень. Окрім синонімії, для проаналізованих термінів характерне явище варіантності, тобто формальної видозміни слова або словосполучення без порушення тотожності значень.

За результатами дослідження були створені англо-український, українсько-англійський, англо-російський, російсько-англійський електронні словники галузі радіозв'язку. Вони мають на меті спростити комунікацію та обмін інформацією у цій сфері між науковцями і спеціалістами різних країн. Виконана робота має практичну цінність для унормування та стандартизації термінології радіозв'язку, що постійно змінюється та збагачується з розвитком нових технологій, а її результати можуть бути корисними для спеціалістів як у галузі термінознавства, так і у сфері радіозв'язку.

Корж Д.П.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ПРИЧИНА ПРОДУКТИВНОСТІ КОНВЕРСІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У руслі порівняльного аналізу неспоріднених мов особливої актуальності набуває порівняння способів словотвору цих мов, тобто моделей, за якими мовна свідомість утворює нові лексичні одиниці. Зважаючи на це, а також враховуючи той факт, що поміж способів словотвору в англійській мові конверсія посідає одне з перших місць, а в українській мові конверсія майже відсутня, вона є дуже актуальним об'єктом вивчення. У межах цієї роботи ми зосередили увагу на конверсії, теорії її виникнення та

визначенні конверсії в англійській мові.

Об'єктом дослідження у роботі була конверсія як тип словотвору. Предметом аналізу виступали специфічні риси, виникнення та природа конверсії в англійській мові, що визначають її продуктивність та водночас обмежують цей тип словотвору.

Конверсія – це найпоширеніший спосіб словотвору в англійській мові. Її поява зумовлена тими змінами, які відбулися в англійській мові у той період середньовіччя, який вчені називають "loss of endings", та призвели до втрати частинами мови особових флексій. Популярність конверсії сьогодні зумовлена економічністю мовних зусиль, затрачуваних на творення нових слів, оскільки слова складають конверсійні пари, збіжні у написанні (омонімічні). Зрозуміло, що це не єдиний спосіб словотвору, але до конверсії в англійській мові з кожним роком звертаються все частіше (на жаль, в українській мові це явище не спостерігається, тому досліджувати його в українській мові не має сенсу).

На сучасному етапі вивчення конверсії з'явилося багато гіпотез про її виникнення та її характер:

- синтаксична теорія розглядає конверсію як суто синтаксичне явище;
- морфологічна теорія розглядає конверсію як безафіксний спосіб словотвору, де для творення слова іншої частини мови не потрібен дериваційний афікс;
- морфолого-синтаксична теорія розглядає конверсію як зміну і парадигми, і синтаксичної функції слова);
- безафіксна теорія вважає конверсію морфологічним способом словотвору;
- теорія конверсії як нульової морфеми (дериват містить у собі більш складну семантичну структуру у порівнянні з основою, семантична багатогранність конвертованого слова повинна мати прояв у його дериваційній структурі, навіть у формі нульового дериваційного афікса).

Метою роботи було виявлення суттєвих чинників, що спричинили до появи конверсії в англійській мові та надання характеристики конверсії, як моделі творення нових слів.

Матеріалом дослідження були англійські слова, що утворюють конверсійні пари, отриманні зі словників, навчальних матеріалів та наукових статей; загальним обсягом 25 конверсійних пар.

Методом дослідження був метод порівняльного аналізу.

Проведений аналіз підтверджує думку Л.Г. Верби, що конверсія є дуже продуктивною в сучасній англійській мові, і вона варта нашої уваги, бо за деякими теоріями англійська мова продовжує своє спрощення і конверсія стає в ній головним способом словотвору, тому, вивчаючи конверсію ми зможемо передбачити подальший розвиток англійської мови. Крім того, ми погоджуємося з висловлюванням Л.Г. Верби про те, що конверсія в українській мові не спостерігається.

Романова О.К.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Дорошенко Н.С.

УЗУАЛІЗАЦІЯ НЕОЛОГІЗМІВ-ТЕЛЕСКОПІЗМІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ США

Поповнення словникового складу англійської мови в останнє десятиліття здійснювалося майже винятково за рахунок власних мовних ресурсів шляхом лексичної і семантичної деривації, тобто шляхом словотворення і зміни значення існуючих одиниць. Одним із способів утворення англійських неологізмів є телескопія. Під телескопією розуміємо процес злиття повної основи одного слова зі скороченою основою іншого або ж зі злиття скорочених основ двох слів. Значення такого нового слова в більшості випадків дорівнює сумарному значенню обох своїх складників. Багато телескопізмів мають тільки ситуативний характер і тому не фіксуються в словниках. Особливістю телескопізмів є їхня залежність від контексту. Значення більшості із цих слів неможливо визначити поза певним контекстом.

Нове покоління філологів все вільніше володіє комп'ютерними методами дослідження. Ми у своєму дослідженні використовуємо СОСА (The Corpus of Contemporary American English), один з найбільших легкодоступних корпусів англійської мови й єдиний масштабний та збалансований корпус сучасної англійської мови США. Корпус дозволяє легко обмежити пошук за частотою і порівняти частоту слова або фрази принаймні двома основними способами – за жанром та часом. У нашому дослідженні було розглянуто 500 телескопічних одиниць і проаналізовано їх словотвірну структуру та семантичні характеристики. Слова були взяті з англо-українського словника неологізмів початку XXI століття. За нашими підрахунками, лише 20% телескопізмів прижились та адаптувались в англійській мові за останні 5 років. Адже, мова – це такий механізм, що доволіно розвивається та вміє позбавлятися від зайвого, непотрібного. Ми виявили, що більшість телескопічних одиниць виникає у текстах популярних журналів, газет, у сценаріях фільмів та наукових журналах. Іменникові телескопічні слова складають 87%, випадки утворення дієслів нараховують 8,5%, прикметникові лише – 3%, а найменшою є кількість прислівникових телескопізмів – 1,5%.

Основна маса слів-злитків використовується в засобах масової інформації і в рекламі. Найпоширенішими сферами виникнення телескопізмів є, насамперед, ті, у яких відбуваються інновації, створюються сучасні технології, трапляються нові події в житті суспільства, що підтверджується даними нашого дослідження. Головним критерієм для існування телескопізму вважають їх "узуальність", входження в лексико-семантичну макросистему стандартної англійської мови. Ознаками входження телескопізму в мову є саме "рекурентність", здатність відтворення позапервісного контексту, участь у семантичних та словотворчих процесах.

Поліщук О.М.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Дорошенко Н. С.

ТЕРМІНОЛОГІЯ АЕРОДИНАМІКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Аеродинаміка – це наука, яка є частиною механіки і вивчає закони руху повітря залежно від діючої сили та на їх основі встановлює закономірності взаємодії між повітрям і твердим тілом, що рухається в ньому. Аеродинаміка є теоретичною основою авіаційної, ракетно-космічної та артилерійської техніки, фундаментом аеродинамічного розрахунку сучасних літальних апаратів.

Відомо, що семантичним ядром науково-технічного тексту є галузева термінологія. Згідно з лінгвістичною традицією визначаємо поняття науково-технічний термін як номінативну групу (іменник або субстантивне словосполучення), пов'язану із певним науково-технічним поняттям, яка має такі ознаки: системність, наявність дефініції, моносемантичність в межах внутрішньогалузевої термінології, відсутність експресії і стилістичну нейтральність. Система термінів у галузі аеродинаміки є множиною взаємопов'язаних елементів зі стійкою єдністю і цілісністю, наділеною певними властивостями й закономірностями.

Терміносистему аеродинаміки можна за генетичним принципом поділити на дві групи: першу групу складають терміни з латино-грецьких морфем або лексем для номінації нових понять; до другої групи термінів належать загальнолітературні слова мови, що вживаються в спеціальному значенні.

За семантичним принципом ці терміни можна поділити на тематичні групи. Тематичне групування ґрунтується на внутрішніх зв'язках між предметами і явищами дійсності і зумовлене, насамперед, предметно-логічними ознаками.

Об'єднання слів у тематичну групу відбувається на основі подібності чи спільності функцій позначуваних словами предметів та процесів. Вивчення таких груп обмежується своєрідною інвентаризацією за тим типом, який спроможний наочніше групувати конкретну терміносистему, не ставлячи за мету розкрити внутрішні семантичні зв'язки слів, особливості смислової структури мови в цілому.

Будь-яка тематична класифікація лексики має до певної міри умовний характер, оскільки між виділеними групами не можна визначити чітких меж, що свідчить про відкритий характер тематичної групи. Отже в досліджуваній терміносистемі умовно можна виділити наступні тематичні групи: загальні поняття аеродинаміки; середовище та його характеристики; види течії газу; характеристики течії газу; поняття, що характеризують поле течії газу; прикордонний шар; поняття, що характеризують обтікання тіла газом; параметри подібності.

За структурними ознаками в досліджуваній терміносистемі виділяються прості, похідні та складні терміни, побудовані за різними моделями: "прикметник + іменник", "іменник + прийменник + іменник", "дієприкметник + іменник".

Спираючись на фундаментальні роботи в галузі аеродинаміки, ми виділили 512

термінологічних одиниць, відшукали їх перекладні відповідники в українській мові і виконали зіставний, структурний і семантичний аналіз отриманого двомовного матеріалу.

Отримані результати далі застосовувалися для укладання електронних англо-українського і українсько-англійського словників термінів аеродинаміки в програмі ABBYY Lingvo.

Матеріали проведеного дослідження можуть бути корисними фахівцям у галузі авіації і космонавтики; перекладачам науково-технічної літератури; лексикографам; спеціалістам з машинного перекладу; студентам, які вивчають теорію і практику науково-технічного перекладу.

Коваленко О.М.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Дорошенко Н.С.

БАЗОВІ КОНЦЕПТИ АВІАЦІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

У сучасній лінгвістиці загальноприйнятим вважають положення про те, що в основі будь-якої конкретної мови лежить особлива картина світу, когнітивну базу якої складає концептосфера – упорядкована сукупність знань про дійсність, що сформувалася у суспільній свідомості. Однак, малодослідженим лишається питання специфіки формування картин світу і концептосфер предметно-спеціальних мов, терміносистем. Разом із тим термінологія, на думку більшості лінгвістів, відноситься до феноменів, що розвиваються найбільш динамічно. Зокрема, особливу роль у сучасному світі відіграє авіаційна термінологія. Це зумовлено цілою системою екстралінгвістичних факторів: розвиток авіації у багатьох регіонах світу, посилення її впливу на життя суспільства. Але принципи формування терміносистем залежать від власне лінгвістичних факторів – специфіки граматичних, словотворчих і лексико-семантичних систем конкретних мов.

Предметом даного дослідження стала термінологія авіації в українській і англійській мовах.

Матеріал дослідження отримано методом суцільної вибірки із сучасних авіаційних тлумачних словників, англійсько-російських і російсько-англійських авіаційних словників, підручників і методичних матеріалів з авіації. Загальний обсяг розглядуваних одиниць склав близько 500 термінів. Нами були розглянуті еквівалентні авіаційні терміни.

Мета роботи – виявити закономірності формування сучасної авіаційної лексики в українській і англійській мовах як відображення концептосфери відповідної області знань. Використовуючи ці знання, виділити базові концепти та створити вузько-профільний електронний словник галузі одного із базових концептів.

Актуальність теми роботи зумовлена необхідністю дослідження найбільш соціально значущих терміносистем неспоріднених мов у лінгвокогнітивному аспекті з метою вичленування і аналізу базових концептів, виявлення когнітивних механізмів формування і взаємодії концептів.

Структура терміносистеми авіації і склад термінів, що входять до неї, значною мірою залежать від людей, які були її створювачами і тим самим стали авторами номінації її концептів. За визначенням В.А. Маслової та Ю.С. Степанова концепт є сукупністю уявлень, знань, асоціацій, що супроводжують слово, які в свою чергу відмічені лінгвокультурною специфікою народу і тим чи іншим чином характеризують носіїв певної етнокультури. Виходячи із такого визначення поняття "концепт", нами було виявлено опорні концепти, субконцепти і базові концепти. Так на першому етапі аналізу ми виділили наступні опорні концепти: *аеродинамічна сила – aerodynamic force, навігація – navigation, класифікація літаків – aircraft types, конструкція літака – airframe, авіаційне оснащення – aviation equipment, екіпаж літака – cabin crew, комплекс керування повітряним рухом – air traffic controller*. Після дослідження цих концептів, нами було виявлено наступні базові концепти: *аеродинаміка, аеронавігація, повітряне судно, авіоніка*. Виділені базові концепти є однаковими для українського та англійського народів через те, що представляють універсальні формулювання знайомі різним націям.

Результати даного дослідження надали можливість створити вузькопрофільні англо-український, українсько-англійський, англійсько-російський, російсько-англійський електронні словники галузі одного із базових концептів, а саме у галузі конструювання літальних апаратів. Такі словники мають покращити процес перекладу текстів цієї сфери науковцями і спеціалістами різних країн. Саме це надає роботі практичної цінності, адже підвищення рівня точності сприйняття і розуміння інформації є особливо важливим у науковому світі.

Петрів Ю.Б.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕРМІНІВ ДВИГУНОБУДУВАННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Термін є частиною певної термінологічної системи, що належить до тієї чи іншої галузі науки, техніки, виробництва, а його концептуальний зміст визначається його місцем у системі. Кожен термін має свою дефініцію у ряді інших термінів у тій чи іншій області. Терміни, на відміну від "повсякденних" слів, всередині свого термінологічного поля є однозначними. У терміні відображаються результати наукових досліджень та їх теоретичне осмислення.

Різні вчені по-різному тлумачать термін. У нашій роботі ми схилиємося до традиційного розуміння терміна – як слова чи словосполучення, яке точно і однозначно

іменує поняття і його співвідношення із іншими поняттями в межах спеціальної сфери (М.М. Глушко).

Актуальність нашого дослідження полягає в тому, що зараз назріла теоретична й практична необхідність у систематизації та широкому опрацюванні термінологічних одиниць у конкретних мовних парах. Створення термінологічних словників і банків даних неможливо без стандартизації і уніфікації термінологічної лексики, вивчення лінгвістичних проблем термінології. Це обумовлює "необхідність поглибленого вивчення і подальшого розроблення методологічних аспектів побудови термінології».

Метою роботи є проведення порівняльного аналізу термінів двигунобудування в англійській і українській мовах за їх структурними показниками та складання англо-українського тлумачного словника на основі цих термінів.

Дослідження проводиться на матеріалі термінів двигунобудування. Терміни узяті з посібника Джеффри Сміта "Gas turbines and propulsion for aircraft". Їх загальна кількість складає 250 одиниць.

Порівняльний аналіз лексико-семантичної структури термінів двигунобудування в англійській та українській мовах не виявив особливих розбіжностей. Терміни англійської мови відповідають термінам української за морфологічною структурою. За лексико-синтаксичною структурою терміни поділяються на терміни-словосполучення, складені та прості. Серед опрацьованих термінів (за 100% ми взяли загальну кількість термінів) кількість термінів-словосполучень складає 39%. Це такі терміни, як *axial compressor, piston engine, rotor blade, jet orifice*, складених – 9% – *workstation, airscrew, thermocouple*, 52% склали прості терміни: *furnace, deflector, traverse, burner*.

За частотними показниками терміни поділяються на високочастотні, середньочастотні та низькочастотні. Серед поданих термінів 18% є високочастотними, вони зустрічаються у тексті більше 30 разів: *blade, rotor, pump, disc, compressor, gas turbine, vane*. Терміни середньої частоти склали 36%, які зустрічаються менше 20 разів: *outlet, engine, turbine blade, jet orifice*. Низькочастотні терміни склали 46% – *dovetail slot, pin, anchor pin, wedge*. Ці терміни зустрічаються менше 10 разів. Така частотність обумовлена вузькою галузевою спрямованістю опрацьованих текстів та конструкцією двигунів.

На основі отриманих результатів ми маємо можливість створити двомовний тлумачний словник термінів двигунобудування.

Представлене дослідження вносить відповідний внесок у розвиток термінології шляхом вивчення термінів двигунобудування з точки зору їх порівняння у різних мовах. Отримані результати роботи можуть бути застосовані для розширення існуючих електронних словників або складання словників вузькогалузевої проблематики.

Герасимова Г.О.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

СТРУКТУРНО-КОМПОНЕНТНИЙ АНАЛІЗ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Розвиток певної сфери науки, техніки, виробництва або культури обов'язково супроводжується розвитком відповідної термінології. Поява електронно-обчислювальних машин та комп'ютерних технологій, що стало, мабуть, найбільш значущою подією науки та техніки протягом останніх десятиліть, призвело до формування нового широкого мовного шару. Деякі особливості комп'ютерної лексики, зумовлені самим статусом комп'ютерної галузі й її високими досягненнями, у свою чергу вплинули на науковий апарат багатьох традиційних науково-технічних галузей.

Ці прогресивні зміни призвели до появи відповідних терміносистем, однією з яких є терміносистема програмування, комп'ютерних мереж, захисту інформації та апаратного забезпечення.

Метою дослідження стала класифікація комп'ютерних термінів за структурою.

Матеріалом дослідження слугували 208 термінологічних одиниць комп'ютерної тематики в англійській мові, вилучені із американських газетних статей (*The Washington Post, The New York Times, Time Magazine, Newsweek, Slate, Main Street Magazine*) загальним обсягом 700961 знаків.

"Термін – це слово чи словосполучення, яке є єдністю звукового знаку та співвіднесеного із ним відповідного поняття в системі понять даної галузі науки й техніки" (В.Г. Климовицький).

Весь корпус відібраних термінів ми розподілили на 8 тематичних груп: програмне забезпечення (*computer databases, interface, file system, software, emulator*) – 22 %; апаратне забезпечення (*biometric sensor, chip, computer, modem, keyboard*) – 23%; знаки, символи й одиниці вимірювання (*bit, megabyte, bytcode*) – 5%; процеси та явища (*click, compression, crash, download*) – 14%; види інформації, типи даних та пам'яті, формати (*data, directory, database, graphic, HTML, menu*) – 19%; Інтернет, мережі (*e-mail, Google, spam, site, link, network, IP address, page*) – 8%; загальнонаукові терміни (*language, program, system*) – 4%; особи (*visitor, pirate, installer, hacker*) – 5%.

За структурою комп'ютерні терміни поділяються на прості, складні та термінів-словосполучення. Окрему групу становлять аббревіатури. У нашому випадку найбільшу відсоткову долю (35%) становлять прості терміни: *administrator, binary, crash, data, monitor*. Найменшу утворюють складні терміни (14%) – вони складаються з двох слів та пишуться разом або через дефіс: *software, keyboard, hardware, hypertext, network, bitmap*.

Серед термінів-словосполучень, які становлять 30% від загальної кількості термінів, можна виділити три окремі підгрупи. Першу (й найбільшу) групу утворюють двокомпонентні терміни (27%). За частиномовним вираженням складників

комп'ютерних термінів серед двокomпонентних структур можна виокремити такі різновиди терміносполук: Adj + N (*hard disk, diagnostic data, super computer*), N + N (*user interface, character set, disc drives*), Participle I + N (*operating system, authoring system*).

До другої групи належать трикомпонентні терміни (2,5%). Вони утворені за такими моделями: N + N + N (*applications development system*), [N + Part. I] + N + N (*file-keeping computer system*), Adj + N + N (*active server page*).

Нарешті, до чотирьохкомпонентних термінів (0,5%) належить термін, побудований за моделлю [Adj + N] + N + N (*open source computer program*).

У якості окремої групи (16%) ми виділили аббревіатури (*JPEG, HTTP, HTML, CPU, CD-ROM, BBS*).

Таким чином, проведений структурно-компонентний аналіз показав, що найбільшу кількість термінів налічує група простих термінів, найменшу – група складних. Крім того, в комп'ютерній термінології досить часто зустрічаються аббревіатури.

Зарєчна І.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Термінологія є найбільш динамічним складником лексичної системи мови, що характеризується постійним розвитком та неологізацією. На сьогодні серйозною проблемою є невизначеність поняття "термін" і відсутність загальноприйнятого визначення, що неодноразово відзначалося у лінгвістичній літературі. Однак проблема полягає не тільки у відсутності чіткого формулювання інтуїтивно всіма однаково сприйманого поняття, але й у різному розумінні самого поняття.

Ми розглядаємо юридичну термінологію, сутність якої полягає у словесному позначенні понять, що використовуються для викладу змісту закону чи іншого нормативного акта. Вона вимагає так званої термінологічної уніфікації: однозначності, загальновизнаності, стабільності і доступності термінів, визначеності й чіткого викладення нормативно-правового матеріалу, які виключають різне розуміння думки законодавця.

Щоб забезпечити єдність юридичної термінології, необхідно, щоб в нормативному тексті на позначення певного поняття послідовно вживався один і той самий термін, а на позначенні різних понять, тобто таких, що не збігаються між собою, використовувалися різні терміни.

Мета нашого роботи полягала у класифікації юридичної термінології за змістом (галузі права) й за сферою використання.

Матеріалом дослідження слугували 30 англомовних статей, які були взяті з британського юридичного журналу *New Law Journal* (newlawjournal.co.uk), а саме з розділу *Legislation*. Дослідницький корпус становить 200 термінологічних одиниць.

У нашому дослідженні, відповідно до класифікації В.С. Виноградова ми виділяємо терміни за сферою використання. Вони поділяються на загальноновживані – 25 % (*claim, agreement, right*), спеціально-технічні – 54,50% (*coverage, to fund, citizen*) та спеціально-юридичні – 20,50% (*barrister, appeal, judiciary*).

У корпусі вибірки згідно галузей права ми виділили наступні ідеографічні групи: "конституційне право", "адміністративне право", "громадянське право", "трудове право", "громадянсько-процесуальне право", "кримінальне право", "кримінально-виконавче право", "земельне право" та "інформаційне право".

До першої групи відноситься конституційне право. У ній нараховується 32 терміна, що становить 16% (*authority, Cabinet Office, citizen*). Групу адміністративного права складають 22 терміна, що дорівнює 11% (*department, mediation, to subsidize*). До групи громадянського права входять 11 термінів, тобто 5,5% (*discrimination, estate, immigration*). До складу групи трудового права входить 11 термінів, що становить 9% (*agreement, employer, lender*). До групи громадянсько-процесуального права належить лише 4 терміна, тобто 2% (*accommodation, compensation, conciliation*). Групу кримінального права складають 26 термінів, тобто 13% (*arrest, criminal, innocent*). Найбільшу групу становить кримінально-виконавче право. Вона нараховує 80 термінів і відповідно дорівнює 40% (*court, judge, appeal*). До складу групи земельного права відносяться 3 терміна, що дорівнює 1,5% (*fee, mortgage, conveyance*). Останньою є група інформаційного права, до якої входить 4 терміна, і вони становлять 2% (*implication, confidence, to encrypt*).

Юридична термінологія є розгалуженою і динамічною системою найменувань прав, явищ, понять, інститутів, категорій тощо. Вона ієрархічно структурована на підсистеми та групи термінів на основі логіко-змістових зв'язків між поняттями. Лексичний склад, внутрішня будова і межі юридичної термінології рухливі, відкриті, перебувають у постійному розвитку та взаємодіють із іншими терміносистемами, загальноновживаною і ненормованою правовою лексикою.

Сидоренко Д.Ю.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ АНГЛОМОВНОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ГАЛУЗІ ОФТАЛЬМОЛОГІЇ

Медична галузь, як одна з найважливіших у сучасному суспільстві має розвинену і розгалужену терміносистему, причому в англійській мові ця система формувалась і використовувалась вже продовж століть.

У наш час динамічного розвитку, що постійно продовжується і впливає на всі сфери людської діяльності; час, коли невпинно зростає кількість контактів між різними народами, особливо у сферах фахового спілкування, дослідження стають все більш активними і необхідними. З огляду на це пропонована тема є актуальною, оскільки для розгляду медичної термінології важливим є розуміння функціонування слова у фаховій мові.

Метою даної роботи було провести структурно-семантичний аналіз англійської медичної термінології у галузі офтальмології.

Матеріалом слугували медичні статті у галузі офтальмології, з яких методом суцільної вибірки було обрано 200 лексичних одиниць.

У роботі використовувався метод суцільної вибірки, структурно-семантичного аналізу та статистичний метод.

На сьогодні немає єдиного погляду на природу терміна та місце термінології в системі мови взагалі. Одним з основних способів мовного вираження спеціальних знань є терміни, які відіграють важливу роль у спілкуванні спеціалістів певної галузі знань та є особливими когнітивними структурами.

У проведеному дослідженні увага була сконцентрована на концепції функціональної природи терміна. Е.Ф. Скороходько розуміє термін як слово чи усталене словосполучення, що є членом такої лексико-семантичної системи, яка репрезентує певну фахову (спеціалізовану) систему понять.

Згідно класифікації Е.Ф. Скороходько усі отримані нами терміни були розподілені на три групи: інтрагалузеві, тобто спеціальні терміни конкретної галузі знання; екстрагалузеві, тобто спеціальні терміни інших галузей знання, та загальнонаукові, загально технічні та міжгалузеві терміни. Структурний аналіз виявив, що терміни інтрагалузевої групи складають – 40,5%, екстрагалузевої – 15,5% та міжгалузевої – 44%.

Усі медичні терміни були розподілені на ідеографічні групи: хвороби (*keratitis*) – 22%, патологічний стан (*inflammation*) – 22,5%, анатомія ока (*retina*) – 8,5%, анатомічне утворення (*cyst*) – 8%, анатомія людини (*limb*) – 1,5%, функції ока (*mydriasis*) – 4%, функції організму (*cellular immunity*) – 0,5%, функціональна проба (*amplitude*) – 0,5%, різновиди лікування (*therapy*) – 7%, різновиди клітин (*lymphocyte*) – 2%, різновиди пухлин (*sarcoma*) – 1%, методи корекції (*compensation*) – 3%, методи лікування (*radiotherapy*) – 1%, методи іммобілізації (*chinrest*) – 1%, методи навчання (*daily-life activity*) – 0,5%, збудники захворювання (*herpes simplex virus*) – 2,5%, стадії хвороби (*incubation period*) – 1,5%, якість зору (*blurred vision*) – 3%, якість дослідження (*reliability*) – 0,5%, наукові вишукування (*trial*) – 0,5%, структура крові (*plasma*) – 0,5%, процеси (*treatment*) – 1%, результати дослідження (*diagnosis*) – 0,5%, хімічні реакції (*sedimentation*) – 1,5%, рідини організму (*tear*) – 0,5%, медикаменти (*drug*) – 0,5%, фізичні властивості (*depth of focus*) – 2,5%, коректори зору (*glasses*) – 1,5%, місце розташування (*periphery*) – 0,5%.

Значущість запропонованої роботи полягає в тому, що зібраний матеріал може

статі підґрунтям для вузькогалузевих тлумачних словників, які б могли повністю задовольнити вимоги користувачів.

Сороколат О.Ю.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

СТРУКТУРНО-КОМПОНЕНТНИЙ АНАЛІЗ БАНКІВЬКИХ ТЕРМІНІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У наш час економічна термінологія вийшла за межі свого "природного середовища" – сфери професійного спілкування. Її вживання актуалізується в широкому спектрі комунікативних ситуацій і відповідних їм типах і жанрах мови. Економічні терміни вживають як економісти, так і неспеціалісти, в активний запас яких вони попадають. Тому дослідження економічної терміносистеми є дуже *актуальним* в наш час.

Економіка охоплює багато галузей, серед яких маркетинг, менеджмент, фінанси, контролінг, бухгалтерський облік, управлінський облік тощо. Наше дослідження стосується саме банківської термінології.

Отже об'єктом цієї роботи є банківські терміни англійської мови, а предметом – структурні особливості англійських термінів банківської галузі.

Метою дослідження є класифікації банківських термінів англійської мови за їхніми структурними ознаками.

Матеріалом дослідження слугували термінологічні одиниці на позначення банківських понять та явищ в англійській мові, вилучені із статей американських газет (*The Washington Post, The New York Times, Los-Angeles Times, Time Magazine, Newsweek, Slate, Main Street Magazine*). Загальна кількість термінів складає 200 одиниць.

Усі банківські терміни можна класифікувати за такими тематичними групами: валютні операції (*exchange rate, foreign-exchange, margin*), установи та організації (*bank, banking facilities, clearinghouse*), особи (*banker, creditor, depositor*), операції з цінними паперами (*bill, dividend, bond*), розрахункове касове обслуговування (*account, cash, terminal*), кредитування та прийняття вкладів (*credit, debt, loan*) та загальні поняття, процеси та явища (*acquisition, audit, inflation*).

За структурою банківські терміни поділяються на прості, складні та терміни-словосполучення. Найменшу групу утворюють складні терміни (7%). Це терміни, що складаються з двох слів та пишуться разом або через дефіс, наприклад: *bailout, creditworthiness, micro-credit*. Прості терміни (28%) – це терміни, які складаються із одного слова, зокрема: *default, interest, liabilities*. Найбільшу групу утворюють терміни-словосполучення (65%). Це терміни, що складаються із декількох компонентів, наприклад: *debit card, credit score, interest-free account*.

Серед термінів-словосполучень (129 одиниць) можна виділити дві групи. Першу

(й найбільшу) групу утворюють двокомпонентні терміни (91%). За частиномовним вираженням складників банківських термінів серед двокомпонентних структур можна виокремити такі різновиди терміносполук: Adj + N (*annual interest, direct deposit, joint account*), N + N (*bank examiner, business loan, credit history*), [N + Adj] + N (*interest-free account, interest-free deposit, interest-free loan*), [Adj + N] + N (*adjustable-rate mortgage, fixed-rate bond, long-term loan*), [N + N] + N (*stock-purchase loan*), [N + Prep. + N] + N (*debt-to-income ratio*) та [N + Part. II] + N (*government-backed mortgage, mortgage-backed securities*).

Другу групу складають трикомпонентні терміни (9%). Такі терміни утворюються за наступними моделями: N + N + N (*benchmark interest rate, deposit insurance fund, loan loss provision*), N + Prep. + N (*access to credit, certificates of deposit, savings and loan*), [N + Part. I] + N + N (*interest-bearing checking account*) та N + Part. I + N (*bank holding company*).

Отже, банківська термінологія англійської мови представлена різними за структурою одиницями. У межах цієї терміносистеми найбільшу групу утворюють терміни-словосполучення (зокрема двокомпонентні), до складу яких можуть входити іменники, прикметники, прийменник та дієприкметник.

Топорець Д.С.

Національний аерокосмічний університет ім. М.С.Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Рижкова В.В.

ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ГАЛУЗІ АВІАЦІЙНОЇ ОПТИКИ, ЦИФРОВОЇ ФОТОТЕХНІКИ ТА СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СЛОВНИКА

Науково-технічна термінологія представляє собою великий шар лексики, який інтенсивно розвивається та активно взаємодіє з іншими шарами словникового змісту мови. Найважливіша мета термінознавства – зробити процес виникнення та використання термінологічних одиниць більш керованим, сприяти раціоналізації професійного спілкування, взаєморозумінню спеціалістів. Останнім часом вивченню авіаційної термінології приділяється все більше уваги у зв'язку з інтенсивним розвитком технологій у сфері авіації.

Актуальність дослідження ми вбачаємо у створенні спеціальних словників авіаційної термінології, оскільки остання на сучасному етапі розвитку нашого суспільства розвивається досить швидкими темпами, що, у свою чергу, призводить до застарівання термінологічного наповнення спеціалізованих авіаційних словників.

Новизна роботи полягає у створенні авіаційної української термінологічної бази, що ґрунтується на наявній сучасній англійській. Це є необхідним, оскільки наразі не існує спеціальних авіаційних українських словників (як тлумачних, так і перекладних),

що відповідали б світовим стандартам термінологічного словника. Таким чином, об'єктом нашого дослідження є англійські тексти авіаційної тематики, а предметом виступають новітні терміни на авіаційну тематику англійською мовою. Метою є переклад представлених термінів російською й українською мовами та їхнє тлумачення, а також подальше створення електронного термінологічного словника авіаційних термінів.

Ще у 30-ті роки ХХ сторіччя засновник термінознавства Д. Лотте висунув і обґрунтував вимоги, що висувуються до терміну: стислість, однозначність, вмотивованість, простота, узгодження з іншими термінами та системність.

У складі авіаційних термінів, що функціонують у загальноживаній українській мові, виділяють наступні типи:

- традиційні, що активно вживаються в різних типах текстів літературної мови та в розмовній мові (*екіпаж, борт, автопілот*);
- інноваційні, що одержали широке поширення в українській мові за останні десятиріччя минулого століття (*фюзеляж, шасі, гондола*).

Наразі все більшої популярності серед перекладачів технічної літератури набувають електронні словники, які дозволяють здійснювати швидкий пошук потрібних слів, часто з урахуванням морфологічних форм і з можливістю пошуку поєднань слів (прикладів вживання), а також з можливістю змінювати напрямок перекладу.

На практичному етапі роботи нашим завданням є опрацювати англійські тексти з обраної тематики та дібрати з них терміни, що стосуються тематики дослідження; подати тлумачення відібраних англійських термінів; їх переклад російською та українською мовами. Кінцевим етапом є створення електронного словника на кшталт Lingvo, який містив би не тільки тлумачення, але й речення-приклади й ілюстративний матеріал.

Таким чином, результатом нашого дослідження є створення електронного словника сучасної авіаційної термінології з трьома напрямками перекладу (англійська-російська-українська) та тлумаченням представлених в ньому термінів. Ми вважаємо, що такий словник стане у нагоді як майбутнім перекладачам технічної літератури, так і звичайним користувачам, що зіткнулися з текстом авіаційної тематики. Також ми сподіваємось, що такий словник стане певним поштовхом до розвитку даної галузі й у подальшому сприятиме появі сучасної авіаційної термінологічної бази української мови.

Шупуліна Д.А.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ГАЛУЗІ GPS-SOFT У
ТОПОГРАФІЇ Й КАРТОГРАФІЇ ТА СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СЛОВНИКА

Актуальність роботи полягає в необхідності системного вивчення особливостей

перекладу картографічної термінології як важливої частини лексичної підсистеми. Новизною є дослідження перекладу термінів не тільки звичайної картографічної бази, але й поповненої за рахунок нових термінів, що з'явилися внаслідок науково-технічного прогресу, а саме виникнення цифрової картографії.

Теоретичне значення полягає в тому, що одержані результати поглиблюють розуміння сутності технічного терміна, системних зв'язків термінологічних одиниць та нагальності залучення комп'ютерних технологій у лексикографію. Практичне значення полягає в тому, що зібраний матеріал став підґрунтям для створення трьохмовного електронного словника фахової термінології.

Об'єктом дослідження слугували англomовні картографічні терміни. Предметом дослідження були особливості термінологічних структур картографічних термінів в англійській, російській та українській мовах. Матеріалом дослідження слугували картографічні термінологічні одиниці, одержані методом суцільної вибірки із стандартизованих документів зазначеної тематики. Мета роботи полягала в дослідженні особливостей термінологічних структур картографічних термінів в англійській, російській та українській мовах і створенні електронного англійсько-українсько-російського перекладного словника.

Терміни й визначення основних понять картографії встановлюються стандартами. Вони обов'язкові для дотримання у всіх видах документації і літератури з картографії, що входять до сфери робіт зі стандартизації і що використовують результати цих робіт.

Для проведення дослідження нами був зіставлений корпус картографічних англійських термінів з їхніми російськими та українськими еквівалентами загальним обсягом 500 одиниць, а також визначеннями кожного терміна. Терміни були відібрані методом суцільної вибірки з генеральної сукупності п'ятнадцяти стандартизованих документів зазначеної тематики. За основу дослідження було взято класифікацію А.Я. Коваленко, згідно якої терміни за їх будовою поділяються на прості, похідні, складні та терміни-словосполучення.

У результаті опрацювання термінів виявилось, що в англійській мові переважна більшість картографічних термінів, а саме 83%, є за своєю будовою термінами-словосполученнями, значно меншу групу складають прості (10%), похідні (4%) і складні (3%) терміни. Із російських картографічними термінами склалася схожа ситуація: 87% складають терміни-словосполучення, 8% – прості, 3% – складні і 2% – похідні терміни. Процентне співвідношення термінологічних структур в російській та українській мовах є однаковим.

Основними формами творення термінологічних словосполучень є наступні: термінологічні словосполучення, які складаються з іменників; з прикметників та іменників; з прислівників та іменників; з прийменникових словосполучень. Під час аналізу виявилось, що більшість термінологічних словосполучень мають прикметниково-іменникову форму і складають 55% від загальної кількості термінів-словосполучень в англійській мові і дещо більше, а саме 65%, в російській мові. Другою за вживаністю формою творення виявилася іменникова: 38% англійських і 32%

російських досліджуваних термінів-словосполучень складаються з іменників. Деякі менші за обсягом групи склали прийменниково-іменникові форми утворення: 6% в англійській та 2% в російській мові та прислівниково-іменникові, які склали усього по 1% в обох мовах.

Програмні продукти компанії ABBYY Lingvo давно користуються великим попитом у користувачів завдяки повноті і сучасності лексичної бази, зручності в роботі, швидкості пошуку. Саме тому для оболонки нашого електронного словника було обрано версію ABBYY Lingvo x3. Для його створення ми користувались мовою DSL, завдяки командам якої нам вдалось не тільки створити трьомовний спеціалізований словник, але й зберегти стиль карток словника ABBYY Lingvo x3.

Яценко О.О.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ В ГАЛУЗІ АВТОМАТИЧНОГО ПІЛОТУВАННЯ ТА СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СЛОВНИКА

В останній час зріс інтерес до вивчення особливостей терміносистем, їхнього складу та функціонування. У нашій роботі ми оперуємо визначенням терміну І.С. Квитко, який говорить, що термін – це слово чи словесний комплекс, який співвідноситься із поняттям певної організованої галузі пізнання. Комплекс таких понять створює замкнену систему, що характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю та експресивною нейтральністю.

У зв'язку з постійним розвитком сучасної української мови з'являється все більше технічних і наукових термінів.

Актуальність теми обумовлена складністю перекладу текстів авіаційної тематики, що передбачає знання великої кількості технічних термінів і обізнаність у темі. Існують дослідження авіаційної термінології, але вони не розкривають специфіку перекладу вузьких терміносистем, зокрема термінології автопілота. У цьому полягає новизна нашої роботи.

Об'єктом дослідження є терміни англійських технічних текстів з тематики "автопілот". Предметом дослідження є структурно-семантичні особливості термінів тематики "автопілот" та їхні характеристики.

Теоретична значущість роботи може вбачатися у тому, що отримані результати дослідження можна використовувати в навчальних цілях. Практична значущість полягає у тому, що створення тримовного словника значно полегшить процедуру перекладу текстів авіаційної тематики.

Матеріалом нашого дослідження слугували терміни та приклади їх використання у контексті, обрані з технічних підручників "Airplane Flying Handbook" та "Instrument Procedures Handbook", загальною кількістю 500 лексичних одиниць. Обраним термінам

було надано переклад двома мовами: російською та українською. Переклад здійснювали за допомогою наявних авіаційних словників, як електронних так і паперових, але звісно в них не були відображені усі необхідні нам терміни.

Для класифікації обраних термінів за структурою ми обрали теорію Бондарчука М.М., який виділяє: а) однокомпонентні; б) двокомпонентні; в) трикомпонентні та г) полікомпонентні терміни. З усього масиву термінів лише 26 одиниць є однокомпонентними (*autopilot, alternator*), що складає 5,2% від загальної кількості термінів. Найбільшу кількість склали трикомпонентні терміни (*automatic dependent surveillance, course deviation indicator*) – 298 одиниць, що становить 59,6%; 26,8% складають полікомпонентні терміни (134 одиниці) (*automated weather observing system, digital automatic terminal information service*). Крім того, ми нарахували 152 двокомпонентних терміни (*balked landing, dutch roll*), тобто 30,4%.

Після проведення структурного аналізу згідно з класифікацією Карабана В.І. ми виділяємо наступні моделі: а) [N + Part. I] + N: *fuel-saving engine*; б) [Part. I + N] + N: *landing gear door*; в) [Part. II + N] + N: *swept-wing aircraft*; г) Adj + compound N: *gross take-off weight*; д) Adj + Gerund: *aerial refueling*; е) Adj + N: *absolute altitude*; є) N + N: *air base*; ж) N + compound N: *gas turbine engine*; з) N + Gerund: *flight testing*; і) Part. I + N: *landing gear*; к) Part. II + N: *ducted fan*.

На базі обраних термінів буде створено тримовний електронний словник, який надаватиме тлумачення даного слова, що на нашу думку буде дуже корисним задля точного розуміння терміна, та приклади використання тієї чи іншої термінологічної одиниці у контексті.

Шевченко А.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Дорошенко Н. С.

АНГЛОМОВНЕ СПІЛКУВАННЯ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ: ЛІНГВІСТИЧНІ Й КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

З інтеграцією України в Болонський процес міжкультурне спілкування у галузі освіти набуває особливого значення. Внаслідок цього постає питання більш глибокого вивчення систем навчання тих країн, з якими ми контактуємо, а практичні потреби міжкультурної комунікації, що постійно зростають, вимагають дослідження взаємозв'язків між мовою та культурою.

Сьогодні майже в усіх мовах спостерігається тенденція до швидкого розвитку термінологічних систем різноманітних галузей діяльності, виникнення нових термінів для позначення нових понять та реалій. Завданням лінгвістики та лексикографії є спостереження за таким розвитком та створення нових і поповнення вже існуючих галузевих словників.

Актуальність нашої роботи, в якій досліджується англomовна термінолексика

сфери освіти, полягає в тому, що така лексика майже не досліджувалася у вітчизняному термінознавстві. Одним із наших завдань є укладання англо-українського словника термінології освітньої галузі, який би містив пояснення нових для нашої мови реалій. Такого словника у вітчизняній лексикографії немає. Новизна дослідження полягає у тому, що термінолексику сфери освіти розглянуто у лінгвістичних та культурологічних аспектах. Теоретичне значення роботи визначається тим, що проведений у дослідженні лінгвістичний та культурологічний опис лексики галузі освіти є внеском у вивчення особливостей англомовної термінології, а практична цінність полягає у тому, що відібрані і класифіковані одиниці можуть використовуватися для створення повніших словників, які допоможуть освітянам у їх міжкультурній діяльності.

Аналіз досліджуваного корпусу за семантичним принципом дозволив нам віділити наступні тематичні групи: академічне обладнання та документи (*college cap* – академічна шапочка); оцінювання, тести та іспити (*scale* – шкала оцінювання); навчальні програми та курси (*unit(s) of study* – одиниці навчання); особи (*transfer student* – студент, який переводиться з одного закладу до іншого); складові частини кампусу та соціальні організації (*student government* – студентське самоврядування); вступ та прийняття до ВНЗ (*transfer of credits* – перенесення залікових одиниць); наукові ступені (*doctoral degree* – ступінь доктора); організація навчального закладу (*registrar* – одиниця університету, відповідальна за усі академічні записи, збирання статистичної інформації стосовно студентів, перевірку того, чи відповідає абітурієнт вимогам закладу та ін.); види навчальних закладів (*college* – коледж); фінансування навчання (*student grant* – студентський грант); методології, реалії та особливості процесу навчання (*academic honesty* – академічна честь).

Аналізуючи лінгвістичні аспекти термінології, ми поділили терміни відповідно до синтаксичної структури англомовні на одно- (*alumni* – випускники), дво- (*dean's list* – список декан, до якого потрапляють найкращі студенти) і багатокомпонентні (*fee paying overseas student* – іноземний студент, який платить за навчання).

Аналізуючи культурологічні аспекти, ми виділили такі реалії освіти, які не мають відповідників в українській мові (*open-door institution* – навчальний заклад, з дво- або трирічним терміном навчання, який приймає усіх осіб, яким виповнилось 18, незалежно від того чи є вони випускниками школи).

Дослідження англомовної термінолексики у галузі освіти є важливим з огляду на великі розбіжності між системами освіти в Україні і англомовних країнах, які ускладнюють налагодження взаємовигідних контактів вітчизняних науковців і освітян із закордонними колегами. Роботи такого спрямування сприятимуть інтеграції України у світовий навчальний процес.

Сучасні напрямки розвитку лексикографії й термінографії

Воронченко К.С.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ВІЛЬНИХ АСОЦІАЦІЙ ТА ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ АСОЦІАТИВНИХ СЛОВНИКІВ

У наш час дуже гостро стоїть проблема взаємозв'язку мови та свідомості. Ця проблема набуває все більшого масштабу та залучає все більше наук для глибшого вивчення. Проводяться дослідження мовної картини світу, створюються асоціативні словники різних мов, що дають багатий матеріал для вивчення особливостей сприйняття дійсності.

Актуальність запропонованого дослідження полягає у необхідності урахувати деякі відмінності між психолінгвістичною реальністю слова у носія мови та поданням його змісту у словникових статтях, адже, у силу багатьох причин, воно може набувати інших значень. Новизна роботи полягає у створенні асоціативного словника, складеного на основі найпоширеніших авіаційних термінів, що робить його вузькоспеціалізованим.

Наша робота може сприяти перегляду принципів складання сучасних словників із урахуванням асоціативного поля слова, що становить теоретичну значущість роботи. Практична значущість полягає в отриманні даних, що дозволять скласти асоціативний словник авіаційних термінів, а також зафіксувати актуальні асоціативні значення визначених термінів.

Поняття асоціації виникло ще в античні часи, однак лінгвісти зацікавилися асоціаціями лише у ХІХ столітті – разом із філософами та психологами. У сучасній гуманітарній парадигмі під асоціацією розуміється "зв'язок", що за певних умов виникає між двома і більше психічними утвореннями: відчуттями, руховими актами, сприйняттям, ідеями (О.І. Горошко).

У асоціативному експерименті, який було проведено у межах нашого дослідження, брали участь студенти п'ятого курсу спеціальності "Прикладна

лінгвістика" Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ" та учні восьмого, дев'ятого і десятого класів Аерокосмічного ліцею "ХАІ". Випробовуваним було надано 30 термінів, на які вони повинні були надати слова-реакції (на кожний термін по одній реакції).

За результатами дослідження було встановлено, що всі випробовувані або знайомі із запропонованими термінами, або мають певну уяву про них. На 100% слів-стимулів було отримано 80% реакцій. Слід зауважити, що слова-реакції були надані тією ж мовою, що і слова-стимули. Винятком стали лише слова *бортовой журнал, отсек*, на які було отримано реакції англійською мовою. Спостерігався збіг між стимулами та відповідями за змістом та граматичними категоріями. Дані експерименту вказують на те, що у більшості випадків випробовувані реагують тією ж частиною мови, до якої належить слово-стимул. В експерименті у якості слів-стимулів виступали лише іменники, але серед 681 реакцій лише 172 (25%) слова належать до іншої граматичної категорії, будь-то прикметники чи дієслова.

Дослідження показано, що випробовувані, перш за все, усвідомлюють ті значення слова, які відображають безпосередньо сприйману дійсність: *оперение – крыло, птица*. Велику кількість склали інтегровальні реакції (вид – рід): *авиация — самолет*, або ж диференціюючі (вид – рід): *самолет — Boeing*. Також дуже поширеними були реакції-доповнення: *кабина – пилота*, реакції визначення: *аэровокзал – побитый*. Були присутні екстросигнальні реакції з невідомим походженням: *турбина – Булгаков, радар – Бритни Спирз*.

На основі експерименту було створено асоціативний словник, що дав змогу побудувати асоціативні поля термінів, визначити та зафіксувати актуальні для людини психологічні значення слів та виявити відмінність їх реальної семантики від значень, що зафіксовані у сучасних лексикографічних словниках.

Дзюба Є.О.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кравчук І.С.

АВТОМАТИЧНА ПОБУДОВА ЕЛЕКТРОННИХ СЛОВНИКІВ

Лексикографія у сучасному розумінні становить собою науку, яка вивчає теорію та практику укладання словників. За точним зауваженням В. В. Морковкіна, вона є тією галуззю мовознавства, яка звітує про його досягнення за допомогою словникової продукції, тобто її можна розглядати як своєрідний засіб зв'язку між лінгвістикою та суспільством.

Комп'ютерна лексикографія вже давно стала невід'ємним та дуже зручним атрибутом сучасного життя. Лінгвісти нового покоління доволі довго практикують автоматичне створення і використання різноманітних типів комп'ютерних словників, але слід зазначити, що ця галузь мовознавства ще має низку нерозв'язаних питань.

Темою нашого дослідження є процес автоматичного створення електронного словника, зокрема частотного. Частотні словники завжди будують на певному обмеженому текстовому матеріалі, тому в принципі кожне дослідження у цій галузі є фактично новим.

Нажаль, фундаментальні паперові словники неминуче стають застарілими. Функції фіксації поточного стану мови беруть на себе невеликі словнички, зазвичай дуже кон'юнктурні й поверхові. Нові значення в них відірвані від своїх мовних коренів, погано або довільно пояснені. Тим часом для масових програмних продуктів, якими є електронні словники, характерні часта зміна версій та наявність постійного зворотного зв'язку із тисячами користувачів. Одночасний доступ багатьох авторів до словника дає змогу легко виявити чергову помилку або лакуну і швидко усунути її. Отже, комп'ютерна лексикографія – це неминуче актуальна лексикографія.

Теоретичне значення нашої роботи полягає, насамперед, у методології. Всупереч традиційному поглядіві на комп'ютерну лексикографію ми стверджуємо, що автоматичне укладання словника – це щось більше, ніж механічне перенесення лінгвістичної інформації на цифрові носії.

На практиці дуже важливим у написанні такої програми є фактор універсальності: вона має передбачати подальше використання на базі інших текстових матеріалів. Наша програма безсумнівно відповідає цій вимозі, тож її практичне значення слід оцінити як певний внесок у розвиток комп'ютерної лексикографії.

Підчас проведення дослідження ми з'ясували теоретичні засади обраної теми, визначили ключові поняття, окреслили коло поставлених питань. На етапі підготовки до написання програми ми намалювали блок-схему із метою упорядкування наших подальших дій. Підчас написання програмного коду мовою Turbo Pascal найважчим етапом стало формування правил, що зумовили розпізнавання не тільки початкової форми слова (називного відмінка однини у іменників, інфінітиву дієслів тощо), а й усієї парадигми слова. Для цього ми застосували морфологічний метод членування слів та перебору закінчень і суфіксів. На етапі тестування та налагодження програми ми використовували різноманітні тексти з різних галузей, перевіряючи результати обчислень вручну. Загалом ефективність нашої програми склала 94%, що безумовно є високим показником, зважаючи на те, яку кількість часу і людських ресурсів вона зберігає.

Отже, автоматичне укладання електронних словників є перспективним напрямком у сучасному мовознавстві, особливо це стосується частотних словників. Лексикографія відчутно просунулась у цьому напрямку протягом минулих років, але ще є що вдосконалювати задля досягнення кращого результату, причому можна не тільки продовжувати такі дослідження, як наше, а й працювати над принципово новими лінгвістичними та програмувальними методами автоматизації лексикографії.

Глуховець І.М.

Національний аерокосмічний університет ім.М.Є.Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – асистент Пизіна Є.В.

ЗАСТОСУВАННЯ КОРПУСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В ЛЕКСИКОГРАФІЇ. СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ СЛОВНИКІВ

Корпусна лінгвістика яскраво і чітко репрезентує себе в одному з найперспективніших напрямів лексикографії – комп'ютерної лексикографії. Електронні словники і енциклопедії розробляються сьогодні як автономні і мережеві програмні продукти. Вони надають користувачеві безліч додаткових можливостей порівняно до своїх друкарських аналогів: дозволяють зберігати великий обсяг інформації; електронні мають ефективну систему пошуку; містять засоби мультимедіа (озвучення слів, введення ілюстративний матеріал з фотографіями, анімацією, відео-фрагментами); можуть використовуватися в локальній і глобальній мережах; економлять час і матеріальні ресурси.

З точки зору прикладної лінгвістики важливо визначити, чи можна використовувати сучасні програмні лексикографічні продукти для здійснення перекладу, а також виявити найбільш перспективні, напрямки досліджень в області автоматичної лексикографії, з'ясувати, які відмінності між електронними і традиційними паперовими словниками зможуть суттєво вплинути на подальший розвиток лексикографії як науки.

Проблема створення адекватних словників є надзвичайно актуальною адже, фундаментальні паперові словники неминуче швидко застарівають. Це особливо, з одного боку, характерно для розмовної лексики (зокрема ненормативної) і термінологічної – з іншого. Для масових програмних продуктів, якими є електронні словники, характерні часта зміна версій і наявність постійного зворотного зв'язку з користувачами, що значно спрощує процес оновлення і дозволяє постійно розвивати словники, доповнювати його новими словами і виразами практично безперервно.

Для електронної лексикографії особливе значення має ідея гіпертексту як основного засобу організації віртуального текстового простору. Його практична цінність полягає в тому, що гіпертексти описують типи інтерактивного середовища з можливостями переходу по посиланнях. Посилання, ними можуть бути слова, фрази або малюнки - дозволяють користувачеві виводити на екран пов'язані з ним відомості й мультимедійні матеріали.

З розвитком інтерактивних технологій комп'ютерна лексикографія відіграє все більш важливу роль у вивченні іноземних мов. Зрозуміло, вивчаючи іноземну мову, неможливо обійтися без різних словників (орфографічних, тлумачних, перекладних). Раніше це були лише друковані словники, які дорого коштували, рідко оновлювалися та були недостатньо зручними у користуванні (які являються характерними проблемами сьогодення). З розвитком комп'ютерних технологій користування словником стало швидшим і зручнішим. Новітні електронні словники не тільки подають значення й

варіанти перекладу слів, але демонструють приклади вживання у тому числі у відео- і аудіо-матеріалах. Крім того, вони дешевше коштують і займають мало місця і є більш легкими у користуванні.

Комп'ютерна лексикографія є одним із найцікавіших і актуальніших напрямків прикладної лінгвістики. Створення електронних словників становить наступний крок у розвитку лінгвістичного забезпечення інформаційних систем різних типів, стає на допомогу не тільки професіональним перекладачам чи тим, хто вивчає іноземні мови, але й усім тим, хто може зустріти незнайомі слова у своїй професійній діяльності чи повсякденному житті.

Зайченко Д.Д.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кравчук І. С.

АВТОМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ І СИНТЕЗ СЛОВОФОРМ

На сьогодні існує проблема побудови локальних інформаційно-пошукових систем (ІПС). Для пошуку в повнотекстовій базі даних потрібен автоматичний морфологічний аналіз словоформ. Автоматичний морфологічний аналіз – спеціальний модуль автоматичного аналізу мови, що забезпечує аналіз словоформ на морфологічному рівні.

Аналіз, здійснюваний морфологічним модулем автоматичного опрацювання природної мови, охоплює такі етапи:

1. Нормалізація словоформ (лемматизація), тобто зведення різних словоформ до певного єдиного уявлення – до вихідної форми, або лемми;
2. Стеммінг – різні словоформи зводяться до однієї основи, точніше, "псевдооснови";
3. Частиномовний тегінг (tagging), тобто автоматичне встановлення частини мови для кожної словоформи у тексті;
4. Повний морфологічний аналіз – приписування словоформ і граматичних характеристик.

Основні проблеми, пов'язані з будь-яким типом морфологічного аналізу – це морфологічна омонімія, а також існування нових або рідкісних слів чи оказіоналізмів. Для поліпшення точності лексико-граматичного аналізу використовуються два типи алгоритмів: імовірно-статистичні і алгоритми, засновані на продукційних правилах, що оперують словами і кодами.

Автоматичне визначення морфологічної інформації слів тексту є одним із істотних етапів автоматичного аналізу тексту за допомогою електронно-обчислювальних машин. Обсяг цієї інформації та її характер залежать від цілей і завдань конкретного дослідження. Найбільш повною та детальною вона повинна бути в системах машинного перекладу та НУО з інформаційними мовами високого рівня при перекладі тексту з природної мови на інформаційну, а також при розв'язанні такої

найважливішої задачі інженерної лінгвістики, як створення базових мов (БМ) на етапі статистичного відбору основних морфологічних категорій БМ. У перелічених завданнях морфологічний аналіз передбачає не просто розпізнавання граматичних форм слів тексту, але і зведення парадигми слова за словоформами, отримання семантичної інформації, необхідної на подальших рівнях оброблення тексту. Для автоматичного індексування в ПС достатньо розпізнавати в індексованому тексті іменні класи і деякі їхні граматичні форми.

У перші роки робіт з машинного перекладу було запропоновано велику кількість різноманітного роду алгоритмів автоматичного морфологічного аналізу для мов найрізноманітнішої будови, що відрізняються один від одного саме "морфологією". На сьогодні завдання морфологічного аналізу – найбільш складна процедура на рівні слів – може вважатися практично розв'язаною, але вона залишається актуальною для розроблення локальних ПС і локальних навчальних систем.

Каніщева Н.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Дорошенко Н.С.

ДОПОМОГА ПЕРЕКЛАДАЧЕВІ АНГЛОМОВНИХ МАТЕМАТИЧНИХ ТЕКСТІВ: ЕЛЕКТРОННИЙ СЛОВНИК

Одним із напрямів сучасної прикладної лінгвістики є забезпечення якісного перекладу науково-технічної літератури. Вивчення лексичних особливостей наукового тексту і створення електронних баз даних на цій основі є суттєвою складовою цієї галузі, а головна увага приділяється термінологічній лексиці, або термінам.

Наша робота, присвячена проблемі лексикографічної підтримки перекладу текстів математичної спрямованості, ґрунтується на дослідженнях таких відомих лінгвістів, як А.Л. Пумпянський, О. Каде, Р.Ф. Проніна, А.Я. Коваленко, А.В. Суперанська, які розглядали актуальні питання науково-технічного перекладу, а також роботах М.М. Глушко та Л.Н. Вигоньської, які вивчали особливості математичної терміносистеми.

Серед лінгвістичних характеристик, що відрізняють математичну терміносистему від інших, більшість авторів виокремлюють складність синтаксичних конструкцій; лексичну, синтаксичну та композиційну стереотипізацію; використання синтаксичних і лексичних штампів; переважання об'єктивності у викладі; широке використання символів, формул, таблиць, графіків та ін.

Лексику математичного тексту можна розподілити на три групи: загальнонавчальну, загальнонаукову і термінологічну. Якщо загальнонавчальний пласт лексики є нейтральним не тільки відносно стилю, але й у відношенні до автора, то загальнонаукова лексика передає інформацію, пов'язану з пізнавальною діяльністю людини: з відкриттям, спостереженнями, систематизацією матеріалу. Нарешті,

термінологічна лексика – найбільш специфічна особливість наукового тексту. Математика, як і кожна галузь науки, має свою систематично організовану термінологію, яка відповідає предмету і методам цієї науки.

Труднощі перекладу математичної термінології викликані трьома чинниками: неоднозначністю термінів; відсутністю перекладацьких відповідників у випадку неологізмів; національною варіативністю термінів. Переклад термінології здійснюється різними прийомами, за допомогою яких можна досягти адекватності перекладу, тобто передавання незмінного плану змісту, дотримуючись відповідного плану вираження.

У нашому дослідженні окрема увага приділяється комп'ютерній лексикографії і електронним словникам, що є комп'ютерними базами даних, які містять особливим чином закодовані словникові статті й дозволяють здійснювати швидкий пошук потрібних слів, часто з урахуванням морфологічних форм і з можливістю пошуку поєднань слів, а також з можливістю зміни напряму перекладу.

Практична частина дослідження складалася з декількох етапів:

1) переклад англійського тексту загальним обсягом 80 сторінок російською і українською мовами;

2) редагування перекладу професійними математиками – носіями російської та української мов;

3) зіставлення термінологічних відповідників у трьох мовах;

4) виокремлення і контрастивний аналіз стандартних мовленнєвих формул математичної літератури;

5) складання електронних словників лексики математичних текстів для англійсько-російського, англо-українського, українсько-англійського, російсько-англійського, українсько-російського і російсько-українського перекладу.

Отримані результати є внеском до напряму сучасної прикладної лінгвістики, який охоплює комп'ютерну лексикографію і займається інформаційним забезпеченням перекладу науково-технічної літератури.

Козіненко Ю.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Кудоярова О.В.

ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ В ГАЛУЗІ ДИНАМІКИ
ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ, АЛГОРИТМІВ УПРАВЛІННЯ ТА НАВІГАЦІЇ
БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ТА СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО
СЛОВНИКА

Останнє десятиліття визначилося бурхливим розвитком безпілотних літальних апаратів. Постійно з'являються нові й удосконалюються старі алгоритми управління і навігації безпілотних літальних апаратів, виходить багато англійської літератури,

присвяченої цій тематиці, яка потребує детального розгляду та адекватного перекладу авіаційної термінології.

Актуальність дослідження пов'язана із необхідністю надання детальної характеристики та правильного перекладу авіаційної термінології з урахуванням новітніх процесів, що сприяють її постійному поповненню.

Об'єктом дослідження стали авіаційні терміни. Предметом дослідження став структурний аналіз англійських авіаційних термінологічних одиниць та їх переклад українською та російською мовами. Метою роботи було дослідження структурних особливостей авіаційних термінів та створення тримовного перекладного електронного словника.

Теоретичне значення полягає в тому, що одержані результати поглиблюють знання про сутність технічного терміна, системні зв'язки між його компонентами. Практичне значення полягає в створенні вузькопрофільного тримовного електронного словника.

Матеріал дослідження отримано методом суцільної вибірки із сучасних видань на тему безпілотних літальних апаратів, їх управління та навігації (таких як, *International Journal of Information Technology, Journal Of Guidance, Control And Dynamics, Advances in Unmanned Aerial Vehicles by Kimon P. Valavanis*). Загальний обсяг термінів склав 500 одиниць.

За основу дослідження було взято класифікацію термінів за їх морфологічною будовою, запропоновану А.Я. Коваленко, згідно з якою терміни поділяються на: прості (*radar, loop*), складні (*runway, airspace*), терміни-словосполучення (*wing camber, navigation control*) та аббревіатури (*HIL, GVS*). У результаті опрацювання термінів ми побачили, що в авіаційній термінології домінують терміни-словосполучення (56%), на другому місці прості терміни – 30%. Кількість складних термінів склала 10%, а аббревіатур – 4%.

За класифікацією В.І. Карабана ми поділили терміни-словосполучення за моделями утворення: іменник + іменник (*air base, baseline aircraft*), прикметник + іменник (*absolute altitude, civil aircraft*), дієприслівник + іменник (*landing gear, lifting device*), дієприкметник + іменник (*fixed wing*); в англійській мові ці моделі виглядають наступним чином: *Noun + Noun, Adjective + Noun, Adjective + Gerund, Noun + Gerund, Participle I + Noun, Participle II + Noun*. Найпоширенішими конструкціями авіаційних термінів виявилися конструкції *Noun + Noun* (40%) та *Adjective + Noun* (23%).

Наступним кроком нашої роботи було знаходження українських еквівалентів англійським авіаційним термінам. Для досягнення повної адекватності перекладу, терміни не "виривалися" з контексту, а були перекладені згідно з тематикою всього тексту та з урахуванням особливостей технічного перекладу (зокрема це стосується перекладу термінів-словосполучень).

За результатами даного дослідження було створено тримовний електронний словник галузі "Динаміка літальних апаратів. Алгоритми управління і навігації безпілотних літальних апаратів" на базі програми ABBYY Lingvo. Для його створення

ми користувались мовою DSL, завдяки командам якої нам вдалось не тільки створити тримовний спеціалізований словник, але й зберегти стиль карток словника АВВУУ Lingvo x3. Такі словники мають покращити процес перекладу текстів цієї галузі науковцями і спеціалістами різних країн.

Перепада К.Р.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Рижкова В.В.

ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ГАЛУЗІ ЕЛЕКТРОНІКИ
(GPS) ТА СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СЛОВНИКА

У словниковому складі будь-якої мови велике місце належить термінологічній лексиці, кількість якої постійно зростає. Дослідження особливостей перекладу термінів в галузі електроніки є дуже актуальним в наш час наукового і технічного прогресу, який зумовлює стрімке зростання обсягів науково-технічного перекладу.

Перекладачі науково-технічних матеріалів в галузі електроніки досить часто зустрічаються із термінами, тому для полегшення їх роботи та скорочення часу перекладу на сьогоднішньому етапі розвитку комп'ютерних наук стало популярним використовувати електронні словники.

У якості об'єкта дослідження зазначимо проблеми перекладу англійських термінів в галузі електроніки українською та російською мовами, а предмета – вивчення шляхів створення електронного словника на основі відбору термінів (GPS), передумовою чого є дослідження, присвячені термінологічній лексиці.

Теоретичне значення роботи вбачаємо у поглибленні знань про семантичні особливості термінів та їх вживання в науково-технічних текстах, а практичне значення – в можливості використання отриманих даних у подальших дослідженнях та перекладах, а також у створенні електронного словника термінів, пов'язаних з галуззю електроніки (GPS).

До термінологічної лексики належать усі слова, що об'єднуються в мові під загальною назвою терміни. Терміни – це однозначні, позбавлені експресивності слова або словосполучення, що означають чітко окреслені спеціальні поняття будь-якої галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо. Термін представляє собою словесне означення поняття, яке входить в систему понять певної області професійних знань: *помилка навігаційної системи – navigation system error; абсолютна точність місцезнаходження – absolute position accuracy*. Терміни, подані в електронному вигляді, можна зручно знайти в електронному словнику.

Електронний словник – комп'ютерна база даних, що містить особливим чином закодовані словникові статті, що дозволяють здійснювати швидкий пошук потрібних слів, часто з урахуванням морфологічних форм і з можливістю пошуку поєднань слів (прикладів вживання), а також з можливістю зміни напряму перекладу (наприклад,

українсько-російський або російсько-український). Сучасні електронні словники не тільки значно перевершують за обсягом книжкові, а й знаходять слово, яке шукає користувач, або словосполучення за кілька секунд.

Результатом нашого дослідження є переклад термінів та укладання електронного словника термінів за допомогою програмного забезпечення АBBYY Lingvo, яке дозволяє своїм користувачам власноруч створювати словники на різних мовах, тим самим допомагаючи перекладачам в майбутньому користуватися конкретними тематичними словниками.

Електронний словник, створений нами, допоможе перекладачам технічної літератури у перекладі текстів у галузі електроніки, та скоротить час пошуку відповідників термінів в різних мовах.

Джерельною базою дослідження слугували тексти, присвячені електроніці: монографії з систем супутникової навігації, загальнодоступні електронні словники у галузі GPS, навчальні посібники та ін.

Макимова В.О.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Дорошенко Н.С.

ВІДОБРАЖЕННЯ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ВІТЧИЗНЯНИХ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛАХ

Глобалізація світової економіки і стрімкий розвиток співробітництва з іноземними компаніями викликає попит на кваліфікованих спеціалістів з перекладу текстів економічної тематики. Правильне розуміння і адекватний переклад економічної термінології є однією з головних умов досягнення перекладної еквівалентності таких текстів. Як перекладачі, так і економісти у своїй роботі звертаються до відповідних довідників, а саме – перекладних термінологічних словників. На вітчизняному ринку лексикографічної продукції існує багато словників економічних термінів, бізнесової лексики, термінів у галузі бухгалтерського обліку тощо. На жаль, як бесіди з фахівцями-спеціалістами, так і власний досвід перекладу економічної літератури вказують на недоліки таких словників, головним із яких є відсутність у словниках багатьох термінів.

Новизна нашої роботи полягає у спробі виробити об'єктивний критерій визначення необхідності фіксації економічного терміна в словнику, застосовуючи для цього сучасний інструментарій мовного аналізу – мовні корпуси.

У нашому дослідженні на основі вибірки найчастотніших термінів бухгалтерського обліку з базових американських підручників ми здійснили аналіз кореляції між наявністю вибраних термінів у вітчизняних перекладних словниках відповідної тематики та частотою їх уживання у сучасній англomовній професійно-орієнтованій літературі. Для оцінювання вживаності термінів застосовувався корпус сучасної американської мови (The Corpus Of Contemporary American English (COCA),

розділ "Фінансові журнали").

У своєму дослідженні ми виходили з припущення, що корпус реального мовного вживання, як результат використання мови її носіями, можна вважати найприроднішим джерелом наукового дослідження мови. Частота використання того чи іншого терміна у мовному корпусі може розповісти про рівень зв'язку складових частин терміну (якщо він складається з двох або більше слів). Іноді багатокomпонентні словосполучення не є термінами, і це можна визначити, використовуючи інформацію з мовних корпусів, а саме приклади використання цих словосполучень у реченнях. Одним із завдань корпусу є верифікація слова та його значення.

За результатами дослідження були встановлені досить численні випадки відсутності кореляції між уживаністю англійського терміна та наявністю його у вітчизняних двомовних термінологічних словниках. Наприклад, таке високочастотне слово, як *investment* (3266 зафіксованих у корпусі слововживань) відсутнє в Англо-українському, українсько-англійському словнику ділових термінів Гаврилишина. У тому ж словнику наданий переклад терміна *authorized capital*, зафіксована корпусом частота вживання якого виявилася нульовою (0 вживань).

Безумовно, ігнорування даних мовних корпусів негативно позначається на якості лексикографічних джерел, зокрема двомовних. Обов'язкове використання інформації з мовних корпусів, на нашу думку, стане запорукою успіху створення авторитетного англо-українського словника економічних термінів. Дані нашого дослідження можуть мати практичну цінність у процесі відбору матеріалу для такого словника, забезпечуючи наявність найбільш вживаних термінів.

Скана Л.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Науковий керівник – доцент Дорошенко Н.С.

СПІЛКУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ В МЕЖАХ НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

У наш час дуже актуальним є питання міжнародного співробітництва. Це зумовлено тим, що Україна є багатою на висококваліфікованих науковців, у чийх дослідженнях та розробках зацікавлені іноземні колеги. Величезні можливості отримують ті спеціалісти, які добре знають англійську мову. Вони спроможні не тільки встановлювати корисні зв'язки зі своїми закордонними колегами, але й гідно представляти науку своєї країни на міжнародному рівні. Англійська мова використовується як робоча на більшості наукових зустрічей, які відбуваються у формі конференцій, симпозіумів, колоквиумів та семінарів. Регулярно збираються сесії та асамблеї наукових товариств та союзів. Члени міжнародних комітетів та комісій проводять свої наради. Усі ці наукові зустрічі дають можливість спеціалістам колективно обговорювати питання різного напрямку та допомагають вирішити наукові

проблеми, якими вони цікавляться.

Однак для плідного спілкування з учасниками конференцій та адекватного обміну науково-теоретичними міркуваннями і практичними результатами досліджень науковці повинні добре знати англійську мову, а також бути обізнаним у реаліях наукових зустрічей. Певна річ, їм не обійтися без допомоги спеціалістів у галузі науково-технічного перекладу, які мають серйозну лінгвістичну і лінгвокультурологічну підготовку. Тому виникає потреба у створенні баз даних для академічного спілкування англійською мовою. Це й зумовлює актуальність нашої роботи, мета якої – відібрати мовленнєві звороти, притаманні академічному стилю англійської мови, які допомогли б українським фахівцям підвищити якість створюваного англомовного тексту, його зрозумілість для науковців, які є носіями мови.

Для навчально-методичного забезпечення процесу підготовки комунікантів до академічного спілкування іноземною мовою необхідно проводити певні заходи, які полягають у наступному:

1. Створення словників-довідників виразів і мовленнєвих формул, які стануть у нагоді під час спілкування у науковому співробітництві та в яких словникові статті об'єднуються в тематичні групи й ідеографічні підгрупи.

2. Вивчення норм мовленнєвого етикету в англомовному академічному спілкуванні.

У нашій роботі на основі вивчення англомовних науково-педагогічних видань, підручників, посібників було виділено 700 лінгвістичних одиниць, які ми об'єднали в такі групи: "Сполучувальні звороти" ("Transitions & Linking Words"), "Наукові зустрічі" ("Scientific Meetings") та "Дослідницька діяльність" ("Research Work"), кожна з яких, у свою чергу, поділяється на підгрупи.

Усі лексичні одиниці було класифіковано відповідно до їхньої будови на прості (*collaboration, deadline, debate*), складні (*state-of-the-art, post-graduate*) та словосполучення (*extracurricular activity, leading professor*). Складні лексичні одиниці склали 18%, прості – 26%, словосполучення – 66%.

Практичне значення нашої роботи полягає в тому, що усі мовленнєві одиниці, які ми відібрали, стали словниковою базою українсько-англійського та англо-українського електронного словника, який містить всі необхідні засоби для того, щоб вільно викладати свої думки під час наукових зустрічей, та допоможе україномовним комунікантам уникати калькування, буквалізмів, стильових невідповідностей у науковому спілкуванні англійською мовою.

Прикладна лінгвістика й функціонування держави

Sheinina Vasylysa

V.N. Karazin Kharkiv National University

Research advisor – associate professor Gutorov V.O.

PERCEPTION OF ADVERTISEMENT IN DIFFERENT CULTURES

Advertising is an important kind of communication that influence our culture, conceptual framework and even perception of ourselves. Though advertising suggests its own models and interpretations of the world, it should be noted that every culture perceives commercial messages in its own way.

An advertisement can be defined as the text organization that provides information about a product or service along with an image that has some cohesion or logical linkage which can be meaningfully interpreted by the target consumers. The main task of advertisement is to sell. In order to achieve this purpose, commercial creators use various visual, linguistic, psychological and other methods. No advertisement can be apt for any target group. We can find many examples of advertising failures caused by neglecting cultural peculiarities of the audience. Hence, copywriters have to take into consideration even slightest features of the target group's culture that may influence the recipients' perception of the message.

Culture affects intercultural communication. Advertisements cross the borders of countries and cultures as globalization rushes. New companies try to win new markets and use advertisements to sell products or services. However, their trials often fail because of the language, cultural and even social contexts of target groups. So there is a crucial need in translating cultural features along with commercial texts.

This work deals with the fact that all the nations can be divided into three groups depending on their standards of behavior, value systems, usual reactions to different situations, sources of information reception, orientation etc. According to such division there are three types of cultures: *multi-active* (e.g. Spaniards, Italians, Mexicans, Russians), *linear-active* (Americans, Germans, Englishmen, Dutch), and *reactive* (Japanese, Chinese, Taiwanese,

Finns). Our work is based on the supposition that there are some peculiarities in advertisement perception of different culture types which should be reduced by specific transformations. Really, the campaign in reactive China will fail if it is too personally-oriented or, in linear-active America, if it is too inconsequent.

We analyzed Indian, Russian and Ukrainian multi-active; American, Britain and German advertizing texts for linear-active nations, and Chinese advertizing texts for a reactive nation.

The main emphasis is put to semantic peculiarities and word usage in advertising texts including personal pronouns, abstract nouns, words describing values etc. If our supposition is correct we shall see that there are certain differences in advertising language of culture different types.

Our work may be helpful for companies which are going to or conducting advertising campaigns in different countries as well as for copywriters whose main task is to make the commercial idea clear to the audience.

Кутняк І.В.

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

Науковий керівник – доцент Гуторов В.О.

ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ ГЕНДЕРНОЇ ЛІНГВІСТИКИ: КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЖІНОЧОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПІ

Одним з напрямків розвитку гендерної лінгвістики є вивчення особливостей "чоловічого" та "жіночого" мовлення. Серія експериментів О.І. Горошко, у яких використовувалася методика моделювання та спостереження, аналіз письмових текстів, вільний асоціативний експеримент, виявила вплив на мовленнєву поведінку не тільки статі, але й віку, рівня освіти та характеру соціальної активності досліджуваних. Експерименти продемонстрували, що найменші гендерні відмінності виявляються в осіб з вищою освітою, які займаються інтелектуальною діяльністю.

Ми припускаємо, що на мовленнєву поведінку впливає також рівень політичного розвитку країни, у якій мешкає досліджувана особа. Метою нашого дослідження є перевірення гіпотези про вплив рівня політичного розвитку країни на мовленнєву поведінку разом із рівнем освіти та родом діяльності досліджуваних. Актуальність питання визначається необхідністю розуміння тонкощів політичного дискурсу у зв'язку із розвитком відносин між Україною та Європою. Матеріалом дослідження виступають заяви жінок-політиків України та Європи (Юлія Тимошенко, Ангела Меркель, Мері Макаліс, Ганна Герман). Вибір жінок здійснювався за наступними параметрами: вік, освіта, посада. Предметом дослідження виступає політичний дискурс, а саме аналіз лексичних одиниць в заявах жінок-політиків на вміст гендерних властивостей. Дослідження базується на методиці розмежування чоловічого та жіночого письмового мовлення, запропонованої Т.В. Гомон.

НАУКОВІ КЕРІВНИКИ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ (в алфавітному порядку)

Анютіна Г.А. – старший викладач кафедри загального мовознавства і прикладної лінгвістики Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна

Галунова Н.М. – старший викладач кафедри загального мовознавства і прикладної лінгвістики Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна

Гуторов В.О. – кандидат філологічних наук, доцент загального мовознавства і прикладної лінгвістики Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна

Дорошенко Н.С. – доцент кафедри прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Зажимакіна С.М. – асистент кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем Національного технічного університету "ХПІ"

Іванова І.Л. – доцент кафедри прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Каніщева О.В. – кандидат технічних наук, старший викладач кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем Національного технічного університету "ХПІ"

Каратаєв Б.А. – викладач кафедри загального мовознавства і прикладної лінгвістики Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна

Гльченко М.Л. – асистент кафедри прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Коптелова Г.В. – кандидат філологічних наук, доцент загального мовознавства і прикладної лінгвістики Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна

Кошелєва О.А. – старший викладач кафедри прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Кравчук В.В. – старший викладач кафедри прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Кравчук І.С. – завідувач кафедрою загального мовознавства і прикладної лінгвістики Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, кандидат філологічних наук, професор

Кудоярова О.В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Періжняк М.М. – асистент кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем Національного технічного університету "ХПІ"

Пізіна Є.В. – асистент кафедри прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

Рижкова В.В. – завідувач кафедрою прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ", кандидат філологічних наук, доцент

Угольнікова Н.С. – старший викладач кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем

Національного технічного університету "ХПІ"

Хайрова Н.Ф. – кандидат технічних наук, доцент кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем Національного технічного університету "ХПІ"

Черкащенко І.С. – асистент кафедри прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"

ЗМІСТ

ПЕРЕКЛАД ЯК ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИЧНА ДИСЦИПЛІНА

Цибульник З.С.

АНГЛІЙСЬКИЙ АРТИКЛЬ В ПРОЦЕСІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ТЕКСТОТВОРЕННЯ 4

Вагіна Е.С.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ РОЗМОВНОЇ ЛЕКСИКИ 5

Кононенко А.А.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕВОДА СЛЕНГОВЫХ ВЫРАЖЕНИЙ 6

Усов М.В.

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ ФІЛЬМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ РОСІЙСЬКОЮ 7

Белкіна А.В.

ПОЛІСЕМІЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ 8

Спесивцева В.Ю.

КОНЦЕПТ "PRIVACY" В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ 9

Лебедєва Г.М.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ОКАЗІОНАЛІЗМІВ (на матеріалі серії романів
Дж. Роулінг "Гаррі Поттер й Орден Фенікса") 11

Амельченко Н.Б.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ІЗ НАЗВАМИ
КОЛЬОРІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ, УКРАЇНСЬКІЙ ТА РОСІЙСЬКІЙ МОВАХ 12

Охріменко Ю.М.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З НАЗВОЮ КОЛЬОРУ
"ЧОРНИЙ" ТА "БІЛИЙ" В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ 14

Глуховеря І.М.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ КОМПОНЕНТОМ
"СЛОВО"/"WORD" В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ 15

Чалова С.Ю.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З
НОМІНАЦІЯМИ ПОГОДНИХ ЯВИЩ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ 16

Ліпівська Т.М.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ
ЗООКОМПОНЕНТОМ В АНГЛІЙСЬКІЙ, УКРАЇНСЬКІЙ ТА РОСІЙСЬКІЙ МОВАХ 17

Охріменко Ю.М.	
СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ, ДО СКЛАДУ ЯКИХ ВХОДЯТЬ ВЛАСНІ НАЗВИ	19
Хвостова Д.О.	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ	20
Алімбаєва І.О.	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТАФОРИЗАЦІЇ У ЗАГОЛОВКАХ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (на матеріалі англomовних журналів)	21
Юдіна Є.Ю.	
ПОЛІТИЧНА КОРЕКТНІСТЬ, АБО МОВНИЙ ТАКТ, У ПЕРЕКЛАДІ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ АНГЛІЙСЬКОЮ (на матеріалі газетних текстів)	22
Відоменко Ю.А.	
ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОГО ЛИСТУВАННЯ	23
Усеїнова Е.Р.	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ДІЛОВОЇ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ	24
Мальфанова А.О.	
АНГЛОМОВНА ДІЛОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ. ЛИСТИ-ЗАПИТИ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД	25
Ромашова К.В.	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ДІЛОВИХ ЛИСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (ЛИСТИ-ЗАПИТИ ЩОДО ВЛАШТУВАННЯ НА РОБОТУ ТА ЛИСТИ НЕГАТИВНОГО ЗМІСТУ)	27
Gorbachov S.V.	
LEXICAL AND GRAMMATICAL TRANSFORMATIONS IN THE TRANSLATION OF OFFICIAL DOCUMENTS	28
Михайлов М.С.	
ОСОБЕННОСТИ НАУЧНОГО СТИЛЯ АВИАЦИОННЫХ ТЕКСТОВ	29
Околичний Д.В.	
ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ГАЛУЗІ КОНСТРУЮВАННЯ ЕЛЕКТРОДВИГУНІВ ТА АКУМУЛЯТОРІВ ТА СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СЛОВНИКА	31
Тищенко М.С.	
ГРАМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АНГЛОМОВНОГО МАТЕМАТИЧНОГО ТЕКСТУ	32
Teslenko D.A.	
THE INFLUENCE OF SCANDINAVIAN LANGUAGES EXERT ON THE ENGLISH LANGUAGE	33

Кієнко Ю.Е.	
АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ	34
Однорал О.Є.	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ	36
Хижняк К.М.	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ КОМПОЗИЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ У ГАЛУЗІ ЛІТАКОБУДУВАННЯ	37
Відоменко Ю.А.	
АБРЕВІАЦІЯ У ЗАСОБАХ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМУНІКАЦІЇ	38
Остапенко А.В.	
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АБРЕВІАТУР У АНГЛОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТАХ	39
Позняк К.Є.	
ПОРІВНЯННЯ УМОВНИХ СЛОВНИКОВИХ СКОРОЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	41
Горлова О.І.	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АБРЕВІАТУР ТА СКОРОЧЕНЬ В АНГЛОМОВНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕКСТАХ	42
Олесевич Д.В.	
ПЕРЕКЛАД СКЛАДНИХ ІМЕННИКІВ	44
Дунаєва С.О.	
РОЛЬ КОНТЕКСТУ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕРМІНОЛОГІЇ	45

ТЕОРІЯ Й МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Журавель О.О.	
ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ВИКЛАДАННЯ ГРАМАТИКИ	47
Позняк К.Є.	
ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕТОДУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ	48
Піддубна О.О.	
НОМІНАЛІЗАЦІЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ В АСПЕКТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	50
Скалецька Г.О.	
НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: ПРОБЛЕМА ЗАСТОСУВАННЯ ТЕСТІВ ПІДЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	51

Бесценна Г.А.	
ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ШКОЛІ	52
Loi А.О.	
THE USE OF TECHNICAL FACILITIES AT STUDYING ENGLISH	54
Охріменко Ю.М.	
РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК ОДНА З МЕТОДИК ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	55
Vareshnik I.E.	
APPROACHES TO DEVELOPING SPEAKING SKILLS	56
Горбачов С.В.	
АКТУАЛЬНІСТЬ ВИВЧЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	58
Скрагленко А.С.	
ПРОБЛЕМА ВИКЛАДАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ (на прикладі вживання прикметника)	59
Бавикіна Е.О.	
СТВОРЕННЯ ЗБІРНИКА ЛЕКСИЧНИХ ВПРАВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ (на прикладі спортивної тематики: футбол)	60
Василюк О.В.	
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ШКОЛІ: СТРОВАННЯ ПРАКТИКУМУ ДЛЯ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ, ГОВОРІННЯ, ЧИТАННЯ, ПИСЬМА	62
Кузьмінава О.А.	
ДИСТАНЦІЙНА ТА ВІРТУАЛЬНА ОСВІТА: ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	63
Шкарупова Ю.Г.	
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ У СИСТЕМІ ЗАОЧНОЇ ТА ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ У ВНЗ	64
Відоменко Ю.А.	
ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОГРАМ ОБМІНУ СТУДЕНТАМИ ЯК ЗАСОБУ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	66
Чалова С.Ю.	
КУЛЬТУРА РЕЧИ СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНСКОЙ МОЛОДЕЖИ	67
 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЛІНГВІСТИКИ	
Горлова О.І.	
АВТОМАТИЗОВАНІ НАВЧАЛЬНІ СИСТЕМИ	69
Буторіна О.	
ПРО МАШИНИЙ ПЕРЕКЛАД, ЙОГО НЕДОЛІКИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	70

Качула Л.Г.

ОЦІНКА ЯКОСТІ ОНЛАЙНОВИХ СИСТЕМ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ 72

Солоп А.А.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СЕМАНТИЧЕСКИХ ПАДЕЖЕЙ ДЛЯ ФОРМАЛИЗАЦИИ
СЕМАНТИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ ПРЕДЛОЖЕНИЯ 74

Коняева К. Г.

МОДЕЛИ СИНТАКСИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЕСТЕСТВЕННОГО ЯЗЫКА 75

Хайло А.Н.

ГРАММАТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗАТОР 76

Дручинина В.Е.

КОМБИНИРОВАННОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДОВ LSA И TRM НА
СЕМАНТИЧЕСКИХ УРОВНЯХ ПРОЦЕССА РЕФЕРИРОВАНИЯ 77

Неручок Ю.Ю.

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ЖАНРОВО-ТЕМАТИЧНОГО
АНАЛІЗУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ 79

Агеев И.В.

МАШИНЫ ТЬЮРИНГА И НЕОГРАНИЧЕННЫЕ ГРАММАТИКИ 80

Поврозина Л.В.

АНАЛИЗ МЕТОДОВ ШИФРОВАНИЯ ТЕКСТОВ В КРИПТОГРАФИЧЕСКИХ СИСТЕМАХ 80

ТЕРМІНОЗНАВСТВО ЯК ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИЧНА ДИСЦИПЛІНА

Хижняк К.М.

УНІФІКАЦІЯ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЯК ОСНОВНІ ЕТАПИ УПОРЯДКУВАННЯ
ТЕРМІНОЛОГІЇ 83

Ярмак Д.М.

ДО ПРОБЛЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ 84

Кириченко С.В.

ТЕРМІНОТВОРЕННЯ І ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ (на матеріалі текстів у галузі
літакобудування) 85

Кієнко Ю.Е.

АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ 87

Мартиш Ю.В.

ФУНКЦІОНУВАННЯ НОВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В
СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ 88

Возьна А.М.	
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОХОДЖЕННЯ НАЗВ МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	89
Горбачов С.В.	
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОХОДЖЕННЯ СПОРТИВНИХ ТЕРМІНІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	91
Романькова О.І.	
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРИ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ СТАТЕЙ З ТЕМАТИКИ "ЕКОЛОГІЧНЕ ЛИХО"	92
Хобік К.В.	
СИНОНІМІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ РАДІОЗВ'ЯЗКУ	93
Корж Д.П.	
ПРИЧИНА ПРОДУКТИВНОСТІ КОНВЕРСІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ	94
Романова О.К.	
УЗУАЛІЗАЦІЯ НЕОЛОГІЗМІВ-ТЕЛЕСКОПІЗМІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ США	96
Поліщук О.М.	
ТЕРМІНОЛОГІЯ АЕРОДИНАМІКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	97
Коваленко О.М.	
БАЗОВІ КОНЦЕПТИ АВІАЦІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	98
Петрів Ю.Б.	
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕРМІНІВ ДВИГУНОБУДУВАННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	99
Герасимова Г.О.	
СТРУКТУРНО-КОМПОНЕНТНИЙ АНАЛІЗ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	101
Зарєчна І.В.	
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	102
Сидоренко Д.Ю.	
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ АНГЛОМОВНОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ГАЛУЗІ ОФТАЛЬМОЛОГІЇ	103
Сороколат О.Ю.	
СТРУКТУРНО-КОМПОНЕНТНИЙ АНАЛІЗ БАНКІВЬКИХ ТЕРМІНІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	105

Топорець Д.С.

ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ГАЛУЗІ АВІАЦІЙНОЇ ОПТИКИ,
ЦИФРОВОЇ ФОТОТЕХНІКИ ТА СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СЛОВНИКА106

Шипуліна Д.А.

ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ГАЛУЗІ GPS-SOFT У
ТОПОГРАФІЇ Й КАРТОГРАФІЇ ТА СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СЛОВНИКА107

Яценко О.О.

ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ В ГАЛУЗІ АВТОМАТИЧНОГО
ПЛОТУВАННЯ ТА СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СЛОВНИКА109

Шевченко А.В.

АНГЛОМОВНЕ СПІЛКУВАННЯ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ: ЛІНГВІСТИЧНІ Й
КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ110

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЛЕКСИКОГРАФІЇ Й ТЕРМІНОГРАФІЇ

Воронченко К.С.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ВІЛЬНИХ АСОЦІАЦІЙ ТА ОСОБЛИВОСТІ
СКЛАДАННЯ АСОЦІАТИВНИХ СЛОВНИКІВ112

Дзюба Є.О.

АВТОМАТИЧНА ПОБУДОВА ЕЛЕКТРОННИХ СЛОВНИКІВ113

Глуховеря І.М.

ЗАСТОСУВАННЯ КОРПУСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В ЛЕКСИКОГРАФІЇ. СТВОРЕННЯ
ЕЛЕКТРОННИХ СЛОВНИКІВ115

Зайченко Д.Д.

АВТОМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ І СИНТЕЗ СЛОВОФОРМ116

Каніщева Н.В.

ДОПОМОГА ПЕРЕКЛАДАЧЕВІ АНГЛОМОВНИХ МАТЕМАТИЧНИХ ТЕКСТІВ:
ЕЛЕКТРОННИЙ СЛОВНИК117

Козіненко Ю.В.

ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ В ГАЛУЗІ ДИНАМІКИ
ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ, АЛГОРИТМІВ УПРАВЛІННЯ ТА НАВІГАЦІЇ
БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ТА СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО
СЛОВНИКА118

<i>Перепада К.Р.</i>	
ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ГАЛУЗІ ЕЛЕКТРОНІКИ (GPS) ТА СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СЛОВНИКА	120
<i>Макимова В.О.</i>	
ВІДОБРАЖЕННЯ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ВІТЧИЗНЯНИХ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛАХ	121
<i>Скана Л.В.</i>	
СПІЛКУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ В МЕЖАХ НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	122
 ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА І ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ	
<i>Sheinina Vasylysa</i>	
PERCEPTION OF ADVERTISEMENT IN DIFFERENT CULTURES	124
<i>Кутняк І.В.</i>	
ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ ГЕНДЕРНОЇ ЛІНГВІСТИКИ: КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЖІНОЧОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПІ	125
 НАУКОВІ КЕРІВНИКИ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ	 126

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕЗ ДОПОВІДІ НА КОНФЕРЕНЦІЇ "АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ"

Матеріали до публікації приймаються від студентів, аспірантів і молодих вчених, що працюють у царині прикладної лінгвістики.

Мова публікацій: українська, російська, англійська.

Обсяг публікації: у межах 1-2 сторінок.

Правила оформлення рукописів

1. Тези подаються в електронному вигляді (диск, електронний лист) в редакції Word без автоматичних переносів разом із роздрукованим примірником тексту.

2. Відцентроване прізвище та ініціали автора подається *напівжирним курсивом*, під ними у центрі рядка друкуються назва вищого навчального закладу (*курсивом*) і прізвище, ініціали та посада наукового керівника (*курсивом*). Посередині останнього рядка подається тема доповіді ВЕЛИКИМИ літерами.

3. Основний текст рукопису друкується через 1,5 інтервали шрифтом 12 Times New Roman, береги ліворуч, угорі – 2,5 см, праворуч, унизу – 1 см. Абзацний відступ – 1,25 см. Чітко диференціюються тире (–) та дефіс (-).

4. Ілюстративний матеріал подається *курсивом*. Значення слів подаються через тире або беруться у лапки.

5. Підрядкові виноски не допускаються.

6. Кожний примірник тез має бути завізований науковим керівником (у верхньому лівому куті першої сторінки).

Усі матеріали подаються у файлі.

Подані матеріали не рецензуються і не повертаються.

Редакційна колегія

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ
І РЕГІОНАЛЬНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
"АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ ОЧИМА
НАУКОВОЇ МОЛОДІ"

(Українською, російською та англійською мовами)

Відповідальний випусковий – В.В.Рижкова

Технічна редакція:
Є.В. Пизіна

Комп'ютерне верстання:
Є.В. Пизіна

Підписано до друку 11.04.2011р. Формат 60x84/16. Папір офс.
Ум. друк. арк. 9. Обл.-вид. арк. 24. Наклад 100 прим. Замовлення № 19

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17
<http://www.khai.edu>

Надруковано ФОП Лисенко І.Б.
61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17, моторний корпус, к.147
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК №
2607, видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та
радіомовлення України від 11.09.2006 р.